

Welzijnsmonitor

LHVB TIQQA

2023

Gelderland
en Overijssel

COLOFON:

Auteurs:

Marleen Hasselt, Niels Spierings, Eveline van Hilten-Rutten, Okke de Koning

Opdrachtgevers:

Provincie Gelderland en Provincie Overijssel

Uitvoerende organisaties:

Vizier en Radboud Social Cultural Research (Radboud Universiteit)

Publicatiedatum:

Oktober 2023

Vormgeving:

Onze Creativiteit

Contact:

Antidiscriminatievoorziening Vizier

Ariënsplein 1

7511 JX Enschede

085 0734600

info@vizieroost.nl

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	4
Hoofdstuk 1. Opdracht en opzet.....	10
Hoofdstuk 2. Ervaren acceptatie.....	17
Hoofdstuk 3. Onveiligheidsgevoel, slachtofferschap en handelingsperspectief.....	22
Hoofdstuk 4. Sport en religie.....	30
Hoofdstuk 5. Woonomgeving en overheidsbeleid.....	39
Hoofdstuk 6. Geografische verschillen.....	48
Hoofdstuk 7. Ontwikkeling in Gelderland en Overijssel 2021-2023.....	61
Hoofdstuk 8. Aanbevelingen.....	71
Bibliografie.....	75
Bijlage 1 Respons per gemeente.....	76
Bijlage 2 Vragenlijst online enquête.....	77
Bijlage 3 Vragenlijst aanvullende interviews.....	101

SAMEN- VATTING

OPZET

Dit rapport doet verslag van het derde onderzoek in het monitoren van het welzijn van LHBTIQ+ personen in Gelderland en Overijssel. Het eerste onderzoek vond plaats in 2019¹ en het voorlaatste onderzoek in 2021².

Net als in 2021 is dit onderzoek uitgevoerd door Vizier in samenwerking met de Radboud Universiteit in opdracht van de provincies Gelderland en Overijssel. De hoofdvraag die het voorliggende rapport tracht te beantwoorden is: *Hoe wordt de huidige acceptatie van LHBTIQ+-inwoners³ in Gelderland en Overijssel door hen zelf ervaren en hoe heeft deze zich in de afgelopen twee jaar ontwikkeld?*

Het onderzoek richt zich op verschillende deelgebieden: acceptatie, onveiligheid, sport & religie, woonomgeving & overheidsbeleid en geografische verschillen. Tot slot maken we een expliciete vergelijking met de resultaten uit het Welzijnsonderzoek 2021. Waar mogelijk zijn de resultaten uitgesplitst naar verschillende seksuele voorkeuren en genderidentiteiten om zo een meer gedetailleerd inzicht te bieden in de welzijnssituatie en verschillen daarin. Een uitleg van de afkorting LHBTIQ+ en de gebruikte termen is te vinden op pagina 9.

LHBTIQ+-personen woonachtig in een van beide provincies konden tussen begin februari 2023 en halverwege maart 2023 een online vragenlijst invullen. Uiteindelijk hebben 2.347 respondenten die binnen de doelgroep vielen dit (bijna) volledig gedaan. Ook zijn er 8 diepte-interviews afgenomen om de gevonden ontwikkelingen beter te kunnen duiden. Hieronder vatten we de resultaten samen. Deze samenvatting is niet georganiseerd per hoofdstuk, maar benadrukt algemene patronen en opvallende uitzonderingen. Voorafgaand aan elk hoofdstuk wordt er een thematische samenvatting gegeven.

RESULTATEN

Ervaren acceptatie en veiligheid van niet-cisgender personen is afgenomen

Tussen 2021 en 2023 is er een afname te zien in de ervaren veiligheid en acceptatie van transgender en non-binaire personen en andere niet-cisgender personen. Zij ervaren een negatievere houding tegenover personen met een niet-cisgender identiteit. Ook hebben zij negatievere onveiligheidsgevoelens in verschillende openbare situaties in vergelijking met 2021. Bijvoorbeeld, het percentage transgenderpersonen dat zich onveilig voelt op straat is gestegen van 43 procent in 2021 naar 50 procent in 2023. Ook geven zij ten opzichte van 2021 vaker aan slachtoffer te zijn van ongewenst gedrag zoals moeilijkdoenerij.

Stijging aantal non-binaire personen

In vergelijking met 2021 is er in 2023 een opvallende toename van het aantal non-binaire respondenten. In 2021 was bijna 8 procent van het aantal respondenten non-binair, terwijl dit percentage in 2023 bijna 18 procent is. Hoewel de onderzoeken van 2023 en 2021 geen representatieve steekproef vormen, is het onwaarschijnlijk dat een dusdanige stijging berust op puur toeval. De toename van non-binaire respondenten is vooral te zien onder de jongere generatie. Dit sluit aan bij de maatschappelijke ontwikkeling dat er steeds meer diversiteit in genderidentiteit mogelijk is.

¹ Heuzels, L. & Hoeve, R. van der., Samenlevingsonderzoek Oost-Nederland: Acceptatie van LHBTI+ers in Gelderland en Overijssel, april 2019.

² Spierings, N., van Hilten-Rutten, E. & Hasselt, M. Welzijnsonderzoek LHBTIQ+ Gelderland en Overijssel, oktober 2021.

³ LHBTIQ+ staat voor: lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender, interseks, queer, asexueel. De + staat voor alle andere seksuele voorkeuren dan heteroseksueel en genderidentiteiten dan cisgender. Heteroseksuele cisgender personen zijn niet meegenomen in dit onderzoek. Voor meer toelichting van de begrippen, zie het schema onderaan de samenvatting.

Zelfacceptatie is hoog, maar dit verschilt per deelidentiteit

De zelfacceptatie van LHBTIQ+-personen met betrekking tot hun seksuele voorkeur en/of genderidentiteit is zeer hoog met gemiddeld een 9,4 op een schaal van 1 tot 10. We zien tussen de verschillende deelidentiteiten wel verschillen. Zo is het opvallend dat asexuele en demisexuele personen een lagere mate van zelfacceptatie hebben met gemiddeld een 8,3. Bovendien geeft 13 procent van deze groep hun eigen zelfacceptatie een onvoldoende.

Kwetsbare groepen: TPQA+

In dit onderzoek komen transgenderpersonen, non-binaire personen, panseksuele, omniseksuele en queer personen (POQ) en a-/demisexuele personen vaker naar voren als kwetsbare groepen. In vergelijking met de andere groepen ervaren zij onder meer vaker een lagere acceptatie, meer onveiligheid, minder verbondenheid met hun woonplek, meer eenzaamheid in hun gemeente en doen ze vaker niet aan sport (terwijl ze dit wel zouden willen). Deze groepen hebben als overeenkomst dat zij sterker afwijken van de binaire norm dan bijvoorbeeld homoseksuele personen en lesbische personen, waardoor zij vaker weerstand van buitenaf ervaren. Deze bevindingen benadrukken de diversiteit binnen de LHBTIQ+-gemeenschap en de verschillen in uitdagingen waarmee individuen van verschillende genderidentiteiten en seksuele oriëntaties te maken hebben.

Meldingsbereidheid van incidenten is laag

LHBTIQ+-respondenten melden maar weinig incidenten bij politie of onafhankelijke voorzieningen. Gemiddeld heeft 4 tot 19 procent van de LHBTIQ+-personen in de afgelopen twee jaar bedreiging, bekladding/vernieling, seksuele mishandeling of lichamelijke mishandeling meegemaakt. Bij bedreiging heeft een op de vier respondenten melding/aangifte gedaan bij de politie; bij bekladding en lichamelijk mishandeling een op drie; bij seksuele mishandeling maar een op zes. Van de mensen die aangifte deed voelde slechts een kwart zich serieus genomen door de politie. Interviews suggereren dat het eerste contact met de politie hierin cruciaal is. Wanneer men in het eerste contact zich serieus genomen voelt, is de kans groter dat later ook andere ervaringen worden gemeld bij de politie; is die ervaring niet goed dan lijkt men later ook niet naar de politie te gaan. Officiële meldcijfers geven duidelijk slechts het topje van de ijsberg weer van wat LHBTIQ+-personen aan ernstige misdrijven meemaken vanwege hun seksuele oriëntatie of genderidentiteit.

Religie: blijft lastig maar toch een kleine vooruitgang?

De ervaren acceptatie binnen de (voornamelijk christelijke) geloofsgemeenschap blijft, evenals in 2021, opvallend laag vergeleken met andere sociale contexten als familie, vrienden en sport: ongeveer een 5,5 op een schaal van 1 tot 10. Wel menen religieuze respondenten dat mensen binnen hun geloofsgemeenschap wat opener zijn ten aanzien van mensen met een niet-heteroseksuele identiteit in vergelijking met 2021. Een vijfde van de gelovige respondenten geeft nog wel aan niet (helemaal) zichzelf te kunnen zijn binnen de geloofsgemeenschap. De openheid tegenover personen met een niet-cisgender identiteit blijft laag, en onder niet-cisgender personen is een hoger aantal niet (helemaal) zichzelf in de eigen geloofsgemeenschap. Om de LHBTIQ+-acceptatie te verhogen binnen geloofsgemeenschappen wordt meermaals genoemd dat het waardevol zou zijn om vaker het gesprek aan te gaan met medegelovigen over seksuele en genderdiversiteit, bijvoorbeeld met de inzet van christelijke LHBTIQ+-belangenorganisaties.

Sport: een licht positieve trend. Maar niet voor iedereen.

Het aantal a-/demiseksuele personen, en niet-cisgender personen dat aan sport doet ligt wat lager dan onder de andere groepen. Met betrekking tot seksuele voorkeur ervaren bijna alle respondenten in de afgelopen twee jaar een (licht) positieve ontwikkeling in de houding van mensen in de sportvereniging of sportschool. Deze ontwikkeling lijkt het sterkst te worden ervaren door a-/demi- en biseksuele personen. Met betrekking tot genderidentiteit geeft ongeveer de helft van transgenderrespondenten die niet sporten aan dit (deels) niet te doen vanwege hun transgenderidentiteit. Voor niet-cisgender personen geldt daarbij dat zij nauwelijks vooruitgang ervaren in houdingen ten opzichte van 2021. Wat hen zou helpen om wel te gaan sporten zijn genderneutrale en individuele faciliteiten, zoals kleedhokjes en toiletten. In de breedte geven LHBTIQ+-personen die wel sporten (bij een vereniging of sportschool) aan behoefte te hebben aan een vertrouwenspersoon.

Brede beleidsbehoeften: schrijf een beleidsplan met concrete acties

LHBTIQ+-personen hebben, naast voorlichting en publieksevenementen, een grote behoefte aan een LHBTIQ+-beleidsplan en -adviescommissie in hun gemeente. Opvallend is dat er nauwelijks negatieve signalen zijn rond zichtbaarheids- en doelgroepenbeleid. Dit duidt op een zeer brede steun voor maatregelen als de vlag uithangen, regenboogzebrapaden en LHBTIQ+-beleid. Daarbij geven respondenten uit zowel grote als (zeer) kleine gemeenten aan het (heel) belangrijk te vinden dat hun gemeente zich inzet voor de LHBTIQ+-gemeenschap en dat een beleidsplan met concrete acties zeker gewenst is. Ook faciliteiten zoals kosteloze geslachtsaanpassingen op identiteitsbewijzen en genderneutrale toiletten, die mogelijk niet direct essentieel lijken voor alle leden van de LHBTIQ+-gemeenschap, worden breed gesteund onder alle deelgroepen.

Verhuizen vanwege LHBTIQ+-identiteit?

Een niet verwaarloosbaar deel van de LHBTIQ+-gemeenschap overweegt te verhuizen (gedeeltelijk) vanwege hun LHBTIQ+-identiteit (7% in Gelderland en 9% in Overijssel). Onder niet-cisgender personen is dit percentage gemiddeld zelfs 17 procent. Een krappe 10 procent geeft aan al eens verhuisd te zijn (gedeeltelijk) vanwege LHBTIQ+-identiteit.

Eenzaamheid en behoefte aan beleid hoger in minder stedelijk gebied

LHBTIQ+-personen wonend in een stadscentrum voelen zich vaker verbonden met hun woonplaats dan respondenten wonend in een buitenwijk van een stad, dorp of buitengebied. Respondenten wonend in een dorp of in het buitengebied voelen zich ook vaker eenzaam dan LHBTIQ+-ers in de stad. Er is weinig verschil in ervaren acceptatie en veiligheidsgevoel tussen respondenten wonend in meer of minder stedelijk gebieden. Respondenten uit een dorp of buitengebied geven aan het belangrijk te vinden dat de gemeente zich (meer) inzet voor seksuele en genderdiversiteit. Ook zij hechten veel waarde aan een beleidsplan van de gemeente en voorlichting op scholen op dit thema, maar ook is er behoefte aan ontmoetingsgroepen.

Regionale verschillen

We kunnen voorzichtig stellen dat er een verschil bestaat in ervaringen van LHBTIQ+-personen binnen de verschillende geografische regio's in Gelderland en Overijssel. Er zijn een aantal regio's die meermaals aan het negatieve uiteinde te vinden zijn. Met name in West-Twente en Noordwest-Overijssel wordt de acceptatie van LHBTIQ+-personen als relatief laag ervaren. Bovendien voelen relatief veel LHBTIQ+-personen zich in deze regio's onveilig op straat en in hun buurt. Respondenten die in deze gebieden wonen, geven ook vaker aan dat ze te maken hebben gehad met ongewenst gedrag. Inwoners van regio's zoals EZHP, de Achterhoek en de Groene Metropoolregio zijn daarentegen positiever wat betreft ervaren acceptatie en veiligheid.

Aanbevelingen

Op basis van het geobserveerde welzijn en de geuite wensen van de LHBTIQa+-personen formuleren we verschillende beleidsaanbevelingen om het welzijn, de acceptatie en de veiligheid van de LHBTIQa+-gemeenschap te bevorderen. De cijfers tonen een noodzaak aan aandacht en de beleidswensen wijzen onder andere op het belang van een LHBTIQa+-beleidsplan en een adviescommissie LHBTIQa+ in elke gemeente. Ook het creëren van zichtbare steun, het zorgen voor LHBTIQa+-voorlichting, speciale aandacht voor kleine subgroepen binnen de regenbooggemeenschap (en het bijzonder non-binaire, transgender personen en a-/demiseksuele personen), en het faciliteren van vertrouwenspersonen in bijvoorbeeld sport- en geloofsgemeenschappen bieden kansen. Een aanzienlijk deel van deze aanbevelingen is gericht op gemeenten, maar ook sportclubs, geloofsgemeenschappen, werkgevers en andere (informele) organisaties kunnen deze toepassen op hun eigen situatie om zo de inclusie en het welzijn van LHBTIQa+-personen te verbeteren. Naast het blijven monitoren van het welzijn van de LHBTIQa+-gemeenschap is het aan te raden om specifiek onderzoek uit te voeren naar de impact van gemeentelijk beleid op de ervaren acceptatie van LHBTIQa+-personen, met speciale aandacht voor verschillen in impact tussen stedelijke en landelijke gemeenten en voor de verschillende deelidentiteiten.

UITLEG AFKORTING LHBTIQA+ EN GEBRUIKTE BEGRIPPEN

De afkorting LHBTIQA+ wordt gebruikt voor mensen die zich niet identificeren als cisgender en/of een andere seksuele voorkeur hebben dan heteroseksueel.

Seksuele voorkeur gaat over tot wie iemand zich, in termen van gender, (seksueel) aangetrokken voelt.

We onderscheiden in dit onderzoek de volgende seksuele voorkeuren:

- **Lesbisch:** iemand voelt zich uitsluitend aangetrokken tot personen van hetzelfde gender (vrouw op vrouw)
- **Homoseksueel:** iemand voelt zich uitsluitend aangetrokken tot personen van hetzelfde gender (man op man)
- **Biseksueel:** iemand voelt zich aangetrokken tot zowel mannen als vrouwen. Sommige biseksuelen sluiten ook andere genderidentiteiten niet uit.
- **Panoseksueel:** iemand voelt zich aangetrokken tot mensen van alle genders. Vaak zegt men ook wel: 'ik val op mensen'.
- **Aoseksueel:** iemand voelt zich niet of weinig seksueel aangetrokken tot een ander persoon. Hierin zijn verschillende gradaties mogelijk. Sommige personen ervaren bijvoorbeeld wel romantische gevoelens voor andere mensen.
- **Demiseksueel:** iemand voelt zich alleen (seksueel) aangetrokken tot een ander persoon als er sprake is van een diepe, emotionele band. Demiseksualiteit heeft sterke raakvlakken met aseksualiteit.
- **Omniseksueel:** iemand voelt zich aangetrokken tot mensen van alle genders. Het verschil met panseksualiteit is dat bij omniseksualiteit het geslacht of gender van de ander er toe doet en dat bij panseksualiteit niet het geval is.
- **Heteroseksueel:** iemand voelt zich uitsluitend aangetrokken tot het andere gender (man tot vrouw, vrouw tot man).

Genderidentiteit gaat over hoe iemand zich identificeert. Dat kan als man, vrouw, allebei, geen van beide, iets tussen man en vrouw in, of juist iets buiten dit spectrum.

- **Cisgender:** dit is een term waarmee mensen worden aangeduid van wie de genderidentiteit overeenkomt met het biologische geslacht waarmee zij geboren zijn.
- **Transgender:** transgender personen zijn mensen die zich niet thuis voelen in het geslacht dat ze toegewezen hebben gekregen bij hun geboorte. 'Man' of 'vrouw' is voor hen niet vanzelfsprekend, te beperkend, of komt niet overeen met hun identiteit of lichamelijke situatie.
- **Non-binair:** een genderidentiteit die niet past binnen een van twee hokje vrouw of man. Non-binaire personen geven vaak, maar niet altijd, de voorkeur aan genderneutrale voornaamwoorden zoals hen/hun of die/diens.

In de afkorting **LHBTIQA+** staat de **I** voor **intersekse** conditie. Dit verwijst naar mensen die geboren zijn met een lichaam dat niet past binnen de normatieve definities van man en vrouw. Intersekse verschilt van transgender doordat het vrijwel altijd om een medische/genetische oorzaak gaat. Intersekse wordt soms ook DSD genoemd. De **Q** staat voor **queer**. Dit is een meer algemeen woord dat staat voor een open, brede genderidentiteit en/of seksuele identiteit. Mensen noemen zichzelf vaak queer als ze zichzelf niet willen labelen met een vaststaande gender en/of seksuele identiteit. Sommige mensen gebruiken queer als paraplueterm voor alles wat niet heteroseksueel en/of cisgender is, dat is niet hoe we de term in dit rapport gebruiken.

De + staat voor alle seksuele voorkeuren en genderidentiteiten, los van heteroseksueel en cisgender, die niet direct in de afkorting benoemd worden.

Hoofdstuk 1

OPDRACHT EN OPZET

1.1. ONDERZOEKSOPZET

Achtergrond en doelstelling

Dit onderzoek is de derde monitor in een reeks van LHBTIQ+ onderzoeken gericht op het welzijn en veiligheid van LHBTIQ+-personen in de provincies Gelderland en Overijssel. Het eerste onderzoek vond plaats in 2019 als onderdeel van het Samenlevingsonderzoek Oost Nederland (Heuzels & Hoeve, 2019). Het tweede onderzoek, uitgevoerd in 2021 door Vizier en de Radboud Universiteit, richtte zich op acceptatie en welzijn. Er was in dat onderzoek aanvullende aandacht voor verdiepingsthema's zoals acceptatie binnen de sport, LHBTIQ+ en religie, en verschillen in ervaringen tussen LHBTIQ+-personen in stedelijke en landelijke gebieden (Spierings, van Hilten-Rutten & Hasselt, 2021). In het voorliggende rapport uit 2023 herhalen we kerndelen uit het onderzoek van 2019 en 2021 en diepen we eerdere aandachtspunten uit. We leggen hierbij de focus op (verschillen in) de ervaringen van LHBTIQ+-personen in stedelijke en landelijke gebieden. We zijn geïnteresseerd in hoe LHBTIQ+-personen handelen na het ervaren van ongewenst gedrag en we inventariseren de behoeften aan ondersteuning van publieke voorzieningen. Tot slot gaan we expliciet in op de ontwikkelingen sinds 2021. Vizier en de Radboud Universiteit (onderzoeksinstituut Radboud Social Cultural Research) hebben het onderzoek gezamenlijk vormgegeven en uitgevoerd, in opdracht van de Provincie Gelderland en de Provincie Overijssel.

Vraagstelling

Het doel van dit onderzoek is het beantwoorden van de volgende vraag:

“Hoe wordt de huidige acceptatie van LHBTIQ+-inwoners in Gelderland en Overijssel door hen zelf ervaren en hoe heeft deze zich in de afgelopen twee jaar ontwikkeld?”

Daar waar mogelijk en afhankelijk van de relevantie voor de thematiek zullen de uitkomsten worden uitgesplitst naar geografische eenheid en/of naar doelgroep.

Geografische verschillen

In de hoofdstukken worden de kerncijfers voor de provincies Gelderland en Overijssel apart gepresenteerd. Deze uitsplitsing is gelijk aan de indeling van de rapporten in 2019 en 2021 en maakt het vergelijken tussen de rapporten makkelijker. Gebaseerd op de cijfers uit beide rapporten kunnen we vaststellen dat de patronen op de meeste domeinen zeer vergelijkbaar zijn in beide provincies. Waar relevant lichten we opvallende verschillen wel uit.

Daarnaast zullen we in hoofdstuk zes een verdere uitdieping presenteren op basis van de volgende regio indeling. In Tabel 1.1 is beschreven welke gemeenten onder welke regio vallen.⁴

⁴ De indeling voor geografische verschillen wijkt af van de gekozen indeling in 2021. In dat rapport werd gebruik gemaakt van de COROP-regio's, zie Spierings et al. (2021) p.10.

Tabel 1.1: Overzicht van gemeenten per regio in Gelderland en Overijssel

Regio	Gemeenten
West-Twente	Almelo, Hellendoorn, Rijssen-Holtten, Twenterand, Wierden
Noordoost-Twente	Dinkelland, Losser, Oldenzaal, Tubbergen
Zuidoost-Twente	Borne, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente
Salland	Deventer, Olst-Wijhe, Raalte, Zwolle
Vechtdal	Dalfsen, Hardenberg Ommen
Noordwest-Overijssel	Kampen, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland
Achterhoek	Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk
EHZP ¹	Ermelo, Harderwijk, Putten
Foodvalley	Nijkerk, Barneveld, Scherpenzeel, Ede, Wageningen
Rivierenland	Culemborg, Buren, Neder-Betuwe, Tiel, West Maas en Waal, Maasdriel, Zaltbommel, West Betuwe
Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen	Druten, Beuningen, Wijchen, Heumen, Nijmegen, Berg en Dal, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Westervoort, Duiven, Arnhem, Rozendaal, Rheden, Doesburg, Zevenaar, Montferland
Kop van de Veluwe	Heerde, Hattem, Oldebroek, Elburg, Nunspeet
Stedendriehoek ²	Epe, Apeldoorn, Voorst, Lochem, Zutphen, Brummen
<p>1) EHZP is de afkorting van Ermelo, Harderwijk, Zeewolde en Putten. Zeewolde ligt in de provincie Flevoland en valt daarom buiten de scope van dit onderzoek</p> <p>2) Binnen regioverband Stedendriehoek valt ook Deventer: deze is in dit onderzoek meegenomen in Salland</p>	

Doelgroepen

Onderdeel van de vraagstelling was om, net als in 2021, te kijken naar het welzijn van subgroepen binnen de LHBTIQA+-gemeenschap. In het bijzonder hebben we aandacht voor groepen die niet tot nauwelijks in ander systematisch onderzoek voorkomen, (bv. asexuele, demisexuele, pansexuele, omnisexuele, two-spirited, en non-binaire groepen). Om de vragenlijst zo inclusief mogelijk te maken hebben we veel zelfidentificatiemogelijkheden benoemd en ook een open-antwoordcategorie gegeven. Om statistische betekenisvolle vergelijkingen te maken is het nodig om een aantal groepen op basis van conceptuele overlap samen te voegen. Dit bespreken we hieronder in meer detail. Waar mogelijk hebben we gekeken naar kleine deelgroepen binnen de LHBTIQA+-gemeenschap en bekeken of ze andere scores vertonen ten opzichte van de bredere categorie waartoe ze behoren. Indien relevant, hebben we deze bevindingen vermeld in de tekst.

Genderidentiteit

De groepen en labels zijn tot op zekere hoogte in continue flux: de betekenis van termen verandert en verschillende mensen bedoelen verschillen zaken met dezelfde term. Ook door het bekender raken van termen krijgen mensen betere handvatten zichzelf te herkennen. Zo valt bijvoorbeeld ook op dat het aantal respondenten die zich non-binair indelen (in de brede zin van het woord: niet-cisgender niet-transgender), groter is dan in 2021.

Zonder de intentie te hebben discussies over exacte definities te slechten, geven we hieronder aan hoe we de groepen waarover we rapporteren hebben ingedeeld. Dit is gedaan op basis van kennis van de gemeenschappen en de mogelijkheden in de data. Samenvoegen van kleine groepen in onze data zorgt er ook voor dat we aan hen juist ook meer aandacht kunnen schenken.

De basis voor onze indeling op genderidentiteit is zelfidentificatie, met 14 categorieën (de labels tussen de aanhalingstekens hieronder). Daarnaast was er de optie om een open antwoord te geven (n=61). Deze antwoorden zijn in lijn met onderstaand ingedeeld waar mogelijk. De respondenten die bij zelfidentificatie kozen voor 'geen label' zijn ingedeeld op basis van hun antwoorden op geslacht toegewezen bij geboorte⁵ en gender waarmee men identificeert.⁶

Cisgender Labelt zich als 'cisgender', of identificeert zich (vooral) met het geslacht dat bij geboorte is toegewezen zonder zich expliciet in een andere categorie te labelen.

Transgender Labelt zich als 'trans-vrouw', of 'trans-man' of identificeert zich (vooral) met het andere geslacht dan dat bij geboorte is toegewezen zonder zich expliciet in een andere categorie te labelen.

Non-binair Labelt zichzelf 'genderqueer', 'genderfluïde', 'non-binair', 'agender', 'gender non-conforming', 'two-spirit' of 'demigender', of identificeert zich 'geen man geen vrouw' of 'zowel man als vrouw' zonder zich expliciet in een andere categorie te labelen.

Bij uitsplitsing naar genderidentiteit zijn niet meegenomen respondenten die 'weet niet' hebben aangegeven of geen (categoriseerbaar) antwoord hebben gegeven (bijvoorbeeld bij overig).

⁵ Alle mensen, in de gehele dataset, die zich als interseks bij geboorte noteerden (n=4) identificeren zich noch cisgender, noch transgender zoals hier afgebakend en vallen in de brede categorie non-binair.

⁶ Dit betreft enkel de mensen die 'geen label' kozen. Deze keuze had duidelijke meerdere gronden. Bijvoorbeeld omdat men tegen labels en categoriseren is of juist omdat men het label 'cisgender' niet als zodanig erkent en dat beschouwt als 'gewoon man [vrouw]'. Als het identificatiegeslacht man of vooral man was en ook het geboortegeslacht dan beschouwen we dat cisgender en evenzo voor (vooral vrouw). Was dat tegengesteld (n=1) dan transgender. Alle anderen non-binair. Zij die geen label kozen en bij identificatiegeslacht een open antwoord gaven (n=4) zijn op basis van het open antwoorden en stellingen over non-binariteit ingedeeld.

Seksuele voorkeur

Seksuele voorkeur is gecategoriseerd op basis van één vraag: Hoe zou u uw seksuele oriëntatie omschrijven? Met als antwoordopties: heteroseksueel; homoseksueel; lesbisch; biseksueel; aoseksueel; panseksueel; omniseksueel; demiseksueel; weet ik (nog) niet; overig namelijk... Open antwoorden zijn voor zover mogelijk ingedeeld in de gegeven categorieën. Bijvoorbeeld polyamoureuze mensen gaven vaak ook een dominante oriëntatie aan. Ruim 40 respondenten gaven enkel het antwoord queer of queer met toelichting maar geen verdere directie. Dit hebben we samen met panseksueel en omniseksueel gecategoriseerd als seksuele voorkeuren die voorbij het man/vrouw-onderscheid gaan. Respondenten die in de open antwoorden aangaven een bepaalde seksuele voorkeur te hebben én aoseksueel te zijn hebben we voor dit onderzoek onder de categorie aoseksueel gecategoriseerd. De categorie aoseksueel is samengevoegd met demiseksueel, een relatief kleine groep die vooral bestaat uit personen die zich alleen bij (sterk) romantische gevoelens seksueel aangetrokken voelt tot een ander.

Homoseksueel Zelfidentificerend homoseksueel, niet expliciet aoseksueel.

Lesbisch Zelfidentificerend lesbisch, niet expliciet aoseksueel.

Biseksueel Zelfidentificerend biseksueel, niet expliciet aoseksueel.

POQ Zelfidentificerend panseksueel, omniseksueel of queer zonder aanvullende voorkeur; niet expliciet aoseksueel.

A-/Demiseksueel Expliciet zelfidentificerend als aoseksueel, inclusief demiseksueel.

Bij uitsplitsing naar seksuele gerichtheid zijn niet meegenomen respondenten die 'heteroseksueel' hebben geantwoord. Hetzelfde geldt voor 'weet niet' of zij die geen (categoriseerbaar) antwoord hebben gegeven (bijvoorbeeld bij overig).

1.2. ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Werkwijze en respons

Bij de onderzoeksoptzet is gekozen voor een survey-dominant mixedmethodeonderzoek. In de periode tussen 10 februari 2023 en 19 maart 2023 konden LHBTIQA+-personen, woonachtig in Gelderland of Overijssel en 16 jaar of ouder, een online vragenlijst invullen. De vragenlijst is gedeeltelijk gebaseerd op de vragenlijst uit het onderzoek in 2021 en betrof hoofdzakelijk vragen over ervaren welzijn en veiligheid. De volledige vragenlijst uit 2023 is te vinden in bijlage 2.

Vragenlijst

De vragenlijst is verspreid vanaf 10 februari via een open weblink. Hierbij is gebruik gemaakt van verschillende manieren om respondenten te werven. Belangenorganisaties, zoals lokale afdelingen van het COC, Transgendernetwerk Nederland, Pridenetwerken zijn benaderd om de link onder hun leden te verspreiden. Daarnaast is de link verspreid onder contactpersonen van de onderzoeksorganisaties (Radboud Universiteit, Vizeer en beide Provincies). Hierdoor hebben onder andere ambtenaren van de gemeenten in Gelderland en Overijssel met diversiteit in hun portefeuille, GGD's, scholen, religieuze instellingen, organisaties voor sociaal werk en andere verenigingen de vragenlijst verder helpen verspreiden. Er zijn folders verspreid op scholen, bij GGD's, en op openbare plekken met een QR-code naar de vragenlijst. Ook is er actief op sociale media geadverteerd om het bereik van de vragenlijst te vergroten. Tot slot zijn er in advertenties in de regionale krant De Stentor en IndeBuurt ingekocht. Zo hebben we het bereik van de vragenlijst vergroot en een breed en divers LHBTIQA+-publiek aangesproken. De vragenlijst kon volledig anoniem worden ingevuld en daarnaast werden er 25 waardebonnen van 50 euro verloot (voor wie daaraan wilde deelnemen).

Telefonische interviews

Op het einde van de vragenlijst aan de respondenten gevraagd of ze benaderd mochten worden voor vervolgonderzoek. Hiertoe konden geïnteresseerden hun contactgegevens achterlaten. 1.495 deelnemers hebben daartoe hun emailgegevens achtergelaten. Ruim 100 personen zijn benaderd om een interview te doen, om de vragenlijstanalyse uit te diepen en van illustratieve voorbeelden te voorzien. Uiteindelijk zijn er 8 interviews afgenomen. Bij de selectie van interviews is zo veel mogelijk rekening gehouden met het aanspreken van een diverse groep, maar de interviewers waren sterk afhankelijk van de wens tot deelname van respondenten. De oudste respondent was 60 jaar, de jongste 21, met een gemiddelde leeftijd van 36 jaar. De meeste deelnemers woonden in Gelderland (7 personen), waarvan drie in een dorp (<5.000 inwoners) en twee in een kleine stad (tussen 5.000 en 10.000 inwoners). Twee personen woonden in een grote stad in Gelderland. 1 geïnterviewde kwam uit een middelgrote stad in Overijssel. De zelfidentificatie van de geïnterviewde personen was als volgt: 3 homoseksuele cis-genderpersonen; 1 lesbisch cis-genderpersoon; 1 biseksueel cis-genderpersoon; 1 panseksueel cisgender-persoon; 1 transgender persoon; 1 panseksueel non-binair persoon. De geïnterviewden zijn bevestigd door middel van een semigestructureerd interview met een basisvragenlijst. Deze vragenlijst is te vinden in bijlage 3. De interviews zijn telefonisch afgenomen en duurden 30-40 minuten. De interviews zijn getranscribeerd, gecodeerd, en verwerkt in de relevante hoofdstukken.

Respons en representativiteit

In dit onderzoek hebben we specifiek gekeken naar LHBTIQ+ personen die in de provincies Gelderland of Overijssel wonen. Het was niet mogelijk om een willekeurige steekproef te nemen van de totale populatie LHBTIQ+ personen in deze provincies, omdat seksuele voorkeur en genderidentiteit niet centraal worden geregistreerd. We weten uit eerdere studies (Kuyper, Fernee, & Keuzenkamp, 2016) dat het werven van deelnemers via belangengroepen een vertekening kan veroorzaken. Daarom hebben we in dit onderzoek meerdere en ook andere kanalen gebruikt, waaronder sociale media en minder activistische of LHBTIQ+ gerichte netwerken. Hierdoor bereiken we een breder spectrum van de populatie.

De resultaten van dit onderzoek gelden allereerst en voornamelijk voor de ondervraagde respondenten. Zoals gebruikelijk bij onderzoek naar deze specifieke groep, zijn de cijfers niet exact, maar geven ze een indicatie van de situatie van de gehele LHBTIQ+ populatie in Gelderland en Overijssel. Door de verschillende wervingsmethoden en het grote aantal respondenten in dit onderzoek, kunnen we wel vergelijkingen maken tussen subgroepen binnen de LHBTIQ+-gemeenschap. Bovendien is de data, net zoals in 2021, gewogen naar leeftijd, geslacht en provincie, om de resultaten beter te kunnen generaliseren naar de gehele populatie. Het voorliggende onderzoek biedt een unieke en grootschalige analyse van het welzijn van LHBTIQ+-inwoners, waarbij algemene patronen met een hoge betrouwbaarheid kunnen worden vastgesteld en gegeneraliseerd. Het blijft echter belangrijk om voorzichtig te zijn bij het generaliseren van individuele en specifieke cijfers naar de gehele LHBTIQ+-populatie in Gelderland en Overijssel. Hierbij moet men altijd rekening houden met een nauwkeurigheidsmarge.

In totaal hebben 2.507 respondenten deelgenomen tot en met de laatste vraag voor dit onderzoek. Daarvan hadden 2.347 respondenten een valide score op genderidentiteit en seksuele gerichtheid en leeftijd. De tabellen en resultaten van dit rapport zijn gebaseerd op die 2.347 respondenten. In Tabel 1.2 zijn de aantallen respondenten uitgesplitst per provincie, gebied en LHBTIQ+-deelidentiteit.

Weging

Om over- en ondervertegenwoordiging van verschillende achtergrondkenmerken van respondenten te compenseren zijn de resultaten gewogen naar geslacht, leeftijd en provincie waar zij woonachtig zijn. Het toepassen van weging is een gangbare methode in onderzoek, vooral wanneer de steekproef niet volledig willekeurig is samengesteld. Door rekening te houden met de demografische kenmerken van de populatie, kunnen we de resultaten nauwkeuriger interpreteren.

Tabel 1.2: Aantallen respondenten

Aantal respondenten per categorie				
Aantal respondenten per categorie				
LHBTIQ+ Oost Nederland	2.347			
Per provincie		Per seksuele voorkeur		
Gelderland	1.569	Homoseksueel		716
Overijssel	778	Lesbisch		575
		Biseksueel		486
Per regio		Aseksueel	128	168
Achterhoek	153	Demiseksueel	40	
Ermelo, Harderwijk, Zeewolde en Putten (EHZP)	42	Panseksueel	206	280
Food Valley	202	Omniseksueel	35	
Rivierenland	101	Overig: Queer	39	
Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	841	Totaal opgenomen in uitsplitsingen		2.225
Kop van de Veluwe	43	Weet ik (nog) niet / overig niet hetero		90
Stedendriehoek	187	Heteroseksueel (niet-cisgender)		32
Noordwest-Overijssel	261			
Salland	114	Per genderidentiteit		
Vechtdal	46	Cisgender (niet heteroseksueel)		1.709
West-Twente	76	Transgender		173
Noordoost-Twente	43	Non-binair / non-conforming		401
Zuidoost-Twente	238	Totaal opgenomen in uitsplitsingen		2.283
		Onbekend		64

1.3. LEESWIJZER

Dit rapport bevat zes inhoudelijke hoofdstukken met elk een specifiek onderdeel van ons onderzoek. In deze hoofdstukken presenteren we tabellen en figuren die worden toegelicht om de bevindingen te verduidelijken. Voorafgaand aan elk hoofdstuk bieden we een samenvatting met de belangrijkste cijfers en trends die we hebben waargenomen. Tenslotte formuleren we in het laatste hoofdstuk aanbevelingen voor verder onderzoek en beleid.

Bij het bestuderen van de tabellen en figuren is het belangrijk voor de lezer om zich ervan bewust te zijn dat het aantal respondenten per vraag kan variëren. Sommige vragen zijn niet aan alle deelnemers gesteld. Dit geldt met name voor de secties over acceptatie in sport en religie, waardoor het niet altijd mogelijk is om de antwoorden uit te splitsen voor dezelfde subgroepen.

In elk hoofdstuk bespreken we ook de interviews in relatie tot de resultaten van de vragenlijst. Bovendien nemen we relevante en verhelderende citaten van respondenten (uit de open vragen) en geïnterviewden op in het rapport.

Hoofdstuk 2

ERVAREN ACCEPTATIE

HET BEELD: ERVAREN ACCEPTATIE

- De zelfacceptatie en openheid is over het algemeen hoog onder Gelderse en Overijsselse LHBTIQ+ personen, maar verschilt tussen groepen, waarbij dit duidelijk hoger ligt bij homoseksuele en lesbische personen en bij cisgender personen. In het bijzonder valt op dat onder a-/demiseksuelen een op de acht mensen zichzelf een onvoldoende geeft op zelfacceptatie en bij transgender en non-binaire respondenten is dit een op elf. Bij alle andere groepen is dit maar 1 tot 3 procent.
- Ervaren acceptatie van vrienden, maar ook van broers en zussen is zeer hoog. Broers en zussen zijn hierin in het bijzonder van belang omdat men die niet zelf kiest.
- A-/demiseksuelen, transgender respondenten en non-binaire respondenten ervaren minder acceptatie in de breedte, en in het bijzonder andere familie (niet het eigen gezin) en de schoolomgeving (docenten en klasgenoten) zijn richting deze groepen minder acceptierend.
- Opvallend is dat zorgpersoneel gemiddeld hoog scoort qua acceptatie, onder alle groepen, en bijvoorbeeld hoger dan de schoolcontext.
- Acceptatie in de geloofsgemeenschap is de enige setting waarin ook gemiddeld onvoldoendes genoteerd worden, maar ook in de uitgaanssetting en in de sportomgeving zien we lagere ervaren acceptatie in het bijzonder van de meer 'normafwijkende' groepen (panseksueel/ omniseksueel/ queer, a-/demiseksueel, transgender, non-binair). In de sportomgeving lijken zowel de praktische faciliteiten als de heteronormatieve sfeer een rol te spelen. In hoofdstuk 4 worden sport en religie verder uitgediept.

2.1 OPENHEID EN ZELFACCEPTATIE

Hoe open zijn LHBTIQ+-respondenten over hun seksuele oriëntatie en/of genderidentiteit in Gelderland en Overijssel? Op een schaal van 1 tot 10, waarbij '1' staat voor volledig gesloten en '10' voor volledig open, geven LHBTIQ+ers gemiddeld een 8,1 in Gelderland en een 7,7 in Overijssel, wat duidt op een redelijke mate van openheid. Interessant genoeg blijkt uit de gegevens dat biseksuele respondenten, a-/demiseksuele respondenten en non-binaire respondenten minder open zijn over hun identiteit, met respectievelijk scores van 7,0, 6,5 en 6,3.

De zelfacceptatie met betrekking tot seksuele voorkeur en genderidentiteit is zowel in Gelderland als Overijssel hoog met respectievelijk een 9,3 en 9,4 op een schaal van 1 tot 10 (waarbij '1' staat voor geen zelfacceptatie en '10' voor volledige zelfacceptatie). Opmerkelijk is het verschil tussen openheid en zelfacceptatie bij biseksuele personen, wat aangeeft dat zij minder open zijn naar de buitenwereld toe, maar wel een sterke zelfacceptatie hebben van hun seksuele voorkeur.

Respondent: "Graag merk ik op dat ik een "onzichtbare" LHBT+'er ben, ik ben biseksueel en vrouw, maar bevind mij inmiddels 5 jaar in een heteroseksuele relatie. Veel nieuwe mensen die ik leer kennen, zoals burens of nieuwe collega's, weten ook niet dat ik biseksueel ben. Het komt vaak niet ter sprake en lijkt ook vaak niet relevant om ter sprake te brengen. Als ik mensen langer en beter ken ben ik er bewust wel heel open over, ik zie het nog steeds als onderdeel van mijn identiteit."

Tot slot zien we dat gemiddeld genomen respondenten in Gelderland en Overijssel aangeven dat hun LHBTIQ+-identiteit een belangrijk onderdeel is van hun totale identiteit, met scores van 7,4 en 7,3. Vooral transgender- en non-binaire personen geven aan dat dit aspect van hun identiteit belangrijk voor hen is, terwijl dit voor biseksuele respondenten minder het geval is.

Tabel 2.1 bevat alle gegevens met betrekking tot de openheid, zelfacceptatie en het belang van de LHBTIQa+-identiteit. Naast rapportcijfers benoemen we ook het percentage onvoldoendes bij het onderwerp zelfacceptatie: dit laat zien dat de zelfacceptatie van a-/demiseksualiteit en niet-cisgender identiteit het meest lastig is. Het is belangrijk om op te merken dat mensen die geslotener zijn over hun seksuele oriëntatie en/of genderidentiteit, en voor wie de identiteit minder belangrijk is, mogelijk minder geneigd zijn om deel te nemen aan dit onderzoek, ook al is dat volledig anoniem en digitaal.

Tabel 2.1: Openheid en zelfacceptatie

Openheid, zelfacceptatie en belang gehecht aan LHBTIQa+-identiteit										
	Gelderland	Overijssel	Homo	Lesbisch	Biseksueel	Pan-, Omni-seksueel en Queer	A- en Demisek- sueel	Cisgender	Transgender	Non-binair
Openheid seksuele voorkeur (1-10)	8,1	7,7	8,2	8,4	7,0	7,6	6,5			
Zelfacceptatie seksuele voorkeur (1-10)	9,3	9,3	9,4	9,5	9,0	9,1	8,3			
onvoldoende (% <5.5)	2	3	1	1	3	2	13			
Openheid genderidentiteit (1-10)	8,6	8,4						9,1	7,2	6,3
Zelfacceptatie genderidentiteit (1-10)	9,4	9,4						9,6	8,5	8,5
onvoldoende (% <5.5)	3	3						1	9	9
Belang LHBTIQa+ identiteit voor wie ik ben (1-10)	7,4	7,3	7,5	7,6	6,8	7,3	7,1	7,3	7,9	8,0

2.2 ERVAREN ACCEPTATIE

In Tabel 2.2 zijn de resultaten per provincie weergegeven van de ervaringen van respondenten met betrekking tot de acceptatie in hun omgeving. Respondenten hebben cijfers gegeven op een schaal van 1 (geen acceptatie) tot 10 (volledige acceptatie) voor verschillende sociale relaties en specifieke settings, zoals de buurt/wijk en uitgaansgelegenheden.

Over het algemeen ervaren respondenten in zowel Gelderland als Overijssel een acceptatieniveau hoger dan 7 in hun sociale relaties. Met name de acceptatie van vrienden, broers/zussen en leidinggevenden wordt als hoog ervaren. Er zijn echter verschillen in de ervaringen tussen de verschillende deelidentiteiten. Gemiddeld genomen ervaren homoseksuelen en lesbische respondenten de hoogste mate van acceptatie, gevolgd door biseksuelen en personen met een queer identiteit (POQ). A-/demiseksuele, transgender en non-binaire personen ervaren over het algemeen de minste acceptatie van hun sociale omgeving. Met name bij 'andere familieleden', 'klasgenoten' en 'docenten' wordt relatief gezien minder acceptatie ervaren. Opvallend genoeg ervaren transgender en non-binaire personen ook minder acceptatie van hun broers/zussen vergeleken met andere deelidentiteiten.

Bij deze monitoring is voor het eerst ook de ervaring van acceptatie door (thuis)zorgpersoneel bevraagd, en over het algemeen blijkt deze ervaring positief te zijn met een gemiddelde score van ongeveer 8.

De ervaring van acceptatie in verschillende sociale settings ligt iets lager dan bij sociale relaties. Met name de acceptatie binnen geloofsgemeenschappen springt hier negatief uit. Dit geldt met name voor personen met queer identiteit (POQ), a-/demiseksuele personen, transgender personen en non-binaire personen, die allemaal scores lager dan 5 geven. Ook zien we dat respondenten uit Overijssel in de geloofsgemeenschap zich wat minder geaccepteerd voelen dan de respondenten uit Gelderland.

Tot slot valt op dat transgender personen en non-binaire personen over het algemeen een veel lagere mate van acceptatie ervaren dan cisgender LHB+-respondenten, zowel in sociale relaties als in diverse settings. Waar cisgender respondenten ruime voldoende scores geven, geven transgender en non-binaire respondenten krappe voldoende scores of zelfs onvoldoende scores aan hun acceptatie. Deze bevindingen ondersteunen de diversiteit in ervaringen tussen verschillende deelidentiteiten.

Tabel 2.2: Ervaren acceptatie

Ervaren acceptatie als LHBTIQ+er in verschillende contexten										
	GLD	OV	Homo	Lesb	Bi	POQ	A/D	Cis	Trans	NB
Mate van acceptatie (1-10) door:										
Ouders	8,1	8,0	8,2	8,5	7,5	7,6	7,3	8,3	7,1	7,1
Broers/zussen	8,5	8,6	8,6	8,9	8,1	8,1	8,2	8,8	7,1	7,9
Andere familieleden	8,0	7,9	8,2	8,5	7,1	6,8	6,7	8,2	6,6	6,9
Vrienden	9,3	9,1	9,3	9,5	8,9	8,9	8,5	9,3	8,5	8,7
Klasgenoten	7,4	7,1	7,6	7,8	7,0	6,2	6,9	7,7	6,4	6,3
Docenten	7,8	7,6	7,9	8,2	7,4	6,7	7,4	8,0	6,5	6,8
Leidinggevenden	8,4	8,6	8,7	8,9	7,9	7,5	7,2	8,7	7,2	7,5
Collega's	8,4	8,5	8,5	8,8	7,9	7,6	7,3	8,6	7,5	7,5
(thuis)zorgpersoneel	8,0	8,1	8,2	8,6	7,7	7,4	7,5	8,3	7,8	7,6
Mate van acceptatie (1-10) op/bij/in:										
Het uitgaan	7,3	7,2	7,5	7,6	6,8	6,3	6,2	7,5	5,8	6,3
Mijn sportvereniging/sportschool	7,8	7,9	8,2	8,1	7,3	6,5	6,9	8,1	5,5	6,6
Mijn geloofsgemeenschap	6,2	5,2	5,7	6,2	6,0	4,6	5,0	6,1	4,5	5,4
Mijn buurt/wijk	7,6	7,3	7,8	7,9	6,8	6,3	6,2	7,8	6,1	6,4
Mijn stad/dorp	7,4	7,1	7,4	7,6	6,9	6,3	6,3	7,5	6,1	6,5
Noot: Niet van toepassing is steeds niet meegenomen, bijvoorbeeld bij (thuis)zorgpersoneel (geen antwoord = 1.865) en geloofsgemeenschap (geen antwoord = 1.894)										

2.3 ACCEPTATIE: MECHANISMEN EN ERVARINGEN

Op basis van de open vragen en diepte-interviews kunnen we enkele inzichten bieden voor de waargenomen verschillen in ervaren acceptatie. In lijn met de cijfers zien we dat de mate waarin mensen afwijken van de heersende normen en daardoor zichtbaar zijn, evenals de bekendheid van specifieke seksuele voorkeuren of identiteiten bij het bredere publiek belangrijk zijn.

Openheid en zelfacceptatie

In de cijfers uit Tabel 2.1 zien we dat biseksuele personen in wat hogere mate niet altijd open zijn over hun seksuele voorkeur en ook dat ze minder acceptatie ervaren. Een biseksuele respondent die werd geïnterviewd, legde uit dat zij sinds een aantal jaren getrouwd is met een vrouw. Haar omgeving legt dit uit door te zeggen dat zij 'nu lesbisch is geworden'. Ook bij haar vrienden en familie spreekt ze inmiddels niet meer over haar biseksualiteit, omdat zij dat te ingewikkeld vinden. Dit illustreert de specifieke complexiteit waar biseksuele mensen tegenaan lopen, wat een mogelijke verklaring biedt voor de lagere openheid en acceptatie.

Het open zijn over je seksuele voorkeur en/of genderidentiteit is ook een proces dat langlopend kan zijn. Zo werd er een transgender persoon geïnterviewd die jarenlang als getrouwde man met vrouw en kinderen leefde, terwijl zij innerlijk al van kinds af aan wist dat ze zich vrouw voelde. Pas na een suïcidepoging en het zoeken van hulp daarvoor, durfde ze open te zijn tegen haar therapeut dat ze zich vrouw voelde. Het proces van openheid en zelfacceptatie is pas net gestart. Doordat de genderdysforie steeds sterker wordt maar de behandeling ervan door de wachtlijsten pas over drie jaar kan starten, is het voor haar extra lastig om zichzelf te accepteren.

Acceptatie transgender personen en non-binaire personen

In sociale settings ervaren transgender en non-binaire personen onbegrip, met name op het gebied van sport en geloof. Uit de antwoorden op de open vragen blijkt dat de sportschool wordt ervaren als heteronormatieve omgeving, er worden grappen gemaakt rondom homo zijn. Ook transgender personen voelen zich vaak niet welkom op een sportvereniging: zij hebben problemen ervaren met bijvoorbeeld team-indeling of voelen zich onprettig bij omkleden in een mannen- of vrouwenruimte. In het algemeen ervaren transgender en non-binaire respondenten ook in andere settings vaker dat zij 'de enige' zijn:

Respondent: "Vroeger sportte ik te "gay". Dat zit nog altijd dwars"

Juist wel of juist niet de uitzondering zijn?

Onder de respondenten leven verschillende ideeën over wat er momenteel precies gebeurt met de acceptatie van de LHBTIQ+-gemeenschap. Enerzijds zijn er respondenten die vinden dat er te weinig gebeurt om hen te ondersteunen in hun situatie, en daardoor voelen zij zich niet geaccepteerd. Anderzijds zijn er enkele respondenten die van mening zijn dat door de nadruk te leggen op het 'anders' zijn van LHBTIQ+, er een te grote uitzonderingspositie ontstaat. Zij willen vooral normaal zijn door geen nadruk te leggen op hun seksuele voorkeur en/of genderidentiteit. Deze groep is echter een kleine minderheid in ons onderzoek. Wel zien we breder dat LHBTIQ+-personen een backlash vanuit de samenleving ervaren, waarin zij zien dat heftiger op LHBTIQ+-mensen reageren.

Hoofdstuk 3

(ON) VEILIGHEID EN HANDELINGS- PERSPECTIEF

HET BEELD: ONVEILIGHEIDSGEVOEL, SLACHTOFFERSCHAP EN HANDELINGSPERSPECTIEF.

- Er is een breed en ongelijk verdeeld onveiligheidsgevoel. Een derde van LHBTIQ+–personen voelt zich soms tot vaak onveilig op straat. Bij de meest normafwijkende groepen (queer, niet-cisgender) is dit zelfs de helft of meer. Respondenten passen hun gedrag of uiterlijk aan om zich veiliger te voelen.
- Onveiligheid lijkt ook gegrond in het slachtoffer zijn van ongewenst gedrag. 13 procent (Gelderland) en 19 procent (Overijssel) heeft wel eens, regelmatig of vaak te maken gekregen met bedreiging. 6 procent (beide provincies) is slachtoffer geweest van bekladding of vernieling van eigendommen en 4 procent van seksuele en/of lichamelijke mishandeling.
- Panseksuele/queer, transgender en non-binaire respondenten rapporteren over de breedte meer slachtofferschap. Bij de meeste ernstige misdrijven gaat om een twee keer zo grote kans slachtoffer te zijn.
- De aangiftebereidheid is laag: bij bedreiging heeft een op de vier respondenten melding/aangifte gedaan bij de politie; bij bekladding en lichamelijk mishandeling een op drie; bij seksuele mishandeling maar een op zes. Van de mensen die aangifte deed voelde slechts een kwart zich serieus genomen door de politie.
- Er zijn drie hoofdredenen waarom respondenten niet naar de politie zijn gegaan: de verwachting dat melden niet tot vervolging of oplossing zal leiden, de angst dat aangifte mogelijke negatieve gevolgen heeft, en dat slachtoffers de gebeurtenis achter zich willen laten.

3.1 (ON)VEILIGHEIDSGEVOELEN

We vroegen respondenten hoe vaak ze zich als LHBTIQ+’er onveilig voelden in het algemeen en op verschillende plekken in de gemeente waar ze wonen. De antwoordopties waren nooit, zelden, soms en vaak (en n.v.t.). In Tabel 3.1. worden de antwoorden ‘soms’ en ‘vaak’ opgeteld en gepresenteerd in procent-aantallen.

Ongeveer 4 op de 10 respondenten voelt zich soms tot vaak onveilig. Wederom is er een groot verschil te zien tussen de verschillende deelidentiteiten. Maar liefst 65 procent en 56 procent van respectievelijk de transgender respondenten en non-binaire respondenten ervaren soms tot vaak onveiligheid. Dit is een stuk hoger dan de cisgender (niet-heteroseksuele) respondenten. Dit patroon is zichtbaar in alle onderzochte locaties, waarbij de locaties ‘op straat’ en ‘in het openbaar vervoer’ er echt negatief uitspringen. Ongeveer de helft van de niet-cisgender respondenten geeft aan zich op deze locaties soms tot vaak onveilig te voelen.

Respondent: Belangrijk is ook een gevoel van veiligheid. Ik ben vaak op mijn hoede en pas mijn uiterlijk en gedrag aan in het OV, winkels, de horeca en op straat. Ik kies welke horeca ik bezoek omdat het niet overal veilig is.

Wanneer we kijken naar seksuele voorkeur zien we dat een op de drie homoseksuele respondenten en lesbische respondenten zich in het algemeen soms tot vaak onveilig voelt. Van de biseksuele respondenten, POQ–respondenten en a-/demiseksuele respondenten is dit ruim de helft.

Ongeveer een op de drie homoseksuele respondenten, lesbische respondenten en a-/demiseksuele respondenten voelen zich soms tot vaak onveilig ‘op straat’, ‘in horecagelegenheden’ en in ‘het openbaar vervoer’. Biseksuele respondenten en POQ–respondenten ervaren relatief gezien meer onveiligheid op deze plekken. Zo voelen zij zich bijvoorbeeld respectievelijk 42 en 46 procent soms tot vaak onveilig ‘op straat’.

Respondenten voelen zich gemiddeld genomen het minst onveilig in hun eigen buurt. In Gelderland geeft 15 procent aan zich hier soms tot vaak onveilig te voelen, en in Overijssel 21 procent. Dit ligt significant hoger dan het gemiddelde van de gehele bevolking in Oost-Nederland (rond de 11 procent).⁷

Voor lesbische, homoseksuele, biseksuele en a-/demiseksuele personen geldt dat ongeveer 15 procent zich soms tot vaak onveilig voelt in de eigen buurt. Voor POQ personen ligt dit iets hoger, namelijk 25 procent. Daarentegen ervaart een aanzienlijk hoger percentage van transgender en non-binaire respondenten, respectievelijk 35 en 27 procent, zich soms tot vaak onveiligheid in de buurt, wat hoger is dan bij cisgender (niet-heteroseksuele) respondenten (13 procent).

Tabel 3.1: Veiligheidsbeleving

Percentage dat zich soms tot vaak onveilig voelt op de volgende plekken in hun gemeente										
Soms tot vaak (%)	GLD	OV	Homo	Lesb	Bi	POQ	A/D	Cis	Trans	NB
Algemeen	38	40	35	32	50	52	54	33	65	56
In uw eigen buurt	15	21	14	14	17	25	15	13	35	27
Op straat	34	36	31	31	42	46	38	31	50	48
In horecagelegenheid	32	33	32	29	36	40	31	30	44	45
In het winkelcentrum	24	23	24	20	25	32	24	20	49	36
In het openbaar vervoer	30	32	31	27	31	42	35	27	57	41

'Weet ik niet'/Niet van toepassing (geen optie bij algemeen) is niet meegenomen.
Antwoordmogelijkheden: Nooit, zelden, soms, vaak.

3.2. SLACHTOFFERSCHAP

We hebben gevraagd naar welke vormen van ongewenst gedrag de respondenten de afgelopen twee jaar hebben meegemaakt 'vanwege' hun seksuele voorkeur en/of genderidentiteit. De antwoordopties waren: nooit, wel eens, regelmatig en vaak (en weet ik niet). Voor de ernstigere vormen van ongewenst gedrag, namelijk bedreiging, bekladding, seksuele mishandeling en lichamelijke mishandeling, worden de antwoordopties 'wel eens', 'regelmatig' en 'vaak' gerapporteerd. Voor de minder ernstige vormen van ongewenst gedrag wordt alleen het percentage respondenten gerapporteerd dat aangeeft dat ze regelmatig en vaak met die specifieke vorm van ongewenst gedrag te maken hebben gehad. De cijfers worden gepresenteerd in Tabel 3.2.

Gemiddeld genomen geeft een op de zeven respondenten aan de afgelopen twee jaar regelmatig tot vaak doelwit te zijn geweest van afkeurende blikken. Een op de tien van moeilijkdoenerij. 8 procent heeft te maken gehad met uitschelden, uitlachen of pesterijen en ongelijke behandeling. In Gelderland heeft 13 procent van de respondenten wel eens, regelmatig of vaak te maken gekregen met bedreiging. In Overijssel betreft dit 19 procent. In beide provincies geeft 6 procent te maken gehad met bekladding of vernieling van eigendommen en 4 procent met seksuele mishandeling en lichamelijke mishandeling. Wanneer we een vergelijking maken met de rapportage in 2021 zijn deze meer ernstige vormen van ongewenst gedrag iets minder vaak voorgekomen de afgelopen twee jaar.

⁷ Centraal Bureau voor de Statistiek (2021) Veiligheidsbeleving.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2022/veiligheidsmonitor-2021/3-veiligheidsbeleving>

De rapportagecijfers van lesbische respondenten en homoseksuele respondenten vertonen onderling over het algemeen geen grote verschillen. De gemiddelde cijfers voor biseksuele respondenten en a-/demiseksuele respondenten liggen iets hoger, terwijl ze voor POQ-respondenten, transgender respondenten en non-binaire respondenten ruim hoger liggen. Een voorbeeld hiervan is dat meer dan een derde van de transgender en non-binaire respondenten aangeeft regelmatig tot vaak afkeurende blikken te hebben ontvangen, in vergelijking met een op de tien cisgender (niet-heteroseksuele) respondenten. Ook krijgt grofweg 25 procent van niet-cisgender respondenten wel eens, regelmatig of vaak te maken met bedreiging. Homoseksuele personen hebben hier relatief minder vaak mee te maken vergeleken met de andere deelidentiteiten. Niet-cisgender, POQ en a-/demiseksuele respondenten hebben wat meer te maken met bekladding en vernieling in vergelijking met lesbische, homoseksuelen en biseksuele respondenten. Met andere woorden: hoe verder de seksuele voorkeur of genderidentiteit af ligt van de hetero-cisgender norm, hoe meer ongewenst gedrag wordt ervaren.

Tot slot zien we dat 7 procent van de biseksuele respondenten, 8 procent van de transgenders en 9 procent van de non-binaire respondenten afgelopen twee jaar wel eens, regelmatig of vaak te maken heeft gehad met seksuele mishandeling.

Tabel 3.2: Slachtofferschap

Percentage dat de afgelopen 2 jaar slachtoffer is geworden van										
	GLD	OV	Homo	Lesb	Bi	POQ	A/D	Cis	Trans	NB
Regelmatig tot vaak (%)										
Afkeurende blikken	17	14	14	11	20	35	22	12	37	35
Moeilijkdoenerij	10	11	8	7	15	23	12	7	30	18
Uitschelden, uitlachen of pesterijen	8	8	5	6	11	18	10	6	25	15
Ongelijke behandeling	8	8	5	6	7	17	16	5	19	19
Cyberpesten	4	5	2	3	6	9	7	2	11	11
wel eens/regelmatig/vaak (%)										
Bedreiging	13	19	8	18	16	20	16	12	24	28
Bekladding/vernieling van eigendommen	6	6	4	5	5	11	9	4	12	10
Seksuele mishandeling	4	4	1	3	7	9	6	3	8	9
Lichamelijke mishandeling	4	4	2	4	7	6	2	3	8	8

'Weet ik niet' is niet meegenomen. Antwoordmogelijkheden: Nooit, Wel eens, regelmatig, vaak.

3.3. HANDELINGSPERSPECTIEF

Wanneer respondenten te maken kregen met een van de eerder genoemde vormen van ongewenst gedrag, werd hun gevraagd wat ze hiermee gedaan hebben. In Tabel 3.3 worden de percentages gerapporteerd per vorm van ongewenst gedrag. In het geval dat men een melding of aangifte had gedaan bij de politie kon er ook aangegeven worden of men zich serieus genomen voelde door de politie. Vanwege de beperkte aantallen respondenten is er geen uitsplitsing gemaakt per deelidentiteit.

Net als in 2021 blijkt dat een aanzienlijk deel van de respondenten, afhankelijk van de specifieke vorm van ongewenst gedrag, aangeeft niets te hebben gedaan of geen hulp te hebben gezocht. Bij de wat 'lichtere' en 'moeilijk te bewijzen' vormen van ongewenst gedrag als bijvoorbeeld 'afkeurende blikken' en 'moeilijkdoenerij' heeft respectievelijk 75 procent en 53 procent er niks mee gedaan. Daarnaast geeft ook meer dan de helft van de respondenten aan niets gedaan te hebben bij gevallen van ongelijke behandeling. Maar ook bij de 'zware' vormen van ongewenst gedrag als lichamelijke mishandeling en seksuele mishandeling heeft 27 tot 34 procent niks gedaan. Gezien de ernst van de gebeurtenissen is dit een opvallend hoog percentage.

Wanneer er wel vervolg gegeven is aan de 'lichtere' vormen van ongewenst gedrag, zijn de meeste respondenten het gesprek aangegaan met 'dader' en/of is er hulp gezocht bij familie of vrienden. Cyberpesten werd relatief veel gemeld/ aangifte van gedaan bij de politie (9%). Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat er makkelijker bewijs aan te leveren is in de vorm van screenshots.

Van de respondenten die bedreiging hebben meegemaakt heeft maar een klein deel actie ondernomen. 16 procent heeft hulp gezocht bij familie en vrienden. En ongeveer 23 procent heeft melding/ aangifte gedaan bij de politie. Van hen voelde slechts een op de vijf zich serieus genomen door de politie.

Bij het meemaken van bekladding is een groter deel (35%) naar de politie gestapt. Opnieuw voelde een op de vijf zich hier serieus genomen. Bij het meemaken van lichamelijke mishandeling en seksuele mishandeling zocht 33 procent en 28 procent hulp bij familie en vrienden. Daarnaast heeft respectievelijk 37 procent en 16 procent aangifte gedaan bij de politie. Voor seksuele mishandeling ligt dit percentage dus opvallend lager dan bij lichamelijke mishandeling. Nadat er een melding is gedaan bij de politie voelde een op de vier zich serieus genomen door de politie.

Een zeer klein deel van de respondenten heeft een melding gemaakt bij een onafhankelijke instantie als een antidiscriminatievoorziening of bij een belangenorganisatie.

Geïnterviewden die ongewenst gedrag meemaakten, gaven aan een afweging te maken tussen de voor- en nadelen van melden. De nadelige gevolgen, zoals het breder bekend worden van je identiteit of het investeren van veel tijd en aandacht, wegen meestal niet op tegen de voordelen van melden, zoals het gevoel gehoord te worden of de kans op vervolging. Vooral wanneer de kans op vervolging gering is, zoals bij gebrek aan bewijs of bij relatief kleine vergrijpen zoals schelden, kiezen veel respondenten ervoor om hun schouders op te halen of hun verhaal alleen te delen met bekenden in hun omgeving.

Tabel 3.3: Handelingsperspectief bij ongewenst gedrag

Percentage respondent(en) die actie(s) heeft ondernomen naar aanleiding van ongewenst gedrag											
Afgelopen 2 jaar slachtoffer van:	Niks	Gesprek met dader aangaan	Hulp zoeken bij omstanders	Hulp zoeken bij familie/vrienden	Melden bij betrokken instantie (bv school, leidinggevende, bestuur)	Melden bij onafhankelijke instantie (bv gemeente, adv, buurtbemiddeling)	Melden bij LHBTIQA+-belangenorganisatie (bv COC, TNN)	Melden bij politie	Aangifte bij politie	Totaal melding/aangifte bij politie	Voelde me serieus genomen door de politie (% [helemaal] mee eens)
Afkeurende blikken	75	10	2	7	3	1	1	2	1	2	22
Moeilijkdoenerij	53	29	4	11	5	2	1	2	1	3	31
Uitschelden, uitlachen of pesterijen	54	18	4	13	7	3	1	4	2	5	32
Ongelijke behandeling	51	25	3	15	5	2	1	1	1	1	21
Cyberpesten	53	16	2	10	8	4	1	8	2	9	65
Bedreiging	41	13	8	16	8	6	2	18	12	23	22
Bekladding/vernieling eigendommen	41	5	6	14	8	5	3	23	18	35	23
Seksuele mishandeling	34	11	11	28	10	3	6	9	13	16	25
Lichamelijke mishandeling	27	8	15	33	8	6	4	25	24	37	26

Enkel respondenten die slachtoffer zijn geweest (wel eens, regelmatig, vaak) kregen deze vraag; het antwoord niks sloot andere antwoorden uit. De antwoordcategorie 'anders' is niet meegenomen.
Voelde me serieus genomen: alleen gevraagd aan respondenten die bij de politie melding of aangifte hebben gedaan.

Geen melding bij de politie

De ervaring van bedreiging, bekladding, vernieling van eigendommen, seksuele mishandeling of/en lichamelijke mishandeling kan een aanzienlijke impact hebben. Dit zijn dusdanig ernstige gebeurtenissen waarbij het gebruikelijk zou zijn om dit te melden of aangifte te doen bij de politie. Zoals eerder beschreven, hebben desondanks veel respondenten geen contact met de politie gezocht. We hebben gevraagd naar de redenen waarom zij dit niet hebben gedaan. In Tabel 3.4 zijn de resultaten beschreven.

Uit de resultaten komen drie hoofdredenen naar voren waarom respondenten niet naar de politie zijn gegaan. Allereerst geeft meer dan de helft van de respondenten aan weinig vertrouwen te hebben dat melden enig resultaat zal opleveren, en ze hebben weinig geloof in een oplossing via de politie. Ten tweede maken respondenten zich vaak zorgen over mogelijke negatieve gevolgen van een melding of aangifte. Ten derde geven respondenten aan dat ze de gebeurtenis achter zich willen laten en er niet verder mee bezig willen zijn. Deze bevindingen sluiten aan bij de behoeften die respondenten aangeven te hebben na het meemaken van dergelijke ernstige gebeurtenissen, zie Tabel 3.5.

Dat slachtoffers weinig vertrouwen hebben in dat aangifte uitmaakt en dat ze graag de zaak achter zich laten, ook omdat ze zelf vaak in een kwetsbare positie zitten, illustreerde het interview met een homoseksuele man (21):

“Een paar jaar geleden ben ik slachtoffer geweest van grooming (tegen je zin seksuele handelingen verrichten, in dit geval voor de camera). Ik verkende mijn seksualiteit online, omdat dit door de anonimiteit veiliger voelde. Ik had goede contacten met sommige mensen, maar veilig was het dus niet in de praktijk. Ik heb destijds geen aangifte gedaan: de persoon van wie ik slachtoffer was, woonde in het buitenland. Pas een jaar later kwam het bij andere mensen naar boven, en bleek dat die man dat dus meerdere keren had gedaan. Toen heb ik het wel tegen die groep mensen gezegd. Daarna dacht ik: ja weet je van mij hoeft ook niet iedereen dat te weten. Het is klaar, ik ga daar niet nog meer energie in stoppen.”

Tabel 3.4: Redenen om niet te melden

Waarom geen melding/aangifte bij seksuele of lichamelijke mishandeling? ¹		
	Seksuele mishandeling	Lichamelijke mishandeling
Er zou toch niets mee gebeuren of door veranderen	52	57
Het was toch niet te bewijzen	37	54
Ik was bezorgd over andere negatieve gevolgen	34	37
Ik wilde er geen tijd aan besteden	31	36
Ik had angst voor de dader(s)	22	30
Ik wist niet hoe/waar ik het kom melden/aangifte kon doen	10	14
Opgelost door mensen er op aan te spreken	8	4
Ik vond het niet nodig	17	27

1) Deze vraag is alleen gesteld aan respondenten die aangaven slachtoffer van seksuele of lichamelijke mishandeling te zijn, maar niet hebben aangegeven aangifte te hebben gedaan of melding te hebben gemaakt bij de politie. Meerdere antwoorden mogelijk. De categorie met open toelichting ('ik heb het op een ander manier opgelost namelijk...') is niet opgenomen.

Tabel 3.5: Behoefte bij ongewenst gedrag

Waar had u behoefte aan na de ervaring van ongewenst gedrag? ²	
Dat het ongewenst gedrag ophoudt	48
Verhaal kwijt kunnen	47
Dat de dader wordt gestraft	26
Advies over wat te doen	23
Hulp bij het verwerken van de gebeurtenis	18
Gesprek aangaan met dader	11
Melden bij een onafhankelijke organisatie	11
Geen	15

2) Enkel respondenten die slachtoffer zijn geweest (wel eens, regelmatig, vaak samen) van ernstig ongewenst gedrag (bedreiging, vernieling, lichamelijke of seksuele mishandeling) hebben deze vraag gekregen en worden meegerekend in het percentage (n=465). Meerdere antwoorden mogelijk (maar 'ik had geen behoeften' sloot de andere opties uit).

3.5 ONVEILIGHEIDSGEVOEL, SLACHTOFFERSCHAP EN HANDELINGSPERSPECTIEF: MECHANISMEN EN ERVARINGEN

Onveiligheid en openheid

Een van de beschermingsmechanismen die LHBTIQ+-personen kunnen hanteren, is zichzelf niet in het openbaar uiten. Onder de interviewees wordt er regelmatig op openbare plaatsen niet hand in hand gelopen of gezoend. Sommigen maken hier keuzes in, door bijvoorbeeld dit wel te doen in hun omgeving maar niet in een vreemde stad, of juist andersom. Een homoseksuele man en een lesbische vrouw geven aan dat zij bewust wél hand in hand lopen met hun partner, juist om het normaler te maken in het straatbeeld. Zij nemen de blikken en opmerkingen dan op de koop toe. Voor LHBTIQA+ers die visueel zichtbaarder zijn, zoals queer of non-binaire personen die zich minder genderconform willen kleden, geldt dat zij hiervan vaak negatieve gevolgen ondervinden.

Intersectie vrouw – LHBTIQA+

Over het algemeen voelen vrouwen zich onveilig op openbare plaatsen dan mannen. Onder de doelgroep van dit rapport zien we dat niet terug, maar dat betekent niet dat de ervaringen en wortels van onveiligheid gelijk zijn. Diverse vrouwen geven in de open vragen aan dat zij hun vrouw zijn en lesbische zijn niet goed los van elkaar kunnen zien. Ze voelen zich in het uitgaansleven geseksualiseerd door (heteroseksuele cisgender-) mannen, die opmerkingen maken als 'mag ik ook meedoen'? Maar ook op andere momenten voelen zij zich meer als vrouw dan als LHBTIQA+er onveilig.

Aangiftebereidheid: het belang van eerdere ervaringen

Bij ernstige kwesties maken weinig respondenten melding. De interviews suggereren dat dit deels beïnvloed wordt door eerdere eigen negatieve ervaringen met melden of aangifte doen of door ervaringen in hun directe omgeving. Een non-binaire panseksuele vrouw vertelde dat zij regelmatig tijdens het uitgaan problemen had, maar dat de politie dan niet kwam opdagen, omdat, naar hun zeggen 'het meer klonk als een ordinaire ruzie' waar zij geen discriminatie in zagen. Om deze reden zou ze nu geen contact meer zoeken met de politie. Een andere geïnterviewde vrouw vertelt juist een positieve ervaring te hebben gehad met de politie in het verleden, toen ze last had van pesten in de wijk om haar geaardheid. Deze ervaring sterkt haar juist in het gevoel dat de politie er ook voor LHBTIQA+ers is, en zij lijkt daarmee eerder opnieuw aangifte te doen. Als we ons dan realiseren dat driekwart van de respondenten die aangifte deden bij bedreiging en mishandeling zich niet serieus genomen voelde, dan onderstreept dit het belang van een positieve eerste ervaring om de aangiftebereidheid te verhogen.

Wat is er nodig voor een verhoogd veiligheidsgevoel?

We hebben aan respondenten gevraagd in een open vraag hoe hun veiligheidsgevoel vergroot zou kunnen worden. Uit de antwoorden kwam een aantal oplossingsrichtingen naar boven:

- Meer kans op strafvervolgning als een incident wordt gemeld: daders moeten actief aangepakt.
- Toezicht in uitgaansleven, waarbij vooral boa's/beveiligers gezien worden als steunpunten voor lhbtqia+. Deze moeten dan wel getraind zijn op begrip.
- Meer zichtbaarheid en voorlichting in het algemeen. Specifiek worden 'heterocismannen', christelijk strenggelovigen, islamitische gelovigen of (hang)jongeren genoemd.
- Een meldpunt mag duidelijker zichtbaar zijn. Diverse respondenten die melding hebben gedaan, gaven aan hierover tevreden te zijn, maar benoemen ook dat het meldpunt discriminatie meestal niet genoeg zichtbaar is.

De maatregelen overlappen grotendeels met suggesties die meer algemeen zijn en ook in hoofdstuk 6 over beleidsvoorkeuren brede steun genieten. Daarnaast onderstrepen deze suggesties ook weer het belang van aangifte doen. Ondanks het lage vertrouwen in de politie wordt bovendien gevraagd om meer toezicht van getrainde beveiliging. De LHBTIQA+-gemeenschap wil zich gesteund voelen door politie, boa's en beveiligers.

Hoofdstuk 4

SPORT EN RELIGIE

HET BEELD: SPORT EN RELIGIE

- Een gebrek aan ervaren acceptatie en veiligheid leidt bij een deel van de LHBTIQ+-personen ertoe dat men minder of niet sport. Dit patroon is beduidend sterker onder transgender personen in het bijzonder.
- Ruim een op de drie respondenten denkt dat er geen of weinig positieve aandacht wordt besteed aan de acceptatie van LHBTIQ+ op de verenging of sportschool. Dit percentage is bijna dubbel zo hoog bij transgender personen (64%).
- Alle groepen hebben duidelijk behoefte aan een vertrouwenspersoon in hun sportorganisatie. Voor transgender personen zijn genderneutrale toiletten en individuele kleedhokjes erg belangrijk. Maar ook voor homoseksuele respondenten zijn gendergescheiden faciliteiten een context die tot ongemakkelijke situaties leidt.
- 40 procent van de respondenten heeft het geloof van opvoeding verlaten en voor meer dan 60 procent van die respondenten houdt dit verband met hun LHBTIQ+-identiteit. Gegeven redenen zijn een negatieve houding van medegelovigen, van de kerken en de strengheid van het geloof. Ook hebben sommigen actieve excommunicatie meegemaakt.
- Voor gelovige LHBTIQ+-personen is religie vaak een belangrijk deel van hun identiteit, maar men vindt het niet heel makkelijk (maar ook niet moeilijk) om deze twee aspecten van zichzelf te verenigen. Voor een op vijf tot een op drie is dit zelfs moeilijk. Een kwart of iets meer van de respondenten ervaart ook niet zichzelf te kunnen zijn en geeft aan dat er niemand is binnen de geloofsgemeenschap tot wie ze zich kunnen wenden als ze zich niet geaccepteerd voelen. Een derde ziet geen positieve aandacht voor het thema. Onder de mensen die religieus blijven is er dus een grote minderheid die worstelt met de LHBTIQ+-identiteit in een geloofsgemeenschap.
- Op diverse gebieden van integratie binnen de geloofsgemeenschap merken we op dat transgender personen en homoseksuele mannen meer moeilijkheden ervaren.
- Bespreekbaarheid en bekendheid van christelijke organisaties die zich inzetten voor meer LHBTIQ+-acceptatie, zoals WijdeKerk of de organisatie voor Roze Vieringen, worden als belangrijk ervaren.

4.1. ACHTERGROND

In het Welzijnsonderzoek LHBTIQ+ Gelderland en Overijssel (2021) behandelde we sport en religie als twee verdiepingsgebieden. We hebben voor dit onderzoek gekozen om een aantal vragen uit deze onderdelen te repliceren zodat we de ontwikkelingen binnen beide thema's kunnen monitoren. In dit hoofdstuk zullen we beginnen met de ervaren acceptatie en beleid binnen de sport waarnaar we overgaan tot ervaren acceptatie en beleid binnen religieuze gemeenschappen.

4.2. SPORT: ACCEPTATIE EN BELEID

Allereerst schetsen we de stand van zaken. Hoeveel respondenten sporten er, en doen ze dat in groepsverband of juist niet? Deze resultaten zijn terug te vinden in Tabel 4.1. Ruim 60 procent van de respondenten in Gelderland en Overijssel doet aan sport. Hiervan is 20 procent lid van een sportvereniging, 25 procent lid van een sportschool en 25 procent sport individueel los van een sportschool of -vereniging. Tot slot sport een ruime 5 procent in een groep los van een sportschool of -vereniging.

Bij het uitsplitsen van sportgedrag per deelgroep zien we dat het aandeel transgender personen (40%), non-binaire personen (49%) en a-/demiseksuele personen (49%) dat aan sport doet aanzienlijk lager ligt dan bij de andere deelidentiteiten. We zien ook patronen in sporten in teamverband of individueel. Van de niet-cisgender respondenten die sporten, sporten er relatief weinig in een sportvereniging of sportschool. Zij sporten juist relatief vaker individueel. Homoseksuele mannen sporten ook relatief weinig in een sportschool ten opzichte van de lesbische en biseksuele groep respondenten. Dit duidt er op dat een aantal groepen zich minder prettig voelt in sportverenigingen.

Vervolgens hebben we expliciet gevraagd aan de respondenten die aangeven niet (in verenigingsverband of in de sportschool) sporten of dit te maken heeft met hun seksuele voorkeur en/of genderidentiteit. Ook hiervan zijn de resultaten te vinden in Tabel 4.1.

Van de LHBTIQ+--personen die helemaal niet sporten geeft 18 procent (Gelderland) en 15 procent (Overijssel) aan dat dit (gedeeltelijk) komt door hun LHBTIQ+--identiteit. Het percentage transgender personen dat niet sport door hun transidentiteit springt eruit met ruim 50 procent. Deze groep ervaart veel drempels om te sporten.

Transgender respondent: Ik ga niet sporten vanwege het idee van mannen- en vrouwen-kleedruimtes. Ik hoor niet in de vrouwenkleedruimte, maar voel me ongemakkelijk in mannenkleedruimte. Ook het 'binaire' in sport voelt ongemakkelijk. Vanwege mijn gezondheid heb ik niet veel keuze qua sport, sportschool zou goed voor me zijn. Maar hierdoor zet ik de stap niet. Ik vind het vervelend een 'uitzondering' te zijn.

Van de respondenten die wel sporten maar niet lid zijn van een vereniging of sportschool geeft 19 procent (Gelderland) en 13 procent (Overijssel) aan dat ze niet lid zijn vanwege hun LHBTIQ+--identiteit. Opnieuw zien we weer het bijzonder hoge aantal transgender personen in deze context. 64 procent van hen geeft aan niet lid te zijn van een vereniging of sportschool door hun transgenderidentiteit. Ook 28 procent van de sportende POQ, a-/demiseksuele personen en non-binaire personen zijn niet lid van een vereniging of sportschool door hun identiteit.

Tabel 4.1: LHBTIQ+ en sport

Percentage dat wel/niet sport										
Doet u aan sport? (% van totaal)	GLD	OV	Homo	Lesb	Bi	POQ	A/D	Cis	Trans	NB
Nee	40	44	44	37	39	41	51	38	60	51
Ja (namelijk:...)	60	56	56	63	61	59	49	62	40	49
als lid van een sportvereniging	20	16	21	17	19	19	15	19	10	16
als lid van een sportschool	27	24	19	33	27	23	16	28	14	18
buiten een sportschool of -vereniging in mijn eentje	19	19	17	18	23	23	23	18	23	21
buiten een sportschool of -vereniging in een groep	5	7	7	6	6	7	3	6	3	6
Heeft het te maken met uw LHBTIQ+ achtergrond dat u niet sport? (% Ja of gedeeltelijk, van niet-sporters)	18	15	10	19	16	24	25	11	52	23
Heeft het te maken met uw LHBTIQ+ achtergrond dat u geen lid bent van sportschool of -vereniging (% Ja of gedeeltelijk, van niet-leden)	19	13	6	18	20	28	28	12	64	28

Aan de respondenten die lid zijn van een sportvereniging of sportschool hebben we gevraagd in hoeverre zij zichzelf kunnen zijn, of ze bij iemand terecht kunnen bij gevoel van geen acceptatie, en of er positieve aandacht wordt besteed aan de acceptatie van LHBTIQA+. Wij rapporteren in Tabel 4.2 de percentages respondenten die het (helemaal) oneens waren met de stellingen.

Gemiddeld geeft 11 procent van de respondenten aan niet zichzelf te kunnen zijn in hun vereniging. Dit percentage ligt, niet onverwacht, hoger bij de transgender (18%) en non-binaire personen (14%). Maar ook 15 procent van de lesbische respondenten geeft aan niet zichzelf te kunnen zijn.

14 procent van de respondenten kan niet bij iemand terecht op de sportvereniging of sportschool wanneer diegene zich niet geaccepteerd voelt. Dit percentage ligt wederom hoger bij transgender personen (31%), en non-binaire personen (29%). Maar ook biseksuele personen vallen hierin op. Van hen kan 20 procent niet bij iemand terecht bij problemen rondom de acceptatie.

Ruim een op de drie respondenten denkt dat er geen of weinig positieve aandacht wordt besteed op de vereniging of sportschool aan de acceptatie van LHBTIQA+. Dit percentage is het hoogst bij transgender personen (64%) en non-binaire personen (42%). A-/demiseksuele personen denken vaker dat er positieve aandacht wordt besteed aan de acceptatie.

Tot slot hebben we gekeken in hoeverre respondenten het belangrijk vinden dat de sportvereniging of sportschool verschillende faciliteiten regelt. Hieruit blijkt dat aan een vertrouwenspersoon het meeste behoefte is. Deze wens is er bij alle deelidentiteiten. Genderneutrale toiletten en individuele kleedhokjes zijn het meest gewenst door transgender personen, non-binaire personen en a-/demiseksuelen.

Tabel 4.2: Acceptatie in sportomgeving

Acceptatie op sportschool of -vereniging										
	GLD	OV	Homo	Lesb	Bi	POQ	A/D	Cis	Trans	NB
Op mijn sportschool of -vereniging... % '(helemaal) mee oneens' onder leden										
... kan ik mijzelf zijn	11	11	6	15	7	10	11	10	18	14
... kan ik bij iemand terecht als ik me niet geaccepteerd voel	14	14	11	13	20	15	15	12	31	29
... wordt er positieve aandacht besteed aan de acceptatie LHBTIQA+	37	34	38	36	35	38	20	35	46	42
Hoe (on)belangrijk vindt u dat uw sportschool of -vereniging ... (Heel onbelangrijk 0 – heel belangrijk 4)										
... genderneutrale toiletten heeft	2,1	1,9	2,0	1,7	2,4	2,7	2,6	1,9	2,8	2,5
... individuele kleedhokjes heeft	2,2	2,1	2,4	1,9	2,4	2,6	3,1	2,1	2,8	2,7
... een vertrouwenspersoon heeft	2,8	2,9	3,0	2,6	3,0	3,0	2,9	2,8	3,1	2,8

4.3. SPORT: MECHANISMEN EN ERVARINGEN

Heteronormatieve cultuur

Respondenten die aangeven dat zij niet sporten of niet in teamverband sporten, geven in de open vragen aan dat dit verschillende oorzaken kan hebben. Een deel van de respondenten noemt dat hun ervaring als LHBTIQ+-persoon in een team niet goed was. Er werd bijvoorbeeld gescholden met termen als 'homo' of 'pot' naar tegenstanders, of er was sprake van haantjesgedrag/machogedrag. Dit beïnvloedt de sportervaring negatief.

Daarnaast voelt een groot deel van de LHBTIQ+-personen zich niet prettig in de zogeheten 'heteronormatieve cultuur' van stoer zijn. Er zijn ook homoseksuele en lesbische respondenten die zich onprettig voelen bij het gezamenlijk omkleden in een ruimte. De gendergescheiden kleedruimten zijn ingericht om ongewenste intimiteit te voorkomen, maar als je op hetzelfde geslacht valt en anderen weten dat, kan het juist een onprettige sfeer creëren.

In transitie

Transgender personen die in transitie gaan hebben een extra drempel om te blijven sporten. Zodra zij in transitie gaan, moeten ze vaak overstappen van team. Omdat een fysieke transitie een langdurig proces is van een aantal jaar, is het vaak lastig om dit goed te regelen. Sport kan juist ook helpen bij het transitieproces, om de fysieke veranderingen aan het lichaam te ondersteunen of te versterken. De kennis hierover is bij lokale sportclubs en sportscholen niet altijd aanwezig. Sommige respondenten pleiten dan ook voor een queer gym waar iedereen welkom is en juist ook aandacht is voor het transitieproces.

Transgender respondent: Ik voetbalde altijd. Maar door mijn transitie moest ik stoppen bij het vrouwenelftal. Als de overstap naar een mannenelftal niet moeilijk was geweest (denk aan douchen/fysiek verschil/oordelen van anderen), zou ik nu waarschijnlijk nog voetballen.

4.4. RELIGIE: ACCEPTATIE EN BELEID

We starten met een overzicht van de respondenten in relatie tot religie, zoals weergegeven in Tabel 4.3. Ongeveer 80 procent van alle respondenten in beide provincies geeft aan niet gelovig te zijn (hoewel ruim 40 procent wel gelovig opgevoed is). Ongeveer een op de zes respondenten heeft hetzelfde geloof als waarmee men is opgevoed. 3 procent is gelovig opgevoed en vervolgens later naar een ander geloof overgestapt. 2 procent geeft aan niet gelovig te zijn opgevoed maar later in hun leven toch religieus zijn geworden.

Van de respondenten die aangaven momenteel religieus te zijn, hebben we onderzocht met welke religie zij zich identificeren. Negen op de tien respondenten gaven aan zich te identificeren met een christelijk geloof. Gezien de beperkte diversiteit van religieuze overtuigingen onder de respondenten zullen we geen onderscheid maken tussen religies in deze paragraaf.

Tabel 4.3: LHBTIQA+ en religie

Percentage dat zich wel/niet (meer) identificeert met een religie		
Bent u opgevoed met een religie? (%)	GLD	OV
Ja, en ik identificeer mij nog steeds met dezelfde religie	15	16
Ja, maar ik identificeer mij nu niet meer met een religie	43	44
Ja, maar ik identificeer mij nu met een andere religie	3	3
Nee, en ik identificeer mij ook niet met een religie	37	36
Nee, en ik identificeer mij nu wel met een religie	2	2
Weet ik niet	1	1
Ik identificeer mij met een religie... (% ja)		
Islam	2	1
Boeddhisme	4	2
Jodendom	1	3
(Rooms-)Katholiek	37	33
Protestants (PKN + gereformeerd)	41	43
Pinkstergemeente, Evangelische gemeente	4	4
Christendom algemeen	7	10
Overig	5	5

Geloofsverlaters

We hebben de respondenten die aangeven dat ze hun oorspronkelijke geloof hebben verlaten, gevraagd of dit verband houdt met hun LHBTIQ+–identiteit. Uit de gegevens in Tabel 4.4 blijkt dat gemiddeld iets meer ruim 60 procent van de respondenten die hun geloof van hun opvoeding heeft verlaten aangeeft dat dit gedeeltelijk dan wel helemaal verband houdt met hun LHBTIQ+–identiteit. We zien geen grote verschillen tussen de verschillende deelidentiteiten.

Respondenten konden een toelichting geven in een open vraag waarom ze het geloof verlaten hebben. Redenen die worden genoemd zijn een negatieve houding van medegelovigen of de kerken ten opzichte van LHBTIQ+, de strengheid van het geloof of omdat men simpelweg niet meer geloofde in het algemeen. Sommige respondenten geven aan dat de geloofsgemeenschap weliswaar acceptierend was, maar dat zij zich er toch niet thuis voelden en zich hebben laten uitschrijven. Anderen hebben juist actieve excommunicatie meegemaakt waarbij sommigen zelfs met familie geen contact meer mochten hebben.

Tabel 4.4: Geloofsverlaters

Percentage dat het geloof verlaten heeft										
	GLD	OV	Homo	Lesb	Bi	POQ	A/D	Cis	Trans	NB
Geloof waarin opgegroeid verlaten	45	46	46	45	45	49	40	45	38	49
Heeft uw LHBTIQ+–achtergrond ermee te maken dat u zich niet meer identificeert met de religie van uw opvoeding? (% ja + gedeeltelijk)	64	60	60	69	58	61	54	62	69	65

Gelovigen

Aan de respondenten die invulden gelovig te zijn, hebben we een aantal verdiepende vragen gesteld. In Tabel 5.5 zijn de resultaten verzameld. Over het algemeen geven de respondenten die momenteel een religieuze identiteit hebben, aan dat religie enigszins belangrijk is voor hun identiteit. Zij geven een 6,7 (Gelderland) en een 6,5 (Overijssel) op een schaal van 1 (totaal onbelangrijk) tot 10 (ontzettend belangrijk).

Er is vervolgens gevraagd in welke mate gelovige respondenten het moeilijk of juist makkelijk vinden om hun religieuze identiteit en LHBTIQ+–identiteit positief met elkaar te verenigen. Hierbij staat -5 voor heel moeilijk en +5 voor heel makkelijk. Gemiddeld genomen zien we dat respondenten eerder als iets makkelijker ervaren dan als moeilijker. Ook lijkt het voor de respondenten in Gelderland (+1,7) wat makkelijker verenigbaar dan voor de respondenten in Overijssel (+1,0). Ditzelfde patroon zien we ook terug in het percentage respondenten dat aangeeft het juist moeilijk te vinden om beide identiteiten positief met elkaar te verenigen. Dat percentage is in Gelderland gemiddeld 21 procent en in Overijssel 33 procent. Transgender personen, homomannen en a-/demiseksuele mensen vinden het verenigen van geloof en LHBTIQ+ het moeilijkst.

Als we kijken naar de toelichting die gelovigen in de open vraag konden geven op de verbinding tussen LHBTIQ+ en geloof, zien we dat het zeer persoonsafhankelijk is hoeveel moeite iemand gehad heeft met het uit de kast komen of zichzelf accepteren. Respondenten geven aan dat in sommige religies, met name de Katholieke Kerk, de houding van medegelovigen heel anders is dan de houding van de kerk als instituut of de Paus. Sommigen richten zich vooral op hun persoonlijke relatie met God en zijn niet meer gelovig in kerkverband. Andere respondenten hebben steun gehad aan de Bijbel of christelijke basisbeginselen als 'heb je naaste lief als jezelf'. Er zijn ook respondenten die aangeven nog niet open over hun LHBTIQ+–identiteit te zijn juist omdat er veel negativiteit in hun kerk is.

Respondent: Ik geloof in God en ben homo. God heeft mij lief zoals ik ben. Daar zit geen twijfel. Ik voel me door Hem volledig geaccepteerd. Deze acceptatie voel ik niet in mijn kerk waar niemand het weet. Er wordt niet over het onderwerp gesproken; behalve op een negatieve manier. Als iemand uit de kast komt, is de kerk vaak al een gesloten boek. Het zou helpen als er meer openheid in kerken komt dat lhbt'ers bestaan zodat zij zich ook "gezien" voelen.

Tot slot hebben we de mensen die zich dit moment identificeren met een religie een aantal stellingen voorgelegd over hun geloofsgemeenschap. Op de stellingen konden ze aangeven in hoeverre ze het (on)eens waren met de stellingen. In Tabel 4.5 zijn de percentages weergegeven van het aantal respondenten dat het (helemaal) oneens was met de stelling.

In Gelderland geeft 24 procent aan niet zich zelf te kunnen zijn in diens geloofsgemeenschap. In Overijssel ligt dit percentage iets hoger met 29 procent. Transgender personen en homoseksuele personen geven dit vaker aan dan gemiddeld. Ongeveer een kwart van de respondenten geeft aan bij niemand terecht te kunnen in de geloofsgemeenschap als ze zich niet geaccepteerd voelen. Ruim een op de zes gelovige respondenten geeft aan dat er geen ruimte is voor andere meningen binnen hun geloofsgemeenschap. Ongeveer een op de drie respondenten zegt dat er geen positieve aandacht aan de LHBTIQA+-gemeenschap wordt besteedt binnen de geloofsgemeenschap.

Tabel 4.5: Acceptatie in geloofsomgeving

Welzijn en acceptatie van gelovige LHBTIQA+ personen										
	GLD	OV	Homo	Lesb	Bi	POQ	A/D	Cis	Trans	NB
Kunt u aangeven in welke mate uw religie belangrijk is voor wie u bent? (schaal 1-10)	6,7	6,5								
Kunt u aangeven in welke mate u het moeilijk of juist makkelijk vindt om uw religieuze identiteit en uw gender- en of seksuele identiteit positief met elkaar te verenigen?										
Gemiddelde (-5 is heel moeilijk, +5 is heel makkelijk)	1,7	1,0	1,1	1,5	1,8	1,6	1,3	1,6	1,4	1,1
(heel) moeilijk (in %)	21	33	31	23	18	20	30	23	35	27
In mijn geloofsgemeenschap... % '(helemaal) mee oneens' onder leden										
... kan ik mijzelf zijn	24	29	32	26	22	10	14	25	35	16
... kan ik bij iemand terecht als ik me niet geaccepteerd voel	27	24	28	25	35	27	17	25	39	39
... is er ruimte om andere meningen te hebben dan mijn geloofsgenoten	15	19	19	17	16	10	15	16	23	16
... wordt er positieve aandacht besteed aan de acceptatie van LHBTIQA+	32	31	34	31	34	31	24	32	14	32
In de laatste vier stellingen is 'weet niet' niet meegewogen.										

4.5. RELIGIE: MECHANISMEN EN ERVARINGEN

Openheid en bespreekbaarheid

Als we vragen aan gelovige respondenten wat er nodig is om in christelijke gemeenschappen LHBTIQA+ acceptatie te verbeteren, geeft men vooral aan dat er meer bespreekbaarheid moet zijn. Het gesprek erover aan kunnen gaan, ook met medegelovigen die er anders over denken, wordt gezien als waardevol. Respondenten ervaren steun die wordt gegeven door medegelovigen of dominee/priester als waardevol. Ook wordt er gewezen op organisaties die zich inzetten voor meer LHBTIQA+ acceptatie, zoals WijdeKerk of de organisatie voor Roze Vieringen.

Respondent: Sinds ik lid ben geworden van een christelijke studentenvereniging waar veel openheid over en acceptatie van LHBT'ers, heb ik veel rust kunnen vinden rond mijn geloof en seksualiteit. Door de andere christelijke lhbt'ers die ik bij de vereniging ontmoet heb vond ik eindelijk mensen die dezelfde struggles kenden als ik. Ik denk dat het belangrijk is dat verenigingen laten zien dat er ook voor LHBTIQA'ers plek is binnen hun vereniging.

Hoofdstuk 5

WOONOMGEVING EN OVERHEIDSBELEID

HET BEELD: WOONOMGEVING EN OVERHEIDSBELEID

- 14 procent (Gelderland) en 20 procent (Overijssel) van de respondenten is verhuisd of overweegt dit in relatie tot diens LHBTIQ+–identiteit. Onder de meer normafwijkende groepen is dit hoger dan gemiddeld. Zij voelen zich ook minder verbonden met hun woonplaats.
- Iets minder dan de helft van LHBTIQ+–respondenten verricht vrijwilligerswerk. In de participatiemaatschappij die de overheid voorstaat is dit belangrijk. Er lijkt echter capaciteit verloren te gaan doordat sommige LHBTIQ+–mensen geen plek weten te vinden.
- Over de inzet van de gemeenten voor acceptatie van seksuele diversiteit en genderdiversiteit zijn de respondenten neutraal tot licht negatief. In het bijzonder valt, in negatieve zin, op dat non-binaire personen de inzet van gemeente op acceptatie van genderdiversiteit een -3 (op een schaal van -10 tot +10) geven. Respondenten geven hiermee aan dat ze meer lokaal beleid van de gemeente verwachten.
- Een aanzienlijk deel van de respondenten weet niet waar ze in de gemeente terecht kan als ze te maken krijgt met discriminatie. Onder POQ–personen en a-/demiseksuele personen is dit percentage nog hoger.
- Er is onder de doelgroep brede steun voor tal van maatregelen, van beleidsplannen tot genderneutrale toiletten (ook onder vrouwen) en van gratis aanpassing van het registratiegeslacht in het paspoort tot het faciliteren van homo–ontmoetingsplekken. Alle maatregelen krijgen van alle groepen minimaal een voldoende.
- Het belangrijkste wordt gevonden: voorlichting op scholen, een gemeentelijk beleidsplan om acceptatie van LHBTIQ+–personen te stimuleren, evenementen voor de zichtbaarheid en acceptatie, de vlag uithangen bij regenbooggelegenheden, en een beleidsadviescommissie LHBTIQ+–beleid met mensen uit de gemeenschap, en de interviewees willen hier ook best aan bijdragen. We vinden weinig indicatie dat het idee van ‘te veel aandacht werkt ook maar negatief’ breed gedragen wordt in de gemeenschap.

5.1 VERHUIZEN EN VERBONDENHEID MET WOONOMGEVING

We hebben gekeken of LHBTIQ+–respondenten wel eens overwogen hebben om te verhuizen door hun LHBTIQ+–identiteit en in hoeverre zij zich verbonden voelen met de omgeving waar zij wonen.

Allereerst zien we in Tabel 5.1 dat gemiddeld 7 procent en 10 procent van de respondenten in respectievelijk Gelderland en Overijssel een keer is verhuisd vanwege de LHBTIQ+–identiteit. Wanneer onderscheid maken in genderidentiteit zien we dat met name transgender personen (13%) en non-binaire personen (11%) vaker verhuisd zijn dan cisgender LHB+–personen (7%).

Respondent: “Ik denk dat ik in een klein dorp zit en dat dit het probleem is, in een grotere stad gaat het al wel beter. Maar ik hoop wel te verhuizen deels om deze reden, ik zie het niet makkelijk verbeteren. Kennis en onderwijs, dat is wat hier nodig is.”

In Gelderland is 7 procent (nog) niet verhuisd maar overweegt dit wel. In Overijssel is dit gemiddeld 9 procent. Opvallend is dat deze percentage hoger liggen voor de deelidentiteiten POQ (13%), a–demiseksueel (15%), transgender (17%) en non-binaire personen (17%).

Homoseksuele personen en lesbische personen zijn relatief minder vaak verhuisd vanwege hun LHBTIQa+-identiteit (8% en 7%) en overwegen een verhuizing ook minder vaak (5% en 6%).

Geïnterviewde respondenten geven aan niet specifiek vanwege hun identiteit verhuisd te zijn maar er wel verregaand rekening mee te houden in de keuze voor hun woonplek of wijk. Een lesbische vrouw en een panseksuele vrouw geven allebei aan bij het zoeken naar een (koop)woning in een middelgrote plaats expliciet met de makelaar samen gekeken te hebben waar zij beter niet konden gaan wonen. Ook een homoseksueel stel vond het spannend om naar een nieuw, kleiner dorp te verhuizen, zeker met een recente negatieve ervaring van vrienden in het achterhoofd.

Een geïnterviewde die samen met haar vrouw en twee kinderen verhuisde van een grote stad in de Randstad naar een kleiner dorp in Gelderland, is wel expliciet verhuisd vanwege haar seksuele voorkeur. In de wijk waar zij eerder woonde, kreeg ze te maken met pesteringen van de buurt. Mede om deze reden is het gezin verhuisd naar een kleiner dorp waar ze nog niemand kenden. Ze hebben na de eerste bezichtiging aangebeld bij huizen in de straat om na te vragen of ze hier als lesbisch koppel veilig konden wonen.

Tabel 5.1: Verhuisd vanwege LHBTIQa+-identiteit

Percentage dat wel eens verhuisd is vanwege LHBTIQa+-identiteit										
	GLD	OV	Homo	Lesb	Bi	POQ	A/D	Cis	Trans	NB
Ja	7	10	8	7	5	7	6	7	13	11
Nee, maar overweeg ik wel	7	9	5	6	9	13	15	5	17	17
Nee en overweeg het ook niet	87	82	86	87	86	80	79	88	70	71

We hebben gekeken in hoeverre LHBTIQa+-personen in Overijssel zich verbonden voelen met hun woonplaats. Dit is van belang om een breder beeld te krijgen van hun welzijn en de ervaring van maatschappelijke en sociale integratie. In Tabel 5.2 zien we de mate van algehele verbondenheid met de woongemeente, de mate van eenzaamheid in de woongemeente gegeven de LHBTIQa+-identiteit en in hoeverre LHBTIQa+-personen vrijwilligerswerk doen.

LHBTIQa+-personen konden allereerst een cijfer (1-10) geven aan hun algehele ervaring van verbondenheid met de woonplaats. We zien dat gemiddeld genomen in zowel Gelderland als Overijssel dit ruim een 7 krijgt. Uitgesplitst naar LHBTIQa+-identiteit zien we dat homoseksuele personen en lesbische personen zich het meest verbonden voelen (7,5) gevolgd door biseksuele personen (7,9), transgender personen (6,4) en non-binaire personen (6,3). POQ en a-/demiseksuele personen voelen zich het minst verbonden. Zij geven hun verbondenheid met de woongemeente een 6,2.

Het beeld van verbondenheid komt redelijk overeen met de ervaring van eenzaamheid in de woongemeente gegeven de LHBTIQa+-identiteit. De groepen die zich het vaakst of altijd eenzaam voelen zijn de POQ respondenten en de a-/demiseksuele personen (26%) en non-binaire personen (27%). Maar liefst 36 procent van de transpersonen voelt zich eenzaam in de woongemeente. Bij homoseksuele/lesbische personen en biseksuele personen zien we de laagste percentages: respectievelijk 13 en 18 procent.

Iets minder dan de helft van de LHBTIQ+-personen geeft aan vrijwilligerswerk te doen. Het aandeel van degenen die zich inzetten voor vrijwilligerswerk varieert tussen de 46 procent en 39 procent binnen de diverse subgroepen van de LHBTIQ+-identiteiten. Bij een verdere analyse van het vrijwilligerswerk, verdeeld tussen activiteiten gerelateerd aan het LHBTIQ+-thema en die op andere maatschappelijke gebieden, blijkt dat ongeveer één op de vier respondenten zich bezighoudt met vrijwilligerswerk buiten het LHBTIQ+-domein. Eén op de tien respondenten is uitsluitend betrokken bij vrijwilligerswerk binnen het LHBTIQ+-spectrum, terwijl nog eens een op de tien vrijwilligerswerk verricht zowel binnen het LHBTIQ+-terrein als op andere maatschappelijke terreinen. Opmerkelijk is dat transgender personen (21%) gemiddeld minder vaak vrijwilligerswerk doen buiten het LHBTIQ+-thema dan lesbische, homoseksuele en biseksuele personen (ongeveer 28%) en POQ/-a-/demiseksuele personen (25%).

Tabel 5.2: Lokaal sociaal kapitaal

Verbondenheid met woonplaats, eenzaamheid en vrijwilligerswerk							
	GLD	OV	Homo/Lesb	Bi	POQ/AD	Trans	NB
Algehele verbondenheid woonplaats (1-10):	7,2	7,1	7,5	6,9	6,2	6,4	6,3
Eenzaamheid in woonplaats gegeven LHBTIQ+-identiteit (in %)							
Nooit	56	47	57	45	41	28	36
Weleens	30	35	30	37	33	36	37
Vaak of altijd	15	18	13	18	26	36	27
Vrijwilligerswerk (in %)							
Nee	57	53	54	58	59	61	57
Ja, op LHBTIQ+ thema	7	10	8	7	10	12	14
Ja, maar niet op LHBTIQ+ thema	27	28	28	27	25	21	21
Ja, op LHBTIQ+ en andere thema's	9	9	10	8	6	6	8

In vergelijking tot cijfers voor heel Nederland lijkt het aantal vrijwilligers onder de LHBTIQ+-gemeenschap groot (Meijeren, Lubbers & Scheepers, 2023), tegelijkertijd suggereren de interviews dat potentie onderbenut blijft deels door spanningen rond seksuele voorkeur en genderidentiteit.

Homoseksuele man (61): Ik kan in het christelijke dorp waar ik woon niet goed meedoen. Laatst probeerde ik bijvoorbeeld mijn diensten aan te bieden bij een wijkontmoetingscentrum, dat mede gerund wordt door een samenwerking van kerken. Ik ging daarheen van: 'ik zou best wel wat willen doen met mijn tijd, ik hoor dat jullie nieuwe mensen nodig hebben, kunnen we het daar eens over hebben?' Ik kreeg als reactie: 'Nou, dan ga ik je gegevens doorgeven aan de coördinatrice.' Een week later komt dan: 'We hebben overleg gehad en we hebben nu niemand nodig. Veel succes bij een andere organisatie.' En dat gebeurt best vaak.

5.2. OVERHEIDSBELEID

In het onderzoek zijn ook vragen gesteld over de houding van personen binnen de LHBTIQ+-gemeenschap ten aanzien van lokaal beleid op LHBTIQ+-gebied. In deze paragraaf geven we weer hoe respondenten denken over het belang van lokaal beleid, de huidige inzet van hun gemeente voor zowel seksuele diversiteit als genderdiversiteit en of zij weten wat zij kunnen doen wanneer zij te maken krijgen met discriminatie.

In Tabel 5.3 zijn de verschillende voorgelegde stellingen weergegeven. Bij elke stelling horen scores die de gemiddelde steun voor de stelling tonen. De scores variëren tussen de -10 en de +10. Hierbij staat -10 voor Helemaal mee oneens en +10 helemaal mee eens; een score van 0 geeft aan dat de respondenten er neutraal in staan.

Er is een brede steun voor lokaal beleid door alle LHBTIQ+-deelidentiteiten. De stelling heeft gemiddelde score van 6, wat betekent dat LHBTIQ+ het ruim eens zijn met de stelling over het belang van lokaal beleid.

Bij de stellingen of de gemeente genoeg doet voor de acceptatie van seksuele diversiteit en genderdiversiteit zijn respondenten licht negatief. De aandacht voor de acceptatie van seksuele diversiteit ligt rond de 0. Vooral bij de POQ-respondenten is er een overtuiging dat de gemeente onvoldoende actie onderneemt. Wat betreft genderdiversiteit wordt de huidige inzet van de gemeente nog minder positief beoordeeld, met een score van -1. Non-binaire personen zijn nog wat negatiever met een score van -3. Hiermee geven respondenten aan dat ze meer lokaal beleid van de gemeente verwachten.

Tot slot zien we dat een groot deel van de respondenten het licht tot sterk oneens is met de stelling: *Ik weet waar ik terecht kan in de gemeente als ik te maken krijg met discriminatie*. Vooral bij POQ-personen en a-/demiseksuele personen is het onduidelijk waar ze hulp kunnen zoeken wanneer zij te maken krijgen met discriminatie.

Tabel 5.3: Overheidsbeleid

Gemiddelde cijfer voor (belang van) overheidsbeleid										
Helemaal oneens = -10 Helemaal eens = 10	GLD	OV	Homo	Lesb	Bi	POQ	A/D	Cis	Trans	NB
Ik vind dat naast landelijk beleid, lokaal beleid belangrijk is voor de aanpak van LHBTIQ+-discriminatie	6	6	6	6	7	7	6	6	7	6
Ik vind dat de gemeente genoeg doet voor acceptatie van seksuele diversiteit	0	0	0	1	0	-2	-1			
Ik vind dat de gemeente genoeg doet voor acceptatie van genderdiversiteit	-1	-1						-1	-1	-3
Ik weet waar ik terecht kan in de gemeente als ik te maken krijg met discriminatie	-1	-1	-1	0	-2	-4	-4	-1	-2	-2

De scores zijn berekend over de mensen die (helemaal) mee eens, niet mee eens niet mee oneens, (helemaal) mee oneens hebben geantwoord. Weet niet/n.v.t. is niet mee gerekend.

5.3. OVERHEID EN FACILITEITEN

We hebben de respondenten gevraagd in hoeverre zij het belangrijk vinden dat hun gemeente verschillende zaken rondom LHBTIQ+-beleid regelt en betaalt. We legden hen hierbij verschillende opties voor, te zien in Tabel 5.4. We vroegen de respondenten aan te geven welke van de beleidsvoorkeuren zij het belangrijkste vinden: maximaal vier onderwerpen mochten gekozen worden.

De beleidsvoorkeuren in Tabel 5.4. zijn gerangschikt van meest gekozen bij de belangrijkste vier tot minst gekozen. In de eerste kolom zien we dan ook hoeveel procent van de respondenten de betreffende maatregel heeft gekozen als meest belangrijk. Voorlichting op scholen is de eerste voorkeur: twee derde van de LHBTIQA+'ers vindt dit het belangrijkste. Een beleidsplan om acceptatie van LHBTIQA+'ers te stimuleren is gekozen door 43 procent en is daarmee de tweede belangrijkste beleidsvoorkeur. De derde, vierde en vijfde belangrijkste maatregelen zijn: evenementen voor de zichtbaarheid en acceptatie (41%), de vlag uithangen bij regenbooggelegenheden (32%) en een beleidsadviescommissie LHBTIQ+-beleid met mensen uit de gemeenschap (32%).

Ook vroegen we de respondenten bij alle beleidsvoorkeuren aan te geven in welke mate ze dit belangrijk vinden. De gemiddelde cijfers zijn eveneens gerapporteerd in Tabel 5.4, waarbij een score 1 staat voor heel onbelangrijk en 10 voor heel belangrijk. Opvallend is dat alle beleidsmaatregelen gemiddeld boven de 5,5 scoren bij alle deelidentiteiten. Hieruit kunnen we opmaken dat respondenten het belangrijk vinden dat voor alle LHBTIQA+'ers beleid wordt gevoerd, ook als zij zelf er geen direct profijt van hebben.

Respondent: de gemeente moet overgaan naar de fase waarin het genormaliseerd wordt. Niet alleen symboolpolitiek zoals regenboogvlaggen maar een inhoudelijk programma en zorgen dat de regelgeving positief wordt aangepast ten opzichte van LHBTI+.

Een aantal beleidsmaatregelen springen er uit. Alle deelidentiteiten binnen de LHBTIQ+-gemeenschap hechten waarde aan voorlichting op scholen, een beleidsplan van de gemeente en een actieve betrokkenheid en zichtbaarheid van de gemeente op het gebied van LHBTIQ+-kwesties: deze maatregelen krijgen gemiddeld een 8 of een 9. Deze maatregelen vormen het fundament waarop andere beleidsmaatregelen rusten.

Meer specifieke beleidsmaatregelen worden vooral door bepaalde deelidentiteiten als cruciaal beschouwd, aangezien ze nauwer verband houden met individuele ervaringen. Transgender en non-binaire personen zijn enthousiaster over bijvoorbeeld het kosteloos aanpassen van geslachtsaanduidingen in identiteitsbewijzen en genderneutrale toiletten. Maar zij hebben bijvoorbeeld ook meer behoefte aan ontmoetingsgroepen, safe spaces en een apart meldpunt bij de politie voor LHBTIQ+-gerelateerd geweld. Homo-ontmoetingsplekken/cruise area zijn van de gegeven beleidsvoorkeuren het minst populair. Desondanks scoren ze zowel in Gelderland als Overijssel respectievelijk een 5,6 en 5,8 wat betekent dat een aanzienlijk deel van de respondenten hier toch een rol voor de gemeente ziet weggelegd.

Tabel 5.4. Beleidsvoorkeuren

Hoe belangrijk is het dat uw gemeente het volgende regelt en betaalt?											
Rapportcijfer 1-10 ²	% bij belang-rijkste 4 ¹	GLD	OV	Homo	Lesb	Bi	POQ	A/D	Cis	Trans	NB
Voorlichting op scholen	68	9,0	9,1	9,1	9,0	9,1	9,2	8,7	9,0	8,8	9,2
Een beleidsplan om acceptatie van LHBTIQ+ers te stimuleren	43	7,9	8,1	8,1	7,9	7,8	8,2	7,6	7,9	8,0	8,2
Evenementen voor de zichtbaarheid en acceptatie van LHBTIQ+ers	41	7,7	8,0	8,0	7,8	7,8	7,9	7,2	7,8	7,9	8,0
De vlag uithangen bij regenboog-gelegenheden zoals coming-out-dag	32	7,8	8,1	8,4	7,9	7,8	7,9	7,4	8,0	7,5	7,8
Een beleidsadviescommissie LHBTIQ+-beleid met mensen uit de gemeenschap	32	7,5	7,3	7,7	7,2	7,4	7,8	7,2	7,3	7,8	7,9
Voorlichting in zorghuizen	26	7,8	7,9	8,1	7,8	7,6	8,1	7,8	7,8	7,5	8,2
Ontmoetingsgroepen	25	7,4	7,5	7,6	7,3	7,5	7,7	7,2	7,3	8,1	7,8
Gratis geslacht aanpassen in identificatie-documenten	23	7,4	7,7	7,7	6,9	7,9	8,9	8,1	7,3	8,3	8,4
Een website met alle LHBTIQA-informatie voor uw gemeente	22	7,6	7,8	7,7	7,6	7,6	7,9	7,5	7,6	8,3	7,7
Safe spaces zoals een roze huis	18	6,9	6,6	7,1	6,5	7,0	7,6	6,8	6,7	7,6	7,4
Apart politie-aangifte loket voor LHBTIQA+-geweld	16	6,2	6,0	6,5	5,9	6,1	6,5	6,1	6,0	6,9	6,8
Genderneutrale toiletten in het gemeentehuis en andere openbare ruimten	14	6,3	6,4	6,4	5,6	7,2	8,2	7,2	6,1	7,0	7,2
Homo-ontmoetingsplekken / cruise areas	9	5,6	5,8	5,5	5,8	5,8	6,0	5,5	5,6	5,7	6,2

De scores zijn berekend over de mensen die (helemaal) mee eens, niet mee eens niet mee oneens, (helemaal) mee oneens hebben geantwoord. Weet niet/n.v.t. is niet mee gerekend.

- 1) Respondenten konden maximaal 4 maatregelen kiezen; het percentage dat een optie koos is hier weergegeven voor Gelderland en Overijssel samen;
- 2) De vetgedrukte getallen geven aan dat een maatregel onder deze subgroep tot de vijf belangrijkste behoort (zoals voor alle respondenten samen in de eerste kolom is weergegeven), wat apart is uitgevraagd. De hoogste steun hoeft dus niet hetzelfde te zijn als meest belangrijk, maar de overlap is groot.

Tot slot hebben we gevraagd of respondenten wel eens naar andere gemeenten zijn gereisd voor LHBTIQA+-voorzieningen of -evenementen, terwijl ze eigenlijk de voorkeur gaven aan het vinden van deze faciliteiten in hun eigen gemeente. Van de transgenderpersonen geeft bijna de helft aan dat ze wel eens aan een andere gemeente zijn gereisd. Ook een derde van de non-binaire personen, POQ-personen en lesbische personen en homoseksuele personen geven aan dat hier sprake van is.

Respondent: Het gaat om lgbtqi+ feestjes/borrels/filmavonden/lezingen. Ik zou ze liever in mijn eigen gemeente zien, maar mijn gemeente is daar te klein voor.

Respondent: Ik ga naar PANN (Amsterdam), PRIDE, andere uitgaansfeesten. Maar ook LHBTI+ kunst zoals musea, theater en muziek. Alle genderzorg die ik krijg is uit andere provincies. Dit verslechtert de kwaliteit van de zorg.

Respondenten konden in een open vraag ook aangeven voor wat voor zaken ze dan naar een andere gemeenten gaan. Twee aspecten sprongen hier duidelijk uit: allereerst uitgaan in gay clubs of Pride-evenementen, gevolgd door ontmoetingsplekken voor gesprek of verdieping. Bij uitgaan valt op dat niet alleen Amsterdam/Randstad genoemd worden, maar ook grote steden in de regio. Arnhem, Nijmegen, Enschede, Deventer en Zwolle worden actief benoemd als plekken waar LHBTIQ+-personen naartoe gaan vanuit omringende gemeenten. Tegelijkertijd geven sommige respondenten ook aan dat zelfs in deze steden de opties beperkt zijn. Daarnaast geven transgenderpersonen aan dat zij voor transgenderzorg of psychologische ondersteuning aangewezen zijn op faciliteiten buiten hun eigen gemeente, en soms zelfs buiten hun provincie. Wat betreft de ontmoetingsgroepen zien we dat met name transgenderpersonen en non-binaire personen behoefte hebben aan ontmoetingsplekken met gelijkgestemden.

Een geïnterviewde non-binaire persoon vertelt dat die behoefte heeft aan een contactgroep in diens eigen woonplaats, omdat die door een fysieke beperking niet ver kan reizen.

Non-binaire interviewee: Dan heb je juist een veilige plek nodig bij anderen die begrijpen wat er speelt. Al is dat maar bij een cafeetje eens in de zoveel tijd een bijeenkomst. Het kan heel simpel zijn maar het kan al heel veel steun bieden.

Tabel 5.5: Faciliteiten in gemeente

Zijn er faciliteiten/events waarvoor u als LHBTIQA+'er naar een andere gemeente gaat die u liever in uw eigen gemeente zou zien?										
(in %)	GLD	OV	Homo	Lesb	Bi	POQ	A/D	Cis	Trans	NB
Ja	31	31	31	33	27	34	25	30	46	35
Nee	45	42	45	45	45	37	41	46	26	35
Weet ik niet	24	27	24	22	28	29	34	24	28	30

5.4. WOONOMGEVING EN OVERHEIDSBELEID: MECHANISMEN EN ERVARINGEN

Beleidsadviesgroep

Het ontwikkelen van doelgroepspecifiek-beleid en daaraan gekoppeld een adviesgroep bestaande uit LHBTIQA+'ers zijn twee opties die veel LHBTIQA+ volgens de vragenlijst belangrijk vinden. Wanneer we respondenten vragen of ze zelf aan een beleidsadviesgroep deel zouden nemen, krijgen we van vrijwel alle LHBTIQA+ personen die we interviewen een positieve respons. Zij geven aan dat ze het een waardevolle manier vinden om bij te dragen. Twee van de geïnterviewde personen zijn al betrokken of betrokken geweest bij beleid in hun woonplaats. Zij geven aan dat het belangrijk is dat de adviesgroep ook echt gehoord wordt en dat er iets met hun voorstellen wordt gedaan. Ook geven ze aan dat 'via via' werven meestal prima werkt, aangezien veel LHBTIQA+-personen in gemeenten ook anderen uit de gemeenschap kennen.

Meer aandacht voor kleine groepen

Als het gaat om voorlichting op scholen en aan andere inwoners van gemeenten, zijn de meeste LHBTIQA+ uitgesproken over hun voorkeuren. Het moet niet alleen gaan over seksuele voorlichting maar juist ook over de vrijheid om jezelf te kunnen zijn en hoe je respectvol samen kan leven. De meeste respondenten noemen ervaringsverhalen als uitgangspunt; sommige respondenten zien liever meer voorlichting over de minder bekende identiteiten, zoals asexualiteit of non-binair zijn. Uitdragen van het zijn van een accepterende gemeente betekent volgens twee interviewees ook dat er actief ingegrepen moet worden op online haatberichten. Als een gemeente een post op social media plaatst met daarin de regenboogvlag, doet het LHBTIQA+-gemeenschap bijzonder veel pijn als daaronder kwetsende reacties komen die vervolgens niet worden gemodereerd of actief van reactie worden voorzien vanuit de gemeente.

Respondent: Dat mensen beter bekend zijn met wat er is. Ik ben zelf asexueel, maar mensen kennen dat niet. Als ik mensen er al over hoor dan hebben ze alleen ooit de term gehoord en er zelf allerlei conclusies/vooroordelen aan verbonden, maar komt dat totaal niet overeen met wat het daadwerkelijk is. Vaak wordt de A onder de + weggezet en hebben mensen überhaupt nog nooit van de term gehoord. Ik kan me voorstellen dat dit meer geldt voor de wat minder bekende letters/identiteiten

Hoofdstuk 6

GEOGRAFISCHE VERSCHILLEN

HET BEELD: WOONOMGEVING EN OVERHEIDSBELEID

- Het lijkt erop dat er geen aanzienlijke verschillen zijn in de ervaren acceptatie, veiligheid en slachtofferschap tussen de diverse woonomgevingen, ongeacht hun mate van stedelijkheid. Enkel met betrekking tot religie is het opvallend dat respondenten in het buitengebied soms positiever zijn dan in meer stedelijke gebieden, bijvoorbeeld omdat ze meer ruimte voor discussie ervaren.
- LHBTIQ+-personen wonend in het centrum van hun stad voelen zich het meest verbonden met hun woonplaats en het minst eenzaam. Zij zijn ook het minst ontevreden over de mate van beleid en voorzieningen. De ontevredenheid is onder bewoners van landelijke gebieden en op het platteland juist sterker. Ontmoetingsgroepen en scholenvoorlichting worden daar meer gevraagd.
- Er bestaan regionale verschillen in acceptatie, veiligheid, slachtofferschap, eenzaamheid en weten waar aan te kloppen bij discriminatie. De verschillen lijken wel beperkt of variërend tussen deelaspecten (zoals de Kop van de Veluwe die soms positief en soms negatief opvalt). Echter twee regio's lijken er disproportioneel vaak negatief uit te springen: in mindere mate Rivierenland (Gelderland) en zeer regelmatig West-Twente (Overijssel).
- Bekijken we de algehele acceptatie op gemeentelijk niveau dan vallen vooral de gemeentes aan de noordwestgrens op omdat zij er negatief uitspringen, met de kanttekening dat juist de gemeente Harderwijk en aangrenzende gemeenten vrij positieve cijfers laten zien.

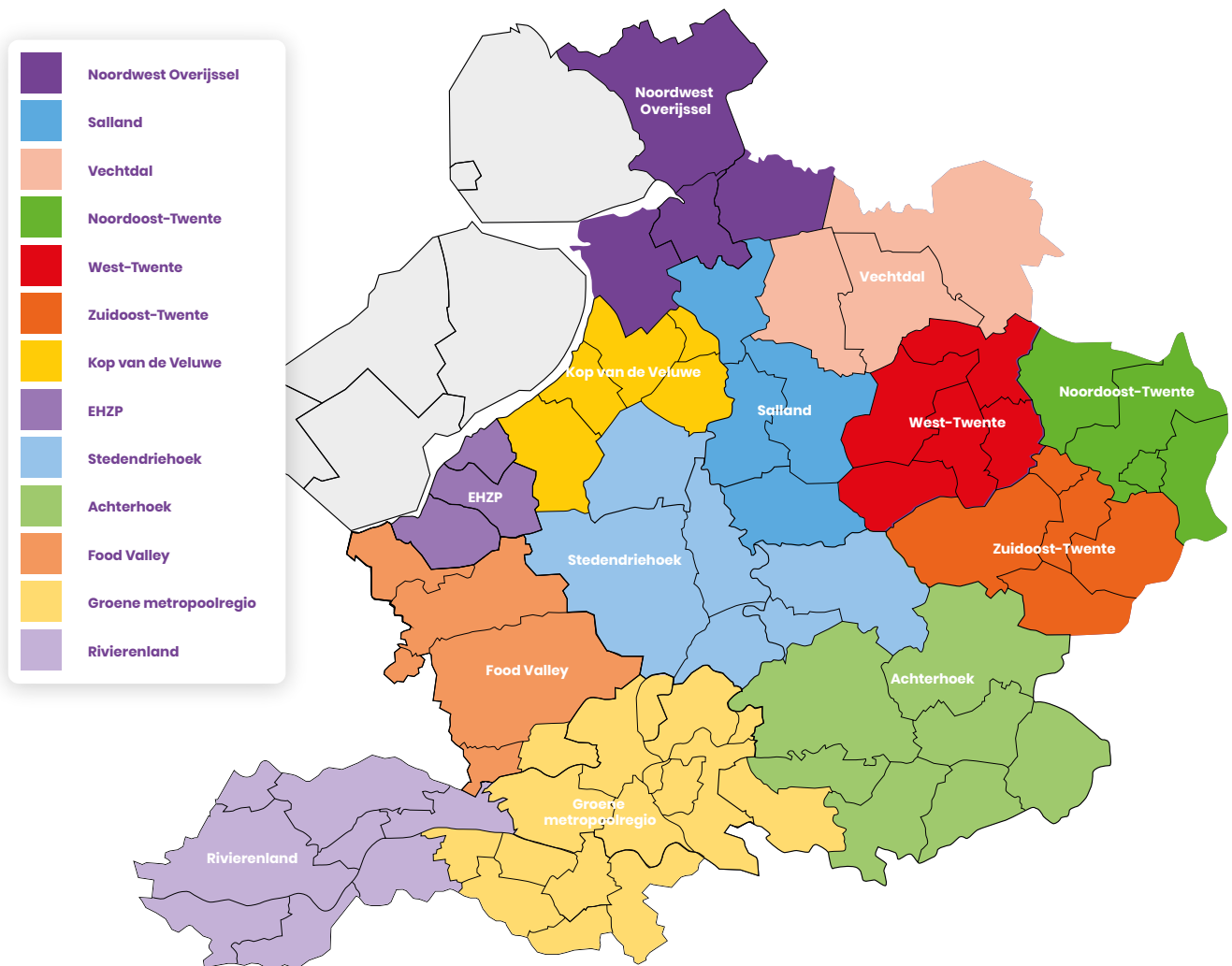
6.1. ACHTERGROND

In deze monitor gaan we extra in op verschillen in ervaringen van LHBTIQA+-personen naar woonomgeving. Dit betreft ten eerste verschillen tussen mensen die wonen in meer stedelijke of meer rurale gebieden wonen. Daarbij onderscheiden we vier opties:

- Centrum van de stad;
- Buitenwijk van de stad;
- Dorp;
- Buitengebied/platteland.

Daarnaast maken we ten tweede onderscheid in dertien geografische regio's in Gelderland en Overijssel:

Figuur 6.1: Geografische regio's

Welke gemeenten in welke regio vallen is te vinden in Tabel 1.1 (pagina 12). De respons per regio is te vinden in Tabel 1.2 (pagina 16).

Deze focus is belangrijk omdat dit meer verdiepende inzichten kan bieden in de situatie van LHBTIQ+-personen en waar zij mee te maken krijgen. We kijken hierbij opnieuw naar alle reeds besproken aspecten: ervaren acceptatie; onveiligheid, slachtofferschap en handelingsperspectief; sport en religie; en woonomgeving en overheidsbeleid. De reeds gegeven antwoorden analyseren we opnieuw, maar nu door de lens van geografische verschillen. Zo kunnen we niet alleen beter begrijpen hoe LHBTIQ+-personen zich binnen deze contexten bewegen, maar kunnen we ook maatregelen en strategieën ontwikkelen die recht doen aan mogelijke verschillende behoeften en uitdagingen.

In Tabel 6.1 geven we weer waar de LHBTIQ+-respondenten uit dit onderzoek zeggen te wonen. Tussen de respondenten in Gelderland en Overijssel vallen er een aantal verschillen op. In Overijssel zijn de respondenten minder gelijk verdeeld over de woonomgevingen dan in Gelderland. In Gelderland geeft steeds ongeveer 3 op de 10 respondenten aan in een centrum, buitenwijk of dorp te wonen. Het merendeel van onze respondenten in Overijssel woont echter in de buitenwijk van een stad (ruim 4 op de 10), gevolgd door centrum en 2 op de 10 in een dorp. Het aantal inwoners in het buitengebied is in beide provincies gelijk.

Tabel 6.1: Zelf gedefinieerde woonomgeving

Percentage dat woont in...										
(in %)	GLD	OV	Homo	Lesb	Bi	POQ	A/D	Cis	Trans	NB
Stad: centrum	27	32	24	34	28	28	26	29	24	28
Stad: buitenwijk	34	41	35	35	43	38	33	35	48	38
Dorp	32	19	33	25	22	25	29	28	24	24
Buitengebied / platteland	8	8	8	7	8	9	13	8	5	10

6.2. ACCEPTATIE EN VEILIGHEID

In hoofdstuk 2 bespraken we de ervaren acceptatie en veiligheidsgevoel van LHBTIQ+-personen. In deze paragraaf bekijken we dit per woonomgeving en per geografische regio in Gelderland en Overijssel. Hiervoor gebruiken we de belangrijkste categorieën uit hoofdstuk 2 opnieuw.

De ervaren acceptatie lijkt niet sterk te verschillen tussen de verschillende woonomgevingen. Ongeacht de woonomgeving van LHBTIQ+-personen geven zij veelal een 7 of een 8 (op een schaal van 1 tot 10) aan hun acceptatie.

Ook blijkt dat er weinig grote verschillen zijn in gevoelens van acceptatie en onveiligheid tussen de geografische regio's. De gemiddelde scores liggen over het algemeen tussen 7,5 en 8, zoals ook geïllustreerd in figuur 6.2. De Achterhoek, Groene Metropoolregio, Noordwest Overijssel en Noordoost Twente scoren gemiddeld een 8. LHBTIQ+-personen in West-Twente ervaren relatief gezien de laagste acceptatie met een 6,7 gemiddeld. Vooral de acceptatie door klasgenoten, (thuis)zorgpersoneel en in de buurt/wijk wordt hier met een 6 als lager ervaren. Opmerkelijk is dat de ervaren acceptatie tijdens uitgaansgelegenheden overal relatief lager scoort, met een gemiddelde score van 7. Dit zagen we ook reeds in hoofdstuk 2.

Respondent: Er is geen aandacht voor, zo voelt het tenminste. Ik woon in een klein dorp, daar ligt dit gevoelig. Ik ben soms bang om te vertellen wie ik ben. De maatschappij is niet ingericht op 'anders zijn'.

Onderaan in Tabel 6.2 zien we de percentages respondenten die zich soms tot vaak onveilig voelen in het algemeen, in hun eigen buurt en in het openbaar vervoer, wederom uitgesplitst per woonomgeving en geografische regio.

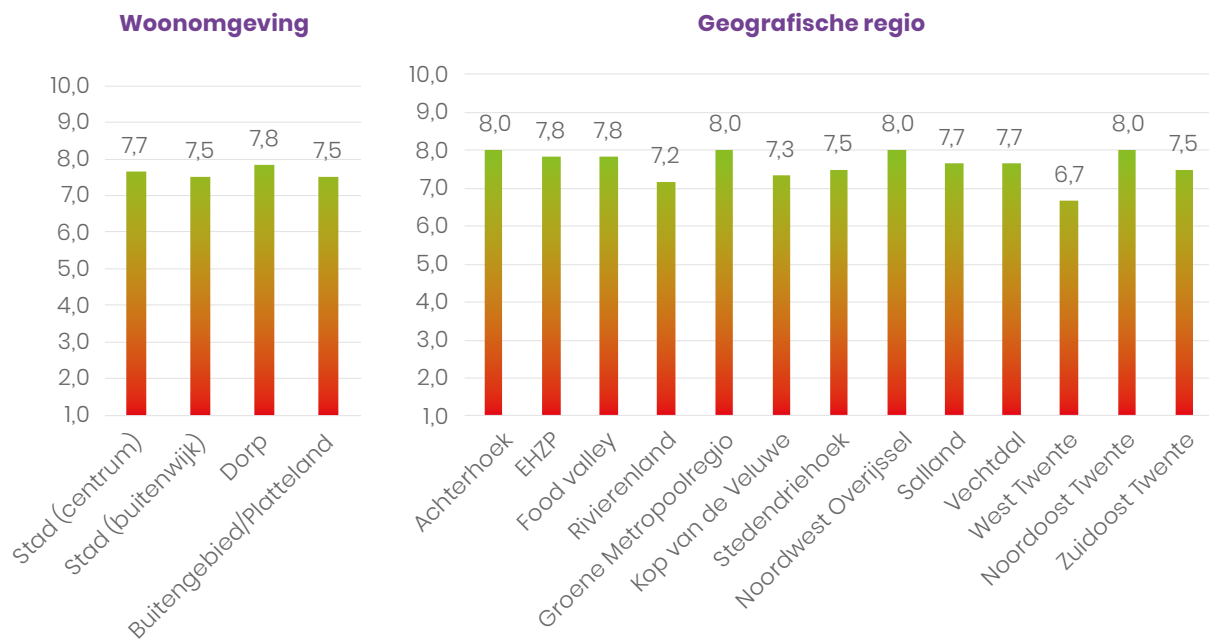
Er lijken weinig verschillen te zijn in ervaringen tussen de diverse woonomgevingen. Over het algemeen voelt ongeveer 40 procent van de LHBTIQ+–personen zich wel eens tot vaak onveilig.

Wanneer we kijken naar geografische regio's zien we wel enige variatie. In algemene zin voelt een percentage tussen de 21 en 55 procent (afhankelijk van de regio) zich wel eens tot vaak onveilig. Opmerkelijk is dat LHBTIQ+–inwoners in de regio's EZHP en Noordoost Twente, Salland en Vechtdal relatief minder gevoelens van onveiligheid ervaren ten opzichte van de inwoners van Kop van de Veluwe, Rivierenland, Noordwest Overijssel en West-Twente waarvan juist iets minder dan helft zich soms tot vaak onveilig voelt. Verder valt op dat respondenten in EZHP, Food Valley en Salland zich het minst vaak (<15%) onveilig voelen in hun eigen buurt, terwijl Noordoost Twente, West-Twente en Vechtdal juist vaker (rond 25%) aangeven zich soms tot vaak onveilig te voelen in hun eigen buurt. Binnen het openbaar vervoer vallen vooral Kop van de Veluwe en Vechtdal op, waar bijna de helft (49% en 47%) van de LHBTIQ+–respondenten aangeeft zich soms tot vaak onveilig te voelen. Dit percentage ligt aanzienlijk hoger dan het gemiddelde van ongeveer 30 procent.

Tabel 6.2: Acceptatie en veiligheid naar omgeving

Mate van acceptatie en gevoel van onveiligheid naar woonomgeving en geografische regio																	
	Woonomgeving				Geografische regio's												
	Stad (centrum)	Stad (buitenvijk)	Dorp	Buitengebied/platteland	Achterhoek	EZHP	Food valley	Rivierenland	Groene Metropoolregio	Kop van de Veluwe	Stedendriehoek	Noordwest Overijssel	Salland	Vechtdal	West Twente	Noordoost Twente	Zuidoost Twente
Acceptatie bij (1-10)																	
Ouders	8	8	8	8	8	7	8	8	8	8	8	8	7	9	7	9	8
Klasgenoten	7	7	8	7	8	7	7	6	8	8	7	8	8	7	6	7	7
Collega's	8	8	8	8	9	9	8	8	9	8	8	9	8	8	8	9	8
(thuis)zorgpersoneel	8	8	8	8	8	9	8	7	8	7	8	9	9	8	6	8	8
Het uitgaan	7	7	7	7	7	7	8	7	7	6	7	7	7	7	7	7	7
Mijn buurt/wijk	8	7	8	7	8	8	8	7	8	7	7	7	7	7	6	8	7
Onveiligheidservaring (% soms/vaak)																	
Algemeen	36	41	36	41	33	21	31	48	39	55	36	48	28	28	45	26	41
In uw eigen buurt	17	18	15	17	14	12	11	19	14	21	20	24	13	25	25	26	21
In openbaar vervoer	27	34	30	37	31	29	24	36	29	49	32	32	24	47	39	30	33

Figuur 6.2: Gemiddelde acceptatie woonomgeving en geografische regio

6.3. SLACHTOFFERSCHAP

In hoofdstuk 3 bespraken we onveiligheid en slachtofferschap van LHBTIQ+–personen. De antwoorden op deze vragen splitsen we nu uit naar woonomgeving en geografische regio. We hebben hier expliciet gekeken naar de wat zwaardere vormen van ongewenst gedrag: bedreiging; bekladding of vernieling; seksuele mishandeling; lichamelijke mishandeling. In Tabel 6.3 is het percentage weergegeven van respondenten dat aangaf hier de afgelopen 2 jaar wel eens, regelmatig of vaak mee te maken heeft gehad vanwege de LHBTIQ+–identiteit.

Allereerst kijken we naar de verschillen tussen de woonomgevingen. Er blijken geen grote verschillen te zijn in de mate van slachtofferschap tussen de woonomgeving. Er is een klein verschil in de ervaringen van mensen die in een dorp woonachtig zijn. Inwoners van een dorp zijn relatief wat minder vaak slachtoffer van bedreiging: 12 procent heeft dit wel eens tot vaak meegemaakt afgelopen twee jaar. Ongeveer 27 procent van hen deed daarvan een melding of aangifte van bij de politie, wat net wat hoger ligt dan gemiddeld. Slechts 13 procent van hen voelde zich serieus genomen door de politie. Dit percentage ligt dan weer veel lager dan bij de andere woonomgevingen. Van de LHBTIQ+–personen die in een stad wonen en aangifte/melding hebben gedaan bij de politie van bedreiging, gaf 48 procent aan dat ze serieus werden genomen.

We vinden ook verschillen in geografische regio's. Zo zien we bijvoorbeeld dat van de LHBTIQ+–inwoners van de Kop van de Veluwe 7 procent te maken heeft gehad met bedreiging ten opzichte van 25 procent in Rivierenland. Ook het percentage personen dat te maken heeft gehad met bekladding/vernieling van eigendommen is in Rivierenland relatief hoger met 13 procent dan bijvoorbeeld Salland (9%) en de kop van de Veluwe (1%).

Tenslotte valt het op dat inwoners van West-Twente (7%), Vechtdal (6%) en Rivierenland (6%) relatief vaker te maken hebben gehad met lichamelijke mishandeling.

We kunnen voorzichtig vaststellen dat er een verschil bestaat in ervaringen van LHBTIQ+-personen binnen de verschillende geografische regio's in Gelderland en Overijssel. Binnen bepaalde regio's voelen LHBTIQ+-personen zich meer geaccepteerd, ervaren ze minder onveiligheid en zijn ze minder frequent slachtoffer van ongewenst gedrag in vergelijking met andere gebieden. Opmerkelijk positief scoren regio's als EZHP, Achterhoek en de Groene Metropoolregio. Aan de andere kant springen regio's als West-Twente en Rivierenland negatief in het oog binnen deze context.

Tabel 6.3: Slachtofferschap naar omgeving

Slachtofferschap van ongewenst gedrag naar woonomgeving en geografische regio																	
	Woonomgeving				Geografische regio's												
	stad (centrum)	stad (buitenwijk)	Dorp	Buitengebied/Platteland	Achterhoek	EZHP	Food valley	Rivierenland	Groene Metropoolregio	Kop van de Veluwe	Stedendriehoek	Noordwest Overijssel	Salland	Vechtdal	West Twente	Noordoost Twente	Zuidoost Twente
Afgelopen 2 jaar slachtoffer vanwege LHBTIQ+ identiteit (% wel eens/regelmatig/vaak)																	
Bedreiging	16	17	12	14	9	9	13	25	13	7	13	15	23	17	20	15	21
<i>Melden/aangifte politie</i>	22	24	27	13	15	-	34	28	27	-	14	21	15	-	-	-	22
<i>Serius genomen</i>	48	29	13	-													
Bekladding/vernieling van eigendommen	5	6	5	7	7	6	4	13	5	1	7	4	9	4	7	6	6
<i>Melden/aangifte politie</i>	34	33	40	-													
<i>Serius genomen</i>	-	-	-	-													
Seksuele mishandeling	4	4	3	3	3	1	4	4	4	1	4	3	5	3	3	2	4
<i>Melden/aangifte politie</i>	7	25	33	-													
<i>Serius genomen</i>	-	-	-	-													
Lichamelijke mishandeling	3	4	5	3	3	0	4	6	4	2	5	3	5	6	7	2	5
<i>Melden/aangifte politie</i>	31	35	50	-													
<i>Serius genomen</i>	-	-	-	-													

Noot: we rapporteren de percentages *serius genomen* niet per regio vanwege een te laag aantal respondenten; bij 'Melden/aangifte politie' is het percentage gerapporteerd van enkel de mensen die slachtoffer zijn geweest, en evenzo is het percentage 'serius genomen' bereken onder enkel zij die gemeld hebben of aangifte hebben gedaan.

6.4. SPORT EN RELIGIE

In de ervaringen met sport en binnen de geloofsgemeenschap hebben we ook onderscheid gemaakt naar woonomgeving en geografische regio. Allereerst gaan we in op de ervaringen in de sport, samengevat in Tabel 6.4.

De ervaren acceptatie op de sportvereniging en sportschool is gemiddeld een 8 en dit varieert niet tot nauwelijks tussen de verschillende woonomgevingen en geografische regio's. Van de respondenten die niet sporten is gevraagd of dit gedeeltelijk/helemaal komt door de LHBTIQ+-achtergrond. In Tabel 6.4 is het percentage respondenten weergegeven die aangeven dat zij niet sporten om deze reden. Het valt op dat slechts een klein deel (5%) van degenen die in landelijke gebieden wonen dit aangeeft, terwijl dit percentage voor de inwoners van de stad (buitenwijk) veel hoger ligt (21%).

Bij bekijken van de geografische regio's hebben we niet voor alle regio's voldoende respondenten om iets over sportverlating en acceptatie te kunnen zeggen. Het is opvallend dat LHBTIQ+--inwoners van de Achterhoek en West-Twente bovengemiddeld vaak aangeven dat hun LHBTIQ+--identiteit (gedeeltelijk) van invloed is dat zij niet sporten (respectievelijk 23% en 26%). In contrast hiermee staat Salland, waar slechts 7 procent dit aangeeft.

Respondent: Vaak bij een sportschool/sportclub zeker hier in Twente, zijn ze veel minder open-minded over onder andere homoseksualiteit. Het zou bijvoorbeeld geweldig zijn dat ze een sportschool zouden organiseren waarbij het LGBTQ+ vriendelijk is.

Ook bij de stellingen zien we een verschil in ervaringen. Van LHBTIQ+--personen woonachtig in een buitenwijk van een stad geeft 67 procent aan het (helemaal) oneens te zijn met de stelling: op mijn sportschool kan ik terecht bij iemand als ik me niet geaccepteerd voel. Dit percentage ligt hoger dan bij andere woonomgevingen. In het buitengebied geven de meeste LHBTIQ+--personen aan bij iemand terecht te kunnen. Toch kan ook van de mensen in het buitengebied 52 procent niet terecht bij iemand.

Tabel 6.4: Sport naar omgeving

Acceptatie in sport naar woonomgeving en geografische regio																	
	Woonomgeving				Geografische regio's												
	Stad (centrum)	Stad (buitenwijk)	Dorp	Buitengebied/Platteland	Achterhoek	EHZP	Food valley	Rivierenland	Groene Metropoolregio	Kop van de Veluwe	Stedendriehoek	Noordwest Overijssel	Salland	Vechtdal	West Twente	Noordoost Twente	Zuidoost Twente
Acceptatie op mijn sportvereniging/sportschool (1-10)	8	8	8	8	8	8	8	7	8	7	7	8	7	8	8	9	8
Heeft het te maken met uw LHBTIQ+ achtergrond dat u niet sport (% Ja of gedeeltelijk, van niet-sporters)	11	21	18	5	23	17	18	16	18	-	13	15	7	-	26	-	19
Heeft het te maken met uw LHBTIQ+ achtergrond dat u geen lid bent van sportschool of -vereniging (% Ja of gedeeltelijk, van niet-leden)	15	20	13	21	10	-	30	18	19	-	16	13	4	16	-	-	13
Op mijn sportschool of -vereniging kan ik ... % '(helemaal) mee oneens' onder leden																	
... kan ik bij iemand terecht als ik me niet geaccepteerd voel	61	67	61	52	66	71	81	74	83	75	74	69	62	-	-	-	70
... wordt er positieve aandacht besteed aan de acceptatie LHBTIQ+	25	32	21	15	49	73	62	48	69	-	61	61	52	-	-	-	56

Wanneer we kijken naar de ervaren acceptatie in de geloofsgemeenschap, te vinden in Tabel 6.5, wordt duidelijk dat het buitengebied/platteland gemiddeld het laagste scoort met een 5. Desondanks ervaren LHBTIQ+--inwoners van stad en dorp niet veel meer acceptatie vanuit hun geloofsgemeenschap. Zij geven hun acceptatie een 6.

Wanneer we weer onderscheid maken in geografische gebieden springen West-Twente en Rivierenland er negatief uit. Respondenten geven hun acceptatie daar gemiddeld een 4 (op een schaal van 1 tot 10). Het percentage respondenten dat zich niet meer identificeert met de religie van de opvoeding door de LHBTIQa+-identiteit is erg hoog in de regio EHZP met 92 procent. Dit percentage is ook relatief hoog in Salland met 68 procent.

Wat betreft de acceptatie van gelovigen binnen de geloofsgemeenschap richten we ons alleen op de verschillen in de woonomgeving. Wat betreft geografische verschillen hebben we voor de helft van de regio's te weinig gegevens om betrouwbare uitspraken te doen over acceptatie van gelovigen binnen de geloofsgemeenschap.

Het is opvallend dat een groot deel van gelovige LHBTIQa+-ers woonachtig in het buitengebied/op het platteland aangeven dat ze bij iemand terecht kunnen als ze zich niet geaccepteerd voelen. Een relatief kleine groep (38%) is het (helemaal) oneens met de stelling: in mijn geloofsgemeenschap kan ik bij iemand terecht als ik me niet geaccepteerd voel. Van de respondenten in de stad en het dorp is dit percentage veel hoger en varieert tussen de 61 en 67 procent.

Ook bij de stellingen over de mogelijkheid om afwijkende standpunten te hebben ten opzichte van medegelovigen, evenals de mate van positieve aandacht voor de acceptatie van LHBTIQa+ binnen geloofsgemeenschappen, valt op dat gelovige LHBTIQa+-individuen die in het buitengebied wonen vaker ruimte ervaren hiervoor en vaker denken dat er positieve aandacht wordt gegeven aan de acceptatie van LHBTIQa+ in vergelijking met respondenten in stedelijke en dorpsomgevingen. Mogelijk heeft dit een relatie met een relatief groter selectie-effect: LHBTIQa+ die weinig/geen ruimte ervaren voor hun identiteit in het buitengebied zullen sneller geneigd zijn om uit deze gebieden weg te trekken.

Tabel 6.5: Religie naar omgeving

Acceptatie in religie naar woonomgeving en geografische regio																	
	Woonomgeving				Geografische regio's												
	Stad (centrum)	Stad (buitenvijk)	Dorp	Buitengebied/Platteland	Achterhoek	EHZP	Food valley	Rivierenland	Groene Metropoolregio	Kop van de Veluwe	Stedendriehoek	Noordwest Overijssel	Salland	Vechtdal	West Twente	Noordoost Twente	Zuidoost Twente
Acceptatie in mijn geloofsgemeenschap	6	6	6	5	6	7	6	4	6	7	7	5	7	5	4	-	5
Heeft uw LHBTIQa+- achtergrond ermee te maken dat u zich niet meer identificeert met de religie van uw opvoeding (% ja + gedeeltelijk onder verlaters)	67	62	57	65	58	92	69	43	64	-	61	60	78	45	62	-	46
In mijn geloofsgemeenschap kan ik ... % '(helemaal) mee oneens' onder gelovigen																	
... kan ik bij iemand terecht als ik me niet geaccepteerd voel	67	69	61	38	-	-	70	35	66	-	60	62	-	-	-	-	47
... is er ruimte om andere meningen te hebben dan mijn geloofsgenoten	70	78	70	48	-	-	79	39	75	-	66	71	71	-	-	-	63
... wordt er positieve aandacht besteed aan de acceptatie LHBTIQa+	48	43	43	22	-	-	65	25	38	-	52	32	-	-	-	-	24

6.5. WOONOMGEVING EN OVERHEIDSBELEID

LHBTIQ+-personen wonend in het centrum van hun stad voelen zich het meest verbonden met hun woonplaats, gevolgd door stad (buitenwijk) en dorp. LHBTIQA+'ers wonend in het buitengebied/platteland voelen zich minder verbonden. Zoals we ook terugzien in Tabel 6.6 voelen respondenten in een dorp zich het vaakst eenzaam (ruim een op vijf) in hun woonplaats gezien hun LHBTIQ+-identiteit. Respondenten wonend in de stad ervaren minder vaak eenzaamheid. Van hen voelt 11 procent (centrum) en 14 procent (buitenwijk) zich vaak of altijd eenzaam gegeven hun identiteit. In dorpen is dat 23 procent.

Respondent: Wanneer ik een gemiddelde dorpsgenoot zou vertellen dat ik homoseksueel ben zouden ze me er niet per se altijd op aan kijken, maar accepteren ben ik bang van niet. Wat ik vooral heel vervelend vind is dat mensen mij niet meer zien als de persoon die ik ben en was, maar als "oh, dat is toch die homo".

Het percentage respondenten dat zich eenzaam voelt blijkt ook sterk te verschillen tussen de regio's. Inwoners van de Groene Metropool regio voelt 63 procent zich nooit eenzaam en 9 procent zich vaak/altijd eenzaam. Terwijl in de regio's West-Twente, Vechtdal en in de Achterhoek respectievelijk 32 procent, 27 procent en 25 procent zich vaak of altijd eenzaam voelt gegeven hun LHBTIQ+-identiteit.

Er blijken ook verschillen te zijn in hoe LHBTIQ+-respondenten kijken naar de stellingen: ik vind dat de gemeente genoeg doet voor de acceptatie van (1) seksuele diversiteit en (2) genderdiversiteit. Over het algemeen valt een zekere mate van ontevredenheid op onder de respondenten, waarbij degenen in landelijke gebieden en op het platteland het meest ontevreden zijn, terwijl stadsbewoners de minste ontevredenheid ervaren. Wanneer we kijken naar de verschillende regio's valt op dat de regio EHZP lichtelijk positief is over de inzet van de gemeente. Echter zijn de andere gemeenten neutraal, licht of sterk negatief. Regio's die er negatief uitspringen zijn: Kop van de Veluwe, West-Twente en de Stedendriehoek.

Respondent uit Stedendriehoek: Er moet meer zichtbaarheid komen. Er is werkelijk helemaal niets te doen voor lhbtq+ers hier, zelfs niet in Apeldoorn.

LHBTIQ+-inwoners uit deze regio's vinden gemiddeld genomen dat hun gemeente (veel) te weinig doet voor acceptatie van seksuele en genderdiversiteit. Daarnaast blijkt dat de inwoners van deze regio's niet goed weten waar ze terecht kunnen in hun gemeente als ze te maken krijgen met discriminatie.

Tot slot meldt ongeveer een op de drie respondenten aan LHBTIQ+-faciliteiten/events te missen binnen hun eigen gemeente. Vooral in landelijke gebieden en op het platteland (met 35%) valt dit percentage op. Dit is niet vreemd, gezien het feit dat kleinere gemeenten doorgaans minder voorzieningen en evenementen bieden voor LHBTIQ+-individuen dan grotere gemeenten. Van alle geografische regio's springt de Stedendriehoek er uit omdat de helft van de LHBTIQ+-respondenten aangeeft naar een andere gemeente te reizen voor faciliteiten en events die zij missen in hun eigen gemeenten. Maar ook LHBTIQ+-inwoners van de regio's Rivierenland (39%), West-Twente (38%), Food Valley (37%) en Achterhoek (37%) geven vaker dan gemiddeld aan faciliteiten en events te missen in hun gemeenten.

Tabel 6.6: Beleid naar omgeving

Verbondenheid met gemeente en beleid naar woonomgeving en geografische regio's																	
	Woonomgeving				Geografische regio's												
	Stad (centrum)	Stad (buitenwijk)	Dorp	Buitengebied/Platteland	Achterhoek	EHZP	Food valley	Rivierenland	Groene Metropoolregio	Kop van de Veluwe	Stedendriehoek	Noordwest Overijssel	Salland	Vechtdal	West Twente	Noordoost Twente	Zuidoost Twente
Verbondenheid woonplaats (1-10)	8	7	7	6	7	8	7	7	8	6	7	7	8	6	6	7	7
Eenzaamheid in woonplaats gegeven LHBTIQ+–identiteit																	
Nooit	59	54	44	53	44	46	53	54	63	44	46	44	59	35	35	37	51
Weleens	30	32	33	31	31	42	28	28	28	32	31	36	28	39	33	49	36
Vaak of altijd	11	14	23	16	25	12	19	18	9	24	23	21	13	27	32	13	13
Gemiddelde steun voor stelling Helemaal oneens = -10 Helemaal eens = 10																	
Ik vind dat de gemeente genoeg doet voor acceptatie van seksuele diversiteit	1	1	-1	-2	1	2	0	-1	1	-4	-2	0	0	-1	-4	-1	0
Ik vind dat de gemeente genoeg doet voor acceptatie van genderdiversiteit	-1	-1	-2	-3	0	2	-2	-2	-1	-5	-3	-1	-2	-2	-5	-2	0
Ik weet waar ik terecht kan in de gemeente als ik te maken krijg met discriminatie	-1	-1	-2	-2	2	0	-2	-1	-1	-3	-3	-1	1	-1	-4	-4	-2
Zijn er LHBTIQ+ faciliteiten / events waarvoor a naar een andere gemeente gaat, die u liever in uw gemeente zou zien? (%)																	
Ja	33	27	34	35	37	34	37	39	24	25	49	29	26	28	38	32	34
Nee	45	45	45	31	41	46	36	36	52	45	28	47	40	35	33	38	43
Weet ik niet	22	28	21	35	23	20	27	25	24	30	23	24	34	37	29	31	23

Ruim een op de drie LHBTIQ+–respondenten geeft aan faciliteiten en events te missen in hun gemeente. Het is daarom interessant te kijken of de behoeften van de respondenten verschillen tussen de mate van stedelijkheid van hun woonomgeving. In Tabel 6.7 zijn beleidsmaatregelen gerangschikt van een hoog percentage steun naar wat lager percentage steun. Zo kun je in deze Tabel bijvoorbeeld zien dat meer dan 70 procent van de LHBTIQ+–personen woonachtig in een dorp of in het buitengebied/platteland voorlichting op school over LHBTIQ+–zaken zeer belangrijk vindt.

Het beeld lijkt veelal vergelijkbaar over de woonomgevingen en verschilt niet noemenswaardig van de tabellen in hoofdstuk vijf. De behoefte aan voorlichting op scholen en ontmoetingsgroepen is wat hoger in de dorpen en in het buitengebied/platteland dan in de stad: hieraan kun je zien dat LHBTIQ+–beleid in de dorpen echt gezien moet worden als informatief. Ook de vraag om meer evenementen is hoger in de steden. In de dorpen is een licht hogere behoefte aan ontmoetingsgroepen dan in de stad.

Tabel 6.7: Beleidsbehoeften naar woonomgeving

	Stad (centrum)	Stad (buitenwijk)	Dorp	Buitengebied/Platteland
% Bij belangrijkste 4				
>70			Voorlichting school	Voorlichting school
60-70	Voorlichting school	Voorlichting school		
50-60				
40-50	Beleidsplan Evenementen	Beleidsplan Evenementen		Evenementen Beleidsplan
30-40	Adviescommissie Vlag uit	Adviescommissie	Vlag uit Beleidsplan Evenementen Ontmoetingsgroep	Vlag uit Voorlichting zorghuis
20-30	Voorlichting zorghuis Roze huis Ontmoetingsgroep LHBTIQA+ website	Vlag uit Gratis ID aanpassen Voorlichting zorghuis Ontmoetingsgroep	Adviescommissie Voorlichting zorghuis LHBTIQA+ website Gratis ID aanpassen	Ontmoetingsgroep Adviescommissie LHBTIQA+ website Gratis ID aanpassen
10-20	Gratis ID aanpassen Aangifteloket Genderneutrale WC	LHBTIQA+ website Roze huis Aangifteloket Genderneutrale WC	Genderneutrale WC Roze huis Aangifteloket	Aangifteloket Genderneutrale WC
0-10	Cruise-area Allemaal niet	Cruise-area Allemaal niet	Cruise-area Allemaal niet	Cruise-area Roze huis Allemaal niet

Voor exactere formulering van beleidsoptie zie Hoofdstuk 4. Binnen elke cel gerangschikt op populariteit.

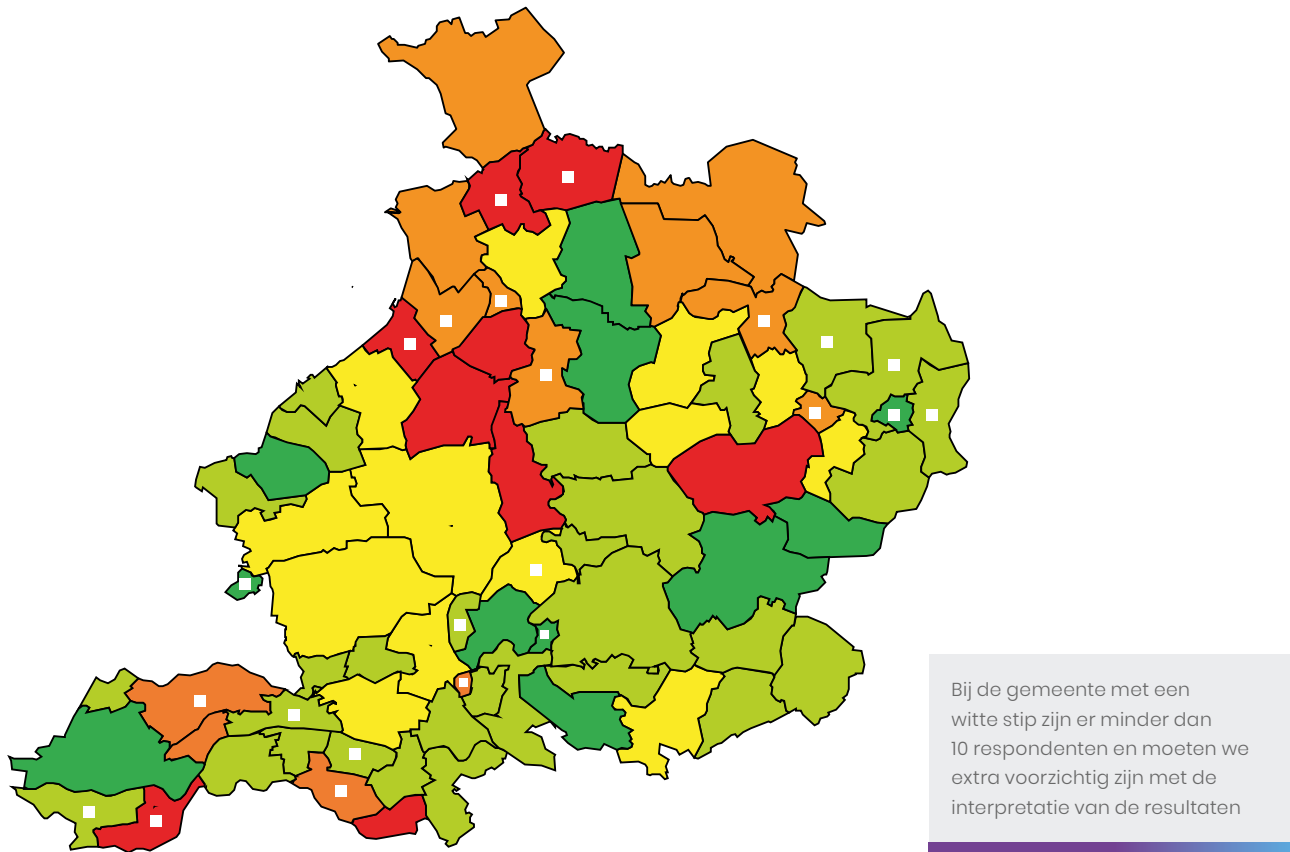
In **vet** is steun 1/3 (33,3%) heeft geprioriteerd onder transgender en/of non-binaire respondenten. **Vet + cursief** geeft aan dat dit het geval is maar de sample kleiner dan 20 respondenten.

6.6 EEN INDRUK VAN ACCEPTATIE PER GEMEENTE

In dit hoofdstuk hebben we waar mogelijk uitgesplitst naar geografische regio omdat het lastig is om over gemeentes met een lager aantal respondenten iets te kunnen zeggen. Toch willen we in deze paragraaf een aanzet geven tot discussie over hoe de resultaten per gemeente kunnen verschillen. Onderstaande kaart geeft een impressie van geografische verschillen in de ervaren acceptatie en veiligheid per gemeente.

De kaart geeft een kleurenspectrum weer, lopend van groen (positief) naar rood (negatief). De antwoorden van respondenten op de vragen over openheid, acceptatie in buurt/wijk en stad/dorp en veiligheid in de buurt, op straat en winkelcentrum zijn gecombineerd tot een score die is weergegeven in een kleur. Voor sommige gemeenten hebben we relatief weinig respondenten (minder dan 10): deze gemeenten zijn uitgelicht door middel van een witte stip. Bij deze gemeenten dienen we extra voorzichtig te zijn met de interpretatie van de gecombineerde gegevens.

Figuur 6.3: Geografische verschillen in ervaren acceptatie en veiligheid per gemeente.

Door meerdere items te nemen, maar dan wel algemeen en gemeente gebonden is er sprake van een hogere betrouwbaarheid in het meten van de algehele acceptatie en veiligheid. Het doel van deze kaart is meer om naar de algehele patronen te kijken in plaats naar de situatie in specifieke gemeenten. De interpretatie hieronder bevindt zich dan ook op dat niveau.

Er zijn een aantal patronen te herkennen op het kaartje: In het noordwesten van de kaart treffen we voornamelijk oranje en roodgekleurde gemeenten aan, wat duidt op een lage mate van ervaren acceptatie en veiligheid onder LHBTIQIA+-personen in deze regio. In het middengebied, rondom de Veluwe, Ede en Apeldoorn, valt een gele strook op, waarin mensen zich gematigd geaccepteerd en veilig voelen. Dan is er ook een opvallend groene streek te zien dat van de Betuwe, via Rivierenland door de Achterhoek naar Twente loopt. Wel zien we een aantal uitzonderingen. Het is opvallend dat enkele Bible Belt gemeenten zoals en rondom Harderwijk, Ermelo, Putten en Nijkerk ook als groene gemeenten zijn gekleurd, ondanks het feit dat er relatief veel (strenger) gelovigen wonen. Mogelijk verklaringen kunnen hiervoor liggen in actief beleid, zoals dat van Regenbooggemeente Harderwijk, of de invloed van nabijgelegen grote steden zoals Utrecht en Amersfoort, die relatief veel LHBTIQIA+-beleid voeren en een positieve impact kunnen hebben op de acceptatie en veiligheid in deze gemeenten.

We kunnen een voorzichtige vergelijking maken met de metingen in 2021. Omdat zowel de items als het aantal respondenten licht afwijkt van de metingen in 2021, moeten we voorzichtig zijn met het trekken van vergaande vergelijkende conclusies. Toch enkele opvallendheden die aandacht verdienen. Gemeenten Putten en Scherpenzeel zijn van rood in 2021 naar groen in 2023 gegaan wat betekent dat respondenten uit beide gemeenten in 2023 vaker aangaven zich geaccepteerd en veilig te voelen. Daarnaast viel op dat gemeenten Hof van Twente en Heumen van groen naar rood zijn gegaan tussen 2021 en 2023. Ook gemeente Wijchen in 2023 is in ervaren acceptatie en veiligheid flink lager uitgekomen dan in 2021.

Hoofdstuk 7

ONTWIKKELING IN GELDERLAND EN OVERIJSSSEL 2021-2023

HET BEELD: ONTWIKKELINGEN

- We kunnen voorzichtig concluderen dat de ervaren acceptatie van niet-heteroseksuele oriëntaties ietwat is toegenomen in de meeste leefdomen in Gelderland en Overijssel.
- Biseksuele personen, a-/demiseksuele personen en jongeren ervaren dat de acceptatie ten aanzien van LHB+-personen sterker is toegenomen.
- Transgenderpersonen en non-binaire personen en andere niet-cisgender personen ervaren juist een iets negatievere houding ten aanzien van niet-cisgender personen ten opzichte van 2021. Met name de leeftijdsgroep 35 tot 65 jaar en mensen met HBO als opleidingsniveau ervaren deze negatievere houding.
- LHBTIQ+-inwoners van Gelderland en Overijssel zijn zich over de afgelopen twee jaar over het algemeen minder veilig gaan voelen in hun buurt/wijk en in hun stad/dorp. Dit geldt in sterkere mate voor niet-cisgender personen.
- Het openbaar vervoer is een van de plekken waarin veel LHBTIQ+-personen een sterke toename van onveiligheidsgevoel ervaren.
- Respondenten ervaren een voorzichtig toegenomen positieve houding ten aanzien van seksuele diversiteit in sportomgevingen en binnen geloofsgemeenschap vergeleken met 2021. Dit staat echter in contrast met de lage acceptatiecijfers in deze domeinen. Hiervoor worden verschillende verklaringen besproken.

7.1. ACHTERGROND

In 2021 werd het Welzijnsonderzoek LHBTIQ+ Gelderland Overijssel (Spierings et al. 2021) op basis van antwoorden van 1.649 LHBTIQ+-respondenten gepubliceerd. Naast ervaren acceptatie en veiligheid richtte dit onderzoek uit zich ook op sport, religie en gemeentebeleid. Het voorliggende onderzoek uit 2023 repliceerde grotendeels vragen uit dit onderzoek. In dit hoofdstuk vergelijken we de uitkomsten van deze twee onderzoeken.

We hebben ervoor gekozen om de data uit het Welzijnsonderzoek door Heuzels & Hoeve (2019) niet te mee te nemen in het beschouwen van de trends mee te duiden omdat de vragen uit dat onderzoek vaak anders gesteld zijn. Daarnaast bevatten de steekproeven uit 2021 en 2023 een groter en diverser aantal respondenten vergeleken met de steekproef uit 2019.

Er is een kans dat een aanzienlijke groep LHBTIQ+-personen aan het onderzoek uit 2021 en 2023 heeft deelgenomen. Helaas valt het buiten de reikwijdte van dit onderzoek om deze data te kunnen koppelen. We moeten daarmee voorzichtig zijn over uitspraken over verandering, want de metingen van 2021 en 2023 bevatten deels verschillende respondenten. Bovendien zijn de steekproeven van LHBTIQ+-personen niet willekeurig geweest. Alle twee de steekproeven hebben daarom foutmarges die niet exact vast te stellen zijn. Een vergelijking van de cijfers uit 2021 met 2023 kan dus slechts met het nodige voorbehoud worden uitgevoerd. Met andere woorden, als de mate van acceptatie in 2023 drie procentpunten hoger (of lager) uitvalt dan wat in 2021 werd waargenomen, is het lastig om te concluderen dat er sprake is van een daadwerkelijke toename (of afname) van de waargenomen acceptatie. Ondanks deze uitdagingen streven we er in dit hoofdstuk naar om een dieper inzicht te bieden verschillende trends en ontwikkelingen op het gebied van welzijn, acceptatie, veiligheid, sport en religie.

In dit onderzoek hebben we echter ook vragen gesteld over of mensen een positieve of negatieve veranderingen hebben ervaren in de laatste twee jaar. Dit geeft inzicht in de subjectieve verandering van acceptatie. Als subjectieve verandering in dezelfde richting wijst als het verschil in de cijfers tussen 2021 en 2023, dan is dit een sterke indicatie dat er een verandering in die betreffende richting heeft plaatsgevonden.

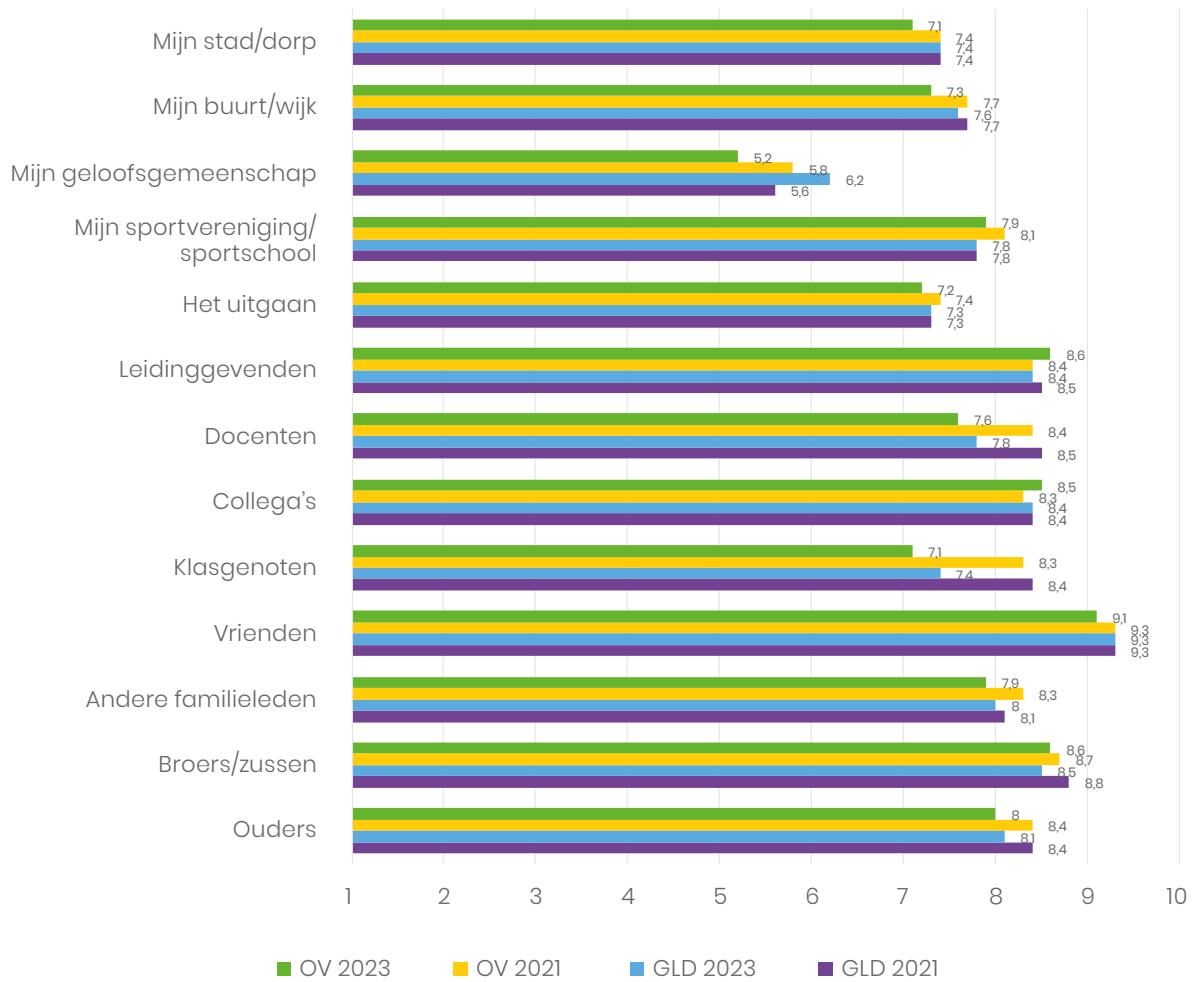
7.2. ERVAREN ACCEPTATIE

De ervaren acceptatie in verschillende sociale relaties en settings is tussen 2021 en 2023 weinig veranderd (zie Figuur 7.1). Evenals in 2021 wordt de hoogste acceptatie ervaren door vrienden, gevolgd door broers/zussen. De acceptatie door leidinggevenden en collega's wordt over het algemeen ook als zeer hoog beoordeeld (rond de 8,5). Er zijn een paar kleine, maar opvallende verschuivingen te zien. Zo lijkt de acceptatie van klasgenoten in zowel Gelderland als Overijssel gedaald. Respectievelijk van een 8,4 naar een 7,4; en van een 8,3 naar een 7,1. Dit is mogelijk te verklaren doordat in 2021 klasgenoten/collega's als een gecombineerd type sociale relatie is uitgevraagd. Nu zien we dat er juist veel acceptatie wordt ervaren door collega's en wat minder door klasgenoten. Dit resultaat plaatst vooral het resultaat van 2021 in perspectief.

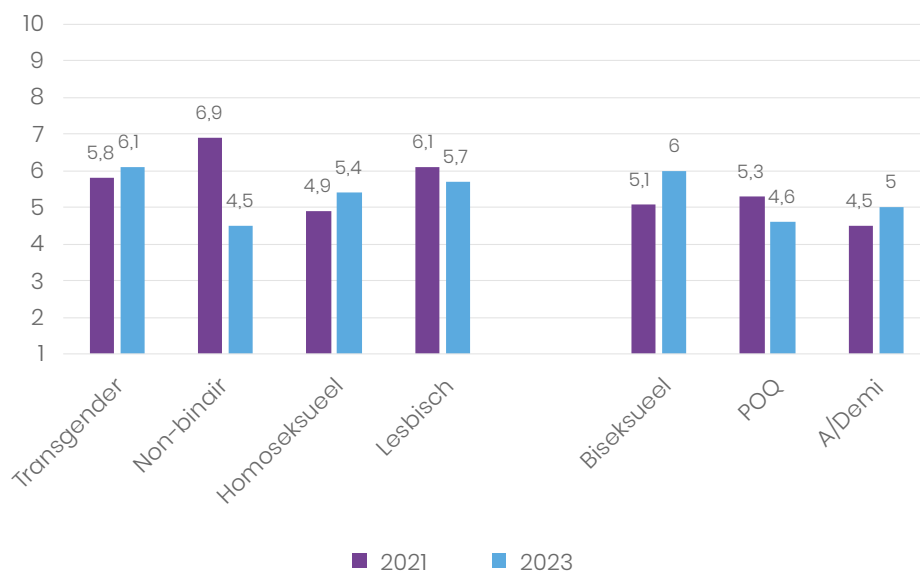
Hetzelfde geldt voor de daling in acceptatie van docenten. Zij 'dalen' van een 8,5 naar een 7,8 (in Gelderland) en van een 8,4 naar een 7,6 (in Overijssel). Ook zij waren in het onderzoek van 2021 samengenomen met leidinggevenden, terwijl nu blijkt dat van leidinggevenden meer acceptatie wordt ervaren. Opvallend is dus dat er van klasgenoten en docenten veel minder acceptatie wordt ervaren dan van collega's en leidinggevenden.

We zien dat LHBTIQA+-personen de acceptatie vanuit de geloofsgemeenschap in Overijssel in 2023 iets hoger waarderen dan in 2021. Dit steeg van een 5,6 naar een 6,2. In Gelderland daalde juist de ervaren acceptatie van de geloofsgemeenschap van een 5,8 naar een 5,2. In Figuur 7.2 en 7.3 is acceptatie binnen respectievelijk de geloofsgemeenschap en de sportvereniging uitgesplitst per deelidentiteit in 2021 en 2023.

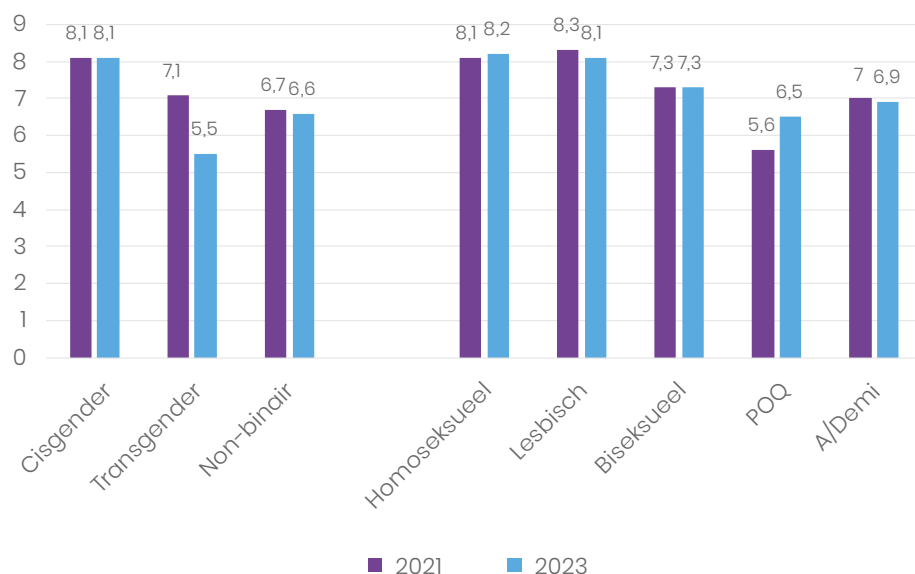
Figuur 7.1: Ervaren acceptatie in sociale relaties en settings, in 2021 en 2023.

Figuur 7.2: Acceptatie binnen de geloofsgemeenschap, uitgesplitst per deelidentiteit in 2021 en 2023.

Figuur 7.3: Acceptatie binnen de sportvereniging of sportschool, uitgesplitst per deelidentiteit in 2021 en 2023.

Ontwikkeling ten aanzien cisgender LHB+-personen.

In Tabel 7.1 is een lichte positieve trend te zien ten opzichte van twee jaar geleden met betrekking tot de perceptie van LHBTIQ+-personen ten opzichte van mensen met andere seksuele voorkeuren dan heteroseksueel. Ongeveer een op de vier respondenten ervaart een negatieve ontwikkeling ten opzichte van ruim een op de drie een positieve ontwikkeling meldt. Dit betekent in het algemeen een positief saldo (+12 in Gelderland en +7 in Overijssel). Met inachtneming van de eerder genoemde methodologische overwegingen aan het begin van dit hoofdstuk, en deze positieve cijfers, kunnen we voorzichtig concluderen dat de acceptatie van 'niet-standaard' seksuele oriëntaties ietwat is toegenomen in de meeste leefdomeneinen. Het is echter belangrijk om tegelijkertijd te realiseren dat dit niet noodzakelijk voor alle bevolkingsgroepen of contexten geldt. De ontwikkeling in acceptatie van seksuele diversiteit kunnen we verder uitsplitsen voor verschillende deelgroepen onder de respondenten. We zien daarbij dat a-/demiseksuele personen (+36), biseksuele personen (+33) een sterkere positieve ontwikkeling ervaren dan homoseksuele en lesbische respondenten.

Bij de ervaren ontwikkeling uitgesplitst naar verschillende leeftijdsgroepen zien we dat met name dat de jongere LHBTIQ+-personen de ontwikkeling (veel) positiever inschatten dan oudere leeftijdsgroepen, een patroon dat we ook in 2021 zagen en mogelijk met levensfase te maken heeft. 68 procent van de personen tot 22 jaar ervaart een (sterk) positieve verandering in de houding ten aanzien van LHB+-personen ten opzichte van 21 procent van 66 jarigen en ouder. Opvallend is dat personen van 35 jaar en ouder een licht negatieve trend ervaren.

In opleidingsniveau ziet met name de groep die nog bezig is met een opleiding een grote positieve verandering ten opzichte van twee jaar terug in de houding ten aanzien van LHB+-personen. Dit is logisch te verklaren door de grote jonge leeftijdsgroep die eveneens een sterk positieve verandering ziet en waarschijnlijk veel overlap heeft met de groep die nog bezig is met een opleiding, zeker als we ons realiseren dat acceptatie van docenten en klasgenoten relatief laag is, bijvoorbeeld in vergelijking tot leidinggevenden en collega's. Ook is het mogelijk dat de snelle veranderingen in deze levensfase, zoals een overstap maken van middelbare school naar vervolgopleiding of op jezelf gaan wonen, invloed heeft op de ervaren acceptatie.

Ontwikkeling ten aanzien van niet-cisgender personen

Over het algemeen ervaren transgenderpersonen, non-binaire personen of een andere genderidentiteit dan cisgenderpersonen een licht negatieve verandering over de afgelopen twee jaar in de houding tegenover (omgang met) mensen met niet-cisgenderidentiteit. Van hen ervaart 37 procent een (sterk) negatieve ontwikkeling en 32 procent een (sterk) positieve ontwikkeling. Hiermee is het saldo negatief met -5. Dit saldo is wat sterker negatief in Gelderland (-7) dan in Overijssel (-1). Ruim een derde van de non-binaire personen ervaart een negatievere houding tegenover niet-cisgenderpersonen over de afgelopen twee jaar.

Ook onder hen zien de jongere categorieën tot 22 jaar en 23 t/m 34 de houding iets positiever worden (respectievelijk +7 en +4). De oudere leeftijdscategorieën vanaf 35 jaar zijn neutraal danwel sterk negatief gestemd over de ontwikkeling van de afgelopen twee jaar.

Tabel 7.1: Ervaren ontwikkeling van acceptatie in 2021 en 2023

Gepercipieerde ontwikkeling in acceptatie ¹						
	Houding tegenover (omgang met) mensen met een lesbisch, homoseksueel, biseksueel, asexueel, panseksueel, of andere seksuele identiteit dan heteroseksueel ²			Houding tegenover (omgang met) mensen met een transgender of andere genderidentiteit dan cisgender ³		
Algeheel	25	35	+10	37	32	-5
Naar provincie						
Gelderland	24	36	+12	40	33	-7
Overijssel	27	34	+7	32	31	-1
Genderidentiteit						
Transgender	-	-	-	36	35	-1
Non-binair	-	-	-	37	31	-6
Seksuele oriëntatie						
Homoseksueel	28	29	+1	-	-	-
Lesbisch	27	32	+5	-	-	-
Biseksueel	17	50	+33	-	-	-
POQ	24	46	+22	-	-	-
A/Demi	12	48	+36	-	-	-
Naar leeftijd						
22 en jonger	11	68	+57	33	38	+7
23 t/m 34	15	50	+35	34	48	+4
35 t/m 49	34	29	-5	54	27	-27
50 t/m 65	32	26	-6	45	26	-19
66 en ouder	23	21	-2	14	18	+4
Naar religieus zijn						
Niet gelovig (opgevoed en nu)	25	37	+12	37	39	+2
Hetzelfde geloof als in opvoeding	22	36	+14	35	31	-4
Van geloof veranderd (incl. geen)	26	34	+8	37	29	-8
Hoogst behaalde opleiding						
Nog bezig	10	68	+58	32	45	+13
PO, VMBO, LBO, MULO, ULU, MAVO	21	29	+8	29	24	-5
HAVO, VWO	25	40	+15	44	32	-12
MBO	29	31	+2	36	35	-1
HBO	32	29	-3	45	26	-19
WO	22	30	+8	35	28	-7

Noten: 1) de categorieën 'gelijk gebleven' en 'weet ik niet' zijn niet opgenomen voor de overzichtelijkheid; 2) cijfers van enkel niet heteroseksuele respondenten; 3) cijfers van enkel niet-cisgender respondenten

7.3. ONVEILIGHEIDSGEVOEL, SLACHTOFFERSCHAP EN HANDELINGSPERSPECTIEF

We bekijken de ervaren ontwikkeling in veiligheid op drie manieren. Ten eerste vergelijken we de gevoelens van onveiligheid in 2023 met die van 2021 (zie Tabel 7.2). Ten tweede analyseren we de verschillen in slachtofferschapservaringen tussen 2021 en 2023 (zie Tabel 7.3). Ten slotte bekijken we in welke mate respondenten aangeven veranderingen te hebben opgemerkt in de afgelopen twee jaar (zie Tabel 7.4).

Onveiligheidservaring in 2023 op straat, in de horeca, in het winkelcentrum en in het openbaar vervoer hebben we vergeleken met de ervaringen uit 2021. Hierin maakte we onderscheid in de verschillende deelidentiteiten. We zien gemixte signalen. Waarin cisgender lhb+-personen weinig verschil merken met twee jaar terug, ervaren transgenderpersonen een achteruitgang in veiligheidsgevoel op bovenstaande locaties. Waar bijvoorbeeld 43 procent zich onveilig voelde op straat in 2019 is dit in 2023 50 procent. In het openbaar vervoer zien we ook een enorme stijging in het onveiligheidsgevoel met in 2021 29 procent die zich zelden tot vaak onveilig voelde ten opzichte van 57 procent in 2023.

Wat betreft seksuele oriëntatie zien we wisselende ervaringen waardoor het wat lastiger is om eenduidige conclusies te trekken betreffende deze situatie. Een paar opvallende resultaten: 36 procent van de biseksuele personen voelen zich in 2023 zelden tot vaak onveilig in horecagelegenheden ten opzichte van 23 procent in 2021, maar in winkelcentra voelde 27 procent van de lesbische vrouwen zich zelden tot vaak onveilig in 2021 en dat was nog maar 20 procent in 2023.

Tabel 7.2: Ervaren onveiligheid in 2021 en 2023

Onveiligheidservaring in 2021 en 2023								
	Onveiligheidservaring							
	Op straat		In horeca		In winkelcentrum		In het OV	
	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023
Genderidentiteit								
Cisgender	34	31	26	30	22	20	24	27
Transgender	43	50	29	44	32	49	29	57
Non-binair	53	48	46	45	45	36	42	41
Seksuele oriëntatie								
Homoseksueel	34	31	24	32	20	24	22	31
Lesbisch	39	31	33	29	27	20	31	27
Biseksueel	34	42	23	36	23	25	22	31
POQ	49	46	37	40	39	32	42	42
A/Demi	36	38	29	31	31	24	25	35

Noot: het verschil tussen 2021 en 2023 is met rood of groen gemarkeerd vanaf respectievelijk 5%, 10% en 20%. De kleur is donkerder naarmate het verschil groter is. Gezien de aard van de steekproeven moeten we voorzichtig zijn dit op zichzelf te beschouwen als duidelijk bewijs voor verandering.

In de mate van slachtofferschap zien we in Gelderland en Overijssel niet echt grote verschuivingen tussen 2021 en 2023. Passend in het beeld dat we hierboven al hebben geschetst, zien we in Tabel 7.3 dat de groep transgenders lichtelijk meer moeilijkdoenerij, uitschelden/uitlachen/pesterijen, en ongelijke behandeling ervaart in 2023. Respondenten die zich identificeren als non-binair lijken juist iets minder frequent te hebben gerapporteerd dat ze te maken hebben gehad met situaties van moeilijkdoenerij. Dit zou kunnen worden verklaard door het groeiende bewustzijn rondom non-binaire identiteiten, aangezien non-binaire personen steeds vaker in de media verschijnen en daardoor meer zichtbaar zijn. Hierdoor kan het minder vaak voorkomen dat mensen non-binaire identiteiten verwarren met moeilijkdoenerij. Ook kan het zijn dat de mensen die zich nu non-binair identificeren minder zichtbaar zijn dan zij die dat in 2021 deden, toen het aantal zelf-identificerende non-binaire mensen beduidend kleiner leek.

Tabel 7.3: Slachtofferschap in 2021 en 2023

Slachtofferschap in 2021 en 2023																	
	Afteurende blikken		Moeilijkdoenerij		Uitschelden, uitlachen of pesterijen		Ongelijke behandeling		Bedreiging		Bekladding/vernietiging van eigendommen		Seksuele mishandeling		Lichamelijke mishandeling		
(% regelmatig en vaak)	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	
Provincie																	
Gelderland	17	17	12	10	7	8	9	8	3	2	1	1	1	½	½	½	
Overijssel	16	14	10	11	6	8	6	8	3	3	1	1	½	1	½	½	
Genderidentiteit																	
Cisgender	12	12	9	7	5	6	6	5	2	1	½	½	½	½	½	0	
Transgender	37	37	20	30	14	25	14	19	8	7	6	4	5	3	1	2	
Non-binair	41	35	25	18	16	15	24	19	8	3	3	1	3	2	3	2	
Seksuele oriëntatie																	
Homoseksueel	12	14	7	8	6	5	6	5	2	1	0	½	½	½	½	0	
Lesbisch	13	11	9	7	5	6	5	6	2	2	1	½	½	½	½	½	
Biseksueel	19	20	16	15	6	11	9	7	3	3	2	1	½	1	½	1	
POQ	39	35	31	23	18	18	23	17	9	3	1	2	1	2	3	2	
A/Demi	25	22	25	12	11	10	18	16	7	2	12	2	3	2	3	2	

Noot: Het verschil tussen 2021 en 2023 is met rood of groen gemarkeerd vanaf respectievelijk 5%, 10% en 20%. De kleur is donkerder naarmate het verschil groter is. Gezien de aard van de steekproeven moet we voorzichtig zijn dit op zichzelf te beschouwen als duidelijk bewijs voor verandering.

LHBTIQ+-inwoners van Gelderland en Overijssel zijn zich over de afgelopen twee jaar over het algemeen minder veilig gaan voelen in hun buurt/wijk en in hun stad/dorp. Zoals te zien in Tabel 7.4 zien we sterk en minder sterk negatieve saldo's. Met name de ervaren veiligheid in stad/dorp is afgenomen. Respondenten in Gelderland komen uit op een saldo van -12 en in Overijssel -18. Dit betekent dat het percentage respondenten in Gelderland dat een negatieve ontwikkeling ervaart 12 procentpunten hoger ligt dan het percentage respondenten dat een positieve ontwikkeling ervaart.

Ten opzichte van de cisgender LHB+-personen ervaren transgenderpersonen zich nog meer onveilig in hun stad/dorp ten opzichte van twee jaar geleden met saldo van -21 ten opzichte van -14. Homoseksuele personen ervaren ook sterker onveilig met een saldo van -18. Dit komt overeen met het beeld dat we zagen in Tabel 7.2.

Onderaan Tabel 7.4 zien we de inschatting van LHBTIQ+-personen zelf of ze meer of minder te maken hebben gekregen met ongewenst gedrag over de afgelopen twee jaar. De gehele tabel kleurt rood. Specifiek zien we een opvallend grote stijging bij POQ-personeel en transgender personen. Zij geven respectievelijk een saldo aan van -30 en -25. Een zeer zorgelijk signaal.

Tabel 7.4: Ontwikkeling in veiligheidsgevoel

Positieve minus negatieve ontwikkeling in veiligheid										
	GLD	OV	Homo	Lesb	Bi	POQ	A/D	Cis	Trans	NB
Veiligheid - Bent u zich als LHBTIQA+'er de laatste twee jaar, over het geheel genomen, meer of minder veilig gaan voelen in uw ... ?										
Buurt/wijk	-2	-11	-8	-5	-1	-2	-5	-5	-5	-5
Stad/dorp	-12	-18	-18	-14	-9	-9	-7	-14	-21	-13
Heeft u als LHBTIQA+'er de laatste 2 jaar, over het geheel genomen, meer of minder te maken gekregen met ... ?										
Ongewenst gedrag	-10	-13	-12	-6	-11	-30	-12	-9	-25	-19

Zie ook tabel 7.1 voor de meetmethode. Het percentage respondenten dat (iets + veel) positiever rapporteert, is opgeteld en vermindert met (iets + veel) negatiever; de percentages zijn berekend op alle antwoorden, inclusief neutraal en weet niet.

7.4. SPORT EN RELIGIE

Zoals te zien in Tabel 7.5 geven sportende LHBTIQ+-personen aan dat de mensen van hun sportschool of sportvereniging over het algemeen de afgelopen twee jaar positiever zijn komen te staan tegenover mensen die niet heteroseksueel zijn (+16 in Gelderland en +12 in Overijssel) en niet cisgender zijn (+7 in Gelderland en +5 in Overijssel). In combinatie met de acceptatiecijfers in 2021 en 2023, die redelijk stabiel zijn, duidt dit op een beeld van een voorzichtig toegenomen positieve houdingen in sport-omgevingen.

Wanneer we kijken naar de houding in geloofsgemeenschappen over de afgelopen twee jaar zien we een ietwat complexer beeld. In tegenstelling tot alle andere settings, zien we bij de geloofsgemeenschap sterk lagere acceptatiecijfers voor zowel 2021 als 2023. En de acceptatiecijfers verschillen weinig tussen de beide jaren. Tegelijkertijd laten de ontwikkelingsvragen die zijn voorgelegd aan respondenten die zich identificeren als gelovig, wel een positieve trend zien. Zij ervaren meer positieve houding ten aanzien van seksuele diversiteit ervaren dan twee jaar terug. Met name biseksuele personen (+40) en lesbische vrouwen (+31) ervaren een sterk positieve verandering. Opvallend is dat transgenderpersonen ook een positieve verandering ervaren tussen 2021 en 2023 ten opzichte van niet-cisgender personen. Deze bevindingen staan in contrast met de sterk lage acceptatiecijfers in zowel 2021 en 2023.

Hoe zijn deze 'tegengestelde' bevindingen met elkaar te rijmen? In de rapportage van 2021 (Spierings et al., 2021) beschreven we drie verklaringen. Deze drie verklaringen lijken ook in deze rapportage initieel voor de hand te liggen:

1. In het onderliggende onderzoek is bewust ook geworven via religieuze netwerken waardoor we een beter beeld van deze moeilijk te bereiken groep krijgen. Als juist religieuze respondenten negatiever zouden zijn over geloofsgemeenschappen zou dit betekenen dat de cijfers in 2021 lager zijn door de steekproefselectie. Echter, in bovenstaande hoofdstukken hebben we al gezien dat juist religieuze respondenten positiever zijn over de acceptatie binnen geloofsgemeenschappen. We kunnen daarom met redelijke zekerheid concluderen dat deze verklaringen niet van toepassing zijn.
2. Dat juist religieuze respondenten positiever zijn over acceptatie in de gemeenschap indiceert een 'overlevingsvertekening': mensen die zich minder geaccepteerd voelen zullen eerder uit hun religie stappen waardoor de gemiddelde ervaren acceptatie 'stijgt'. De cijfers in Hoofdstuk 4 ondersteunen het bestaan van dit proces. Hier zagen we al dat ruim 60 procent van de respondenten die hun religie (van hun opvoeding) heeft verlaten en dat dit gedeeltelijk of helemaal verband houdt met hun LHBTIQ+-identiteit. Mensen binnen geloofsgemeenschappen zien dan een positieve ontwikkeling, terwijl het generiek publiek juist een negatieve ontwikkeling ervaart.
3. Tenslotte kan men zich bewuster zijn geworden van spanningen. De afgelopen jaren heeft het kruispunt van religie en LHBTIQ+-emancipatie veel media-aandacht, politieke aandacht en publiek debat gekregen. Dit kan ervoor zorgen dat respondenten negatief beïnvloed worden in het geven van een cijfer, in het bijzonder omdat media vaak een conflictframe hanteren waarbij juist de conflictueuze situaties aandacht krijgen. Gelovige LHBTIQ+-inwoners zullen hier minder door beïnvloed worden, omdat zij hun beeldvorming niet primair baseren op mediaberichtgeving. Dit draagt eveneens bij aan een (gedeeltelijke) verklaring voor de gevonden discrepantie.

Tabel 7.5. Ontwikkeling in sportvereniging/ sportschool en geloofsgemeenschap

Ontwikkeling per domein										
Positieve minus negatieve ontwikkeling ¹	GLD	OV	Homo	Lesb	Bi	POQ	A/D	Cis	Trans	NB
Sport – Houding van mensen van uw sportvereniging of sportschool tegenover mensen die ...										
... niet heteroseksueel zijn ²	+16	+12	+7	+14	+25	+21	+26			
... niet cisgender zijn ²	+7	+5							+7	+6
Religie – Houding van mensen in uw geloofsgemeenschap in de tegenover mensen die ...										
... niet heteroseksueel zijn ²	+29	+27	+24	+31	+40	- ³	+13			
... niet cisgender zijn ²	+17	+6							+25	+8

- 1) Het percentage respondenten dat (iets + veel) positiever rapporteert, is opgeteld en verminderd met (iets + veel) negatiever; de percentages zijn berekend op alle antwoorden, inclusief neutraal en weet niet.
- 2) De volledige gestelde vraag is: Denkt u dat de mensen in uw geloofsgemeenschap/sportvereniging of sportschool in de afgelopen 2 jaar negatiever of positiever zijn komen te staan tegenover (omgang met) mensen met een: niet-heteroseksuele identiteit of een niet-cisgender identiteit? Voor deze vragen worden enkel de antwoorden van respectievelijk niet-hetero en niet-cisgender respondenten gerapporteerd.
- 3) Geen getal gerapporteerd als er minder dan 20 respondenten beschikbaar waren.

Hoofdstuk 8

AANBEVELINGEN

8.1. AANBEVELINGEN

Op basis van de resultaten van dit onderzoek kunnen we drie typen aanbevelingen formuleren. Het eerste type richt zich voornamelijk op verdere kennisontwikkeling. Zoals in elk onderzoek het geval is, roept het beantwoorden van vragen ook weer nieuwe vragen op, bijvoorbeeld omdat het aandachtsgebieden bloot legt of groepsverschillen identificeert die niet evident te duiden zijn. Deze aanbevelingen bespreken we in Sectie 8.2.

Het tweede en derde type aanbevelingen gaan meer direct over beleidsmaatregelen, voor zowel overheids- als maatschappelijke actoren, welke we bespreken in Sectie 8.3. Deze kunnen op zichzelf opgesplitst worden in twee typen gezien de aard van dit onderzoek: aanbevelingen betreffende aandachtsgebieden (zoals deelgroepen en specifieke domeinen) en aanbevelingen aangaande de beleidswensen en -suggesties zoals deze zijn opgehaald in dit onderzoek, waarin ook de steun voor specifieke maatregelen is uitgevraagd.

8.2. AANBEVELING VOOR VERDER ONDERZOEK

Uit dit onderzoek blijkt dat er bij de ervaren acceptatie van de groep transgender en non-binaire personen ten opzichte van 2021 een negatieve ontwikkeling te zien is. Deze negatieve ontwikkeling roept vragen op over oorzaken en gevolgen van deze ontwikkeling, en ook de vraag of deze tijdelijk of structureel is. Daarnaast zien we in de ontwikkeling van ervaren acceptatie in sport en religie juist een gedeeltelijke toename, evenals de ervaren ontwikkeling van acceptatie van seksuele voorkeur. De onderzoekers bevelen aan de monitor te continueren om deze ontwikkeling te kunnen blijven volgen. Het verdient aanbeveling om dan met name de acceptatie- en onveiligheidsvragen te herhalen. Ook zou het goed zijn om de monitor om te vormen tot een periodiek panel-onderzoek, waardoor de ontwikkelingen beter gevolgd kunnen worden.

Omdat er een aanzienlijke beleidsbehoefte bestaat onder de LHBTIQ+-personen, is het van belang om verder onderzoek te verrichten naar de impact van gemeentebestuur op de ervaren acceptatie van LHBTIQ+-personen. Bovendien is het relevant of deze impact mogelijk varieert op basis van de mate van verstedelijking van de woongemeente van LHBTIQ+-personen. Daarnaast zou het onderzoek kunnen richten op eventuele verschillen in impact op basis van de deelidentiteit van LHBTIQ+-personen. Zo kan nauwkeuriger gekeken worden hoe de ervaren acceptatie LHBTIQ+-personen verhoogd kan worden. Zowel de monitor in 2021 als in 2023 toont belangrijke groepsverschillen en geeft aanwijzingen dat verschillende dynamieken (zoals maatschappelijke weerstand en beleid) verschillend uitwerken.

Wat betreft de onderzoeksresultaten zien de onderzoekers mogelijkheden voor verdiepend onderzoek (naast kwantitatief ook kwalitatief) naar meld-ervaringen van LHBTIQ+-personen: wat maakt dat zij zich niet serieus genomen voelen, wat zou dit kunnen veranderen en wat is daar bij bijvoorbeeld de politie voor nodig? Maar ook het vraagstuk religie en LHBTIQ+ vraagt om meer verdieping, waarbij wederom een combinatie van methoden wenselijk is om meer grip te krijgen in bijvoorbeeld coping mechanismen. Ook de positie van de islam en queer moslims verdient meer aandacht, maar hier is een kwantitatieve benadering op deze schaal niet toereikend omdat het aantal respondenten in deze groep zeer beperkt is. Een kwalitatieve aanpak zou daar meer inzichten kunnen opleveren.

De cijfers en interviews bieden ook aanleiding om na te denken over nieuwe verdiepingsthema's. Zoals gezien in de acceptatie-cijfers zijn de resultaten voor klasgenoten gemiddeld lager dan voor collega's of leidinggevendenden. Dit biedt aanknopingspunten om onderzoek te doen naar de positie van LHBTIQ+-personen op scholen en pestgedrag. Ook zijn er mogelijkheden om te kijken naar de positie van LHBTIQ+ in zorginstellingen en bij zorgverleners. We zien op dat vlak bijvoorbeeld een spanning tussen relatief hoge acceptatie van zorgmedewerkers en duidelijke signalen uit de interviews en open vragen dat de transzorg aandacht behoeft. Verder zien de onderzoekers ruimte voor een intersectionele benadering, waarbij LHBTIQ+-aspecten meer gekoppeld wordt aan andere identiteiten zoals etniciteit, religie of beperking/chronische ziekte, om te zien hoe processen mede afhankelijk zijn van de posities die mensen op die kenmerken innemen.

8.3 AANBEVELINGEN VOOR BELEID

- Ontwikkel als gemeente een **beleidsplan** met concrete plannen voor de LHBTIQ+-gemeenschap. De behoefte hieraan is groot voor LHBTIQ+-personen, niet alleen in grote steden maar ook in middelgrote en kleine gemeenten. Hierbij is het van belang dat er rekening wordt gehouden met de diversiteit van de LHBTIQ+-gemeenschap.
- Stel een **adviescommissie** in bestaande uit vertegenwoordigers van de LHBTIQ+-gemeenschap. Deze adviescommissie komt bijeen om input te geven voor het beleidsplan en om actuele en structurele LHBTIQ+-zaken te bespreken. Daar is zeer brede behoefte aan en mensen uit de gemeenschap geven aan bij te willen dragen.
- Zorg voor **zichtbare uitingen** van steun aan de regenbooggemeenschap. Stel daarbij ook een duidelijke sociale norm en tolereer discriminerende en vijandige opmerkingen niet. Dit draagt bij aan een inclusieve cultuur.
- Zorg dat er **voorlichting** wordt gegeven op scholen, zorginstellingen en andere publieke instellingen, en dat die inclusief is. De behoefte aan voorlichting is het grootst in kleinere gemeenten en dorpsomgevingen. Werk hiervoor samen met (lokale) LHBTIQ+-partners of andere organisaties die actief zijn met het geven van voorlichtingen binnen het thema diversiteit. Denk aan het COC en lokale antidiscriminatievoorziening.
- Besteed in al het bovenstaande **aandacht aan de kleinere groepen** en minder bekende vormen van seksuele- en genderdiversiteit binnen de regenbooggemeenschap. Denk hierbij aan queer, panseksualiteit omniseksualiteit, aseksualiteit, demiseksualiteit en transgender en non-binaire identiteit.
- Zorg voor voldoende **vertrouwenspersonen** die goed getraind zijn in LHBTIQ+-kwesties. Deze personen moeten beschikbaar zijn in scholen, zorginstellingen, sportorganisaties en religieuze organisaties en andere openbare locaties om ondersteuning te bieden aan LHBTIQ+-personen die te maken hebben met discriminatie, pesten of andere problemen.
- Geef als **gemeente het goede voorbeeld**, ook intern, als het gaat om LHBTIQ+ inclusiviteit. Dit betekent dat de gemeente inclusie en diversiteit omarmt in haar eigen beleid, protocollen en werkomgeving. Zorg ervoor dat ook in andere uitingen, zoals publiekscampagnes, diversiteit aan mensen te zien is. Wees ook actief op sociale media om onder posts van de gemeente te modereren en mensen aan te spreken op LHBTIQ+-onvriendelijke reacties.
- Voor transgenderpersonen is het **gratis kunnen wijzigen van het geslacht in het identiteitsbewijs** een welkome financiële verlichting en een grote symbolische steun. Deze maatregel vergt weinig middelen, maar wordt zeer breed gewaardeerd.
- Verbeter de **toegankelijkheid in sportverenigingen** door de faciliteiten te verbeteren en gemengde of LHBTIQ+ sportteams aan te bieden. Daarnaast kan het aanbieden individuele faciliteiten met name transgender personen en non-binaire en queer personen helpen om te gaan sporten, maar verlaagt ook voor homoseksuele mannen en lesbische vrouwen mogelijk de barrière om te gaan sporten.

- Faciliteer **evenementen en ontmoetingsgroepen**, juist ook in middelgrote en kleine gemeenten. Mensen voelen zich hierdoor gekend en kunnen met gelijkgestemden ervaringen uitwisselen.
- Stimuleer **dialoog in gemeenschappen** die (nog) minder openstaan voor seksuele- en genderdiversiteit.
- Zorg voor uitgebreide **training voor politiemedewerkers** op het gebied van LHBTIQ+ zaken, zodat zij de LHBTIQ+ gemeenschap begrijpen en ondersteunen, en zodat het melden van incidenten een positievere ervaring wordt.
- Maak het indienen van meldingen gemakkelijker door duidelijk **zichtbare meldpunten** te creëren waar LHBTIQ+ personen herkenning en ondersteuning vinden bij het melden van discriminatie of geweld. Onderhoud contact met de lokale gemeentelijke antidiscriminatievoorziening om ervoor te zorgen dat deze meldpunten effectief opereren en dat er een goede samenwerking is bij het aanpakken van discriminatie en geweldsincidenten.

BIBLIOGRAFIE

Centraal Bureau voor de Statistiek (2021) Veiligheidsbeleving.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2022/veiligheidsmonitor-2021/3-veiligheidsbeleving>

Heuzels, L. & Hoeve, R. van der (2019).

Samenlevingsonderzoek Oost-Nederland: Acceptatie van LHBTI+’ers in Gelderland en Overijssel, april 2019, I&O Research.

Kuyper, L., Fernee, H., & Keuzenkamp, S. (2016).

A Comparative Analysis of a Community and General Sample of Lesbian, Gay, and Bisexual Individuals. *Archives of Sexual Behavior*, 45(3), 695. <https://doi.org/10.1007/s10508-015-0500-x>

Meijeren, M., Lubbers, M., & Scheepers, P. (2023).

Socio-structural determinants in volunteering for humanitarian organizations: A resource-based approach. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 52(4), 1058-1076.

Spierings, N., van Hilten-Rutten, E. & Hasselt, M. (2021).

Welzijnsonderzoek LHBTIQA+ Gelderland en Overijssel, oktober 2021, Vizier & Radboud Universiteit.

BIJLAGE 1 RESPONS PER GEMEENTE

Gelderland				Overijssel	
Aalten	13	Maasdriel	5	Almelo	23
Apeldoorn	94	Montferland	18	Borne	8
Arnhem	183	Neder-Betuwe	8	Dalfsen	21
Barneveld	16	Nijkerk	27	Deventer	90
Berg en Dal	51	Nijmegen	404	Dinkelland	15
Berkelland	15	Nunspeet	12	Enschede	132
Beuningen	7	Oldebroek	10	Haaksbergen	14
Bronckhorst	10	Oost Gelre	28	Hardenberg	15
Brummen	8	Oude IJsselstreek	16	Hellendoorn	19
Buren	7	Overbetuwe	24	Hengelo	72
Culemborg	22	Putten	13	Hof van Twente	12
Doesburg	7	Renkum	18	Kampen	32
Doetinchem	35	Rheden	21	Losser	11
Druuten	12	Rozendaal	3	Oldenzaal	10
Duiven	14	Scherpenzeel	5	Olst-Wijhe	9
Ede	80	Tiel	26	Ommen	10
Elburg	7	Voorst	13	Raalte	15
Epe	19	Wageningen	74	Rijssen-Holten	16
Ermelo	11	West Betuwe	15	Staphorst	7
Harderwijk	18	West Maas en Waal	11	Steenwijkerland	35
Hatterum	7	Westervoort	7	Tubbergen	7
Heerde	7	Wijchen	9	Twenterand	9
Heumen	8	Winterswijk	36	Wierden	9
Lingewaard	34	Zaltbommel	7	Zwartewaterland	9
Lochem	14	Zevenaar	21	Zwolle	178
		Zutphen	39		
Totaal					2.347

BIJLAGE 2 VRAGENLIJST ONLINE ENQUÊTE

Vragenlijst welzijnsonderzoek LHBTIQ+ in Gelderland en Overijssel

In opdracht van de provincies Gelderland en Overijssel voeren de Radboud Universiteit en antidiscriminatiebureau Vizio onderzoek uit naar het welzijn en de acceptatie van LHBTIQ+’ers, net als in 2021.

Wie en waarom?

Ziet u zichzelf als LHBTIQ+’er, bent u woonachtig in de provincies Overijssel of Gelderland en bent u 16 jaar of ouder? Dan zou u ons erg helpen door het invullen van de vragenlijst, ongeacht of uw ervaringen vooral positief of negatief zijn. Dit onderzoek helpt de provincies en gemeenten om de emancipatie en acceptatie van LHBTIQ+’ers te vergroten. En het helpt wetenschappelijk onderzoek naar het welzijn van LHBTIQ+’ers, beleid en politiek.

Het invullen kost ongeveer 15–20 minuten. Onder de deelnemers, verloten we 25 cadeaubonnen (naar keuze) van €50,-. Als u mee wilt loten, kunt u aan het einde van de vragenlijst uw e-mailadres achterlaten. Dit zal na de verloting worden vernietigd.

Vertrouwelijk

Alle informatie uit deze vragenlijst wordt vertrouwelijk behandeld. De resultaten in publicaties die op basis van dit onderzoek geschreven zullen worden, zullen nooit te herleiden zijn tot u als persoon. Meer informatie hierover vindt u in onze informatiefolder.

We hebben deze vragenlijst met zorg samengesteld. Mocht u zich echter niet prettig voelen bij een vraag, dan kunt u deze open laten of ‘niet van toepassing’ kiezen. Aan het einde van de vragenlijst kunt u bovendien nog opmerkingen aan ons meegeven.

Wij danken u alvast voor uw deelname en uw bijdrage aan het verbeteren van LHBTIQ+-beleid. Voor vragen kunt u contact opnemen met lhbtqawelzijnsmonitor@ru.nl

**LHBTIQ+ : lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender, intersekse conditie, queer, asexueel of andere seksuele voorkeuren en genderidentiteiten dan heteroseksueel en/of cisgender.*

Door deel te nemen bevestig ik dat ik naar tevredenheid over het onderzoek geïnformeerd ben middels de informatiefolder. Ik begrijp dat ik op ieder moment kan stoppen met de vragenlijst en dat ik mijn contact- en onderzoeksgegevens kan laten vernietigen, zoals omschreven in de informatiefolder.

Ik stem in dat mijn persoons- en onderzoeksgegevens binnen dit onderzoek voor wetenschappelijke en maatschappelijke doelen worden verkregen en geanonimiseerd beschikbaar worden zoals in de informatiebrief omschreven.

Daarbij geef ik uitdrukkelijke toestemming voor het verwerken van de volgende (bijzondere) persoonsgegevens over mij: *seksuele gerichtheid, genderidentiteit, ervaren gezondheid, religie, beleidsvoorkeuren, leeftijd en woonplaats.*

Ja, ik geef toestemming

Selectievragen

Om te beginnen willen we u wat algemene vragen stellen om een beeld van uw situatie te krijgen.

1. In welke provincie woont u?

- Gelderland -> ga naar vraag 2a
- Overijssel -> ga naar vraag 2b
- Anders -> einde vragenlijst

2a. In welke gemeente woont u? (drop down menu)

- Gelderland: Aalten, Apeldoorn, Arnhem, Barneveld, Berg en Dal, Berkelland, Beuningen, Bronckhorst, Brummen, Buren, Culemborg, Doesburg, Doetinchem, Druten, Duiven, Ede, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hatterem, Heerde, Heumen, Lingewaard, Lochem, Maasdriel, Montferland, Neder-Betuwe, Nijkerk, Nijmegen, Nunspeet, Oldebroek, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Overbetuwe, Putten, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Tiel, Voorst, Wageningen, West Betuwe, West Maas en Waal, Westervoort, Wijchen, Winterswijk, Zaltbommel, Zevenaar, Zutphen.

2b. In welke gemeente woont u? (drop down menu)

- Overijssel: Almelo, Borne, Dalfsen, Deventer, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Kampen, Lossler, Oldenzaal, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Rijssen-Holten, Staphorst, Steenwijkerland, Tubbergen, Twenterand, Wierden, Zwartewaterland, Zwolle.

2. Wat is uw leeftijd?

..... (<16 naar einde vragenlijst)

Bedankt voor uw interesse in het onderzoek.

Wij zijn op dit moment op zoek naar LHBTIQA+'ers 16 jaar en ouder die wonen in de provincies Overijssel of Gelderland. Uit het door u gegeven antwoord blijkt dat u niet tot deze groep behoort.

Maar u kunt nog steeds helpen: kent u mensen die (mogelijk) tot de doelgroep behoren? Dan helpt u ons erg als u onderstaande link kopieert en deze deelt met anderen. Hoe meer mensen de vragenlijst invullen, hoe beter zicht we krijgen op de acceptatie en het welzijn van LHBTIQA+'ers in Gelderland en Overijssel.

ALGEMENE VRAGEN

3. Welk geslacht is u bij uw geboorte toegewezen?

- a) Man
- b) Vrouw
- c) Intersekse

4. Hoe omschrijft u momenteel uw genderidentiteit (wat u bent in uw gevoelens en/of gedachten)?

- Vrouw
- Vooral vrouw
- Zowel vrouw als man
- Vooral man
- Man
- Niet vrouw en niet man
- Anders, namelijk:

5. Als u een label aan uw genderidentiteit koppelt, welk label zou u dan kiezen?

- a) Cisgender (uw geboortegeslacht komt overeen met uw gevoel)
- b) Transgender
- c) Trans man
- d) Trans vrouw
- e) Non-binair
- f) Genderqueer
- g) Genderfluïde
- h) Agender
- i) Gender non-conforming
- j) Two-spirit
- k) Demigender
- l) Geen label
- m) Wil ik niet zeggen/ weet ik nog niet
- n) Anders, namelijk:

6. Hoe zou u uw seksuele oriëntatie omschrijven?

- Heteroseksueel
- Lesbisch
- Homoseksueel
- Biseksueel
- Aseksueel
- Panseksueel
- Omniseksueel
- Demiseksueel
- Weet ik (nog) niet
- Anders, namelijk:

Openheid en acceptatie

De volgende vragen gaan over openheid en ervaren acceptatie van u als LHBTIQa+’er en van LHBTIQa+’ers in het algemeen.

7. Hoe open bent u in het algemeen over uw seksuele oriëntatie.

U kunt hiervoor een rapportcijfer geven van 1 tot en met 10. [1=volledig gesloten; 10=volledig open]

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

8. Hoe open bent u in het algemeen over uw genderidentiteit.

U kunt hiervoor een rapportcijfer geven van 1 tot en met 10. [1=volledig gesloten; 10=volledig open]

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

8/9c. Kunt u aangeven in welke mate uw LHBTIQa+-identiteit belangrijk is voor wie u bent?

U kunt hiervoor een rapportcijfer geven van 1 tot en met 10. [1=heel onbelangrijk; 10=heel belangrijk]

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

8b. In welke mate accepteert u uw eigen seksuele voorkeur?

U kunt hiervoor een rapportcijfer geven van 1 tot en met 10. [1=helemaal geen acceptatie; 10=volledige acceptatie]

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

9b. In welke mate accepteert u uw eigen genderidentiteit?

U kunt hiervoor een rapportcijfer geven van 1 tot en met 10. [1=helemaal geen acceptatie; 10=volledige acceptatie]

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

9. Kunt u aangeven in welke mate u als LHBTIQa+’er geaccepteerd voelt per onderstaande situatie?

U kunt hiervoor een rapportcijfer geven van 1 tot en met 10. [1=helemaal geen acceptatie; 10=volledige acceptatie]

Door mijn ouders	n.v.t.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Door broers/zussen	n.v.t.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Door andere familieleden	n.v.t.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Door vrienden	n.v.t.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Door klasgenoten	n.v.t.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Door docenten	n.v.t.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Door leidinggevenden	n.v.t.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Door collega's	n.v.t.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Tijdens het uitgaan	n.v.t.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Op mijn sportvereniging/ sportschool	n.v.t.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
In mijn geloofsgemeenschap	n.v.t.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Door (thuis)zorgpersoneel	n.v.t.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
In mijn buurt/ wijk	n.v.t.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
In mijn stad/ dorp	n.v.t.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

10. Denkt u dat de mensen in uw omgeving in de afgelopen 2 jaar over het algemeen negatiever of positiever zijn komen te staan tegenover (omgang met) mensen met een: niet-heteroseksuele identiteit of een niet-cisgender identiteit?

	Veel negatiever	Iets negatiever	Gelijk gebleven	Iets positiever	Veel positiever	Weet ik niet
Lesbisch, homoseksueel, biseksueel, asexueel, panseksueel, of andere seksuele identiteit dan heteroseksueel						
Transgender, intersekse of andere genderidentiteit dan cisgender						

11. Wat is volgens u vooral nodig om de acceptatie van LHBTIQa+'ers in Gelderland en Overijssel te vergroten? Heeft u niet direct een idee, klikt u gerust door naar de volgende vraag, maar heeft u wel een suggestie dan horen we het graag.

.....

ACCEPTATIE EN ONTWIKKELING BINNEN SPORT

De volgende vragen gaan over sport en acceptatie.

13. Doet u aan sport? Zo ja, kunt u aangeven of u dat doet bij een vereniging of sportschool?

Meerdere antwoorden mogelijk.

- a) * Nee, ik sport niet. -> Naar 14a
- b) Ja, ik sport (ook) als lid van een sportvereniging -> naar 16.
- c) Ja, ik sport (ook) als lid van een sportschool -> naar 16.
- d) Ja, ik sport (ook) alleen buiten een sportschool of -vereniging -> naar 14b
- e) Ja, ik sport (ook) in een groep buiten een sportschool of -vereniging -> naar 14b

14a. Heeft het te maken met uw LHBTIQa+-achtergrond dat u niet sport?

- a) Ja -> ga naar vraag 15a
- b) Gedeeltelijk -> ga naar vraag 15a
- c) Nee -> ga naar domein religie
- d) Weet niet -> ga naar vraag 15a

14b. Heeft het te maken met uw LHBTIQa+-achtergrond dat u niet lid bent van een sportvereniging of sportschool?

- a) Ja -> ga naar vraag 15b
- b) Gedeeltelijk -> ga naar vraag 15b
- c) Nee -> ga naar domein religie
- d) Weet niet -> ga naar vraag 15b

15a. Wilt u uw antwoord bij de vorige vraag toelichten en eventueel aangeven wat u zou helpen om te gaan sporten? (niet verplicht) -> ga naar domein religie

.....

15b. Wilt u uw antwoord bij de vorige vraag toelichten en eventueel aangeven wat u zou helpen om wel bij een sportschool/sportvereniging te sporten? (niet verplicht). -> domein religie

Wel sport en lid van sportvereniging

Als u lid bent van meerdere sportverenigingen en/of sportclubs, denk bij het beantwoorden van de vragen aan uw favoriete sport.

16). Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met de volgende stellingen?

Op mijn sportvereniging of in mijn sportschool....

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet/n.v.t.
Kan ik mezelf zijn						
Kan ik bij iemand terecht als ik me niet geaccepteerd voel						
Wordt er positieve aandacht besteed aan de acceptatie LHBTIQa+						

17. Denkt u dat de mensen van uw sportvereniging of sportschool in de afgelopen 2 jaar negatiever of positiever zijn komen te staan tegenover (omgang met) mensen met een: niet-heteroseksuele identiteit of een niet-cisgender identiteit?

	Veel negatiever	Iets negatiever	Gelijk gebleven	Iets positiever	Veel positiever	Weet ik niet
Lesbisch, homoseksueel, biseksueel, asexueel, panseksueel, of andere seksuele identiteit dan heteroseksueel						
Transgender, intersekse of andere genderidentiteit dan cisgender						

18. Hoe belangrijk of onbelangrijk vindt u het dat uw sportschool of sportvereniging de volgende faciliteiten heeft?

	Heel onbelangrijk	Onbelangrijk	Niet belangrijk, niet onbelangrijk	Belangrijk	Heel belangrijk	Weet ik niet
Lesbisch, homoseksueel, biseksueel, asexueel, panseksueel, of andere seksuele identiteit dan heteroseksueel						
Transgender, intersekse of andere genderidentiteit dan cisgender						

19. Wat zou uw sportvereniging (evxtra) kunnen doen om de acceptatie en het welzijn van LHBTIQa+'ers te vergroten? Heeft u niet direct een idee, klikt u gerust door naar de volgende vraag, maar heeft u wel een suggestie dan horen we het graag.

ACCEPTATIE EN ONTWIKKELING BINNEN RELIGIE

20. Bent u opgevoed met een religie?

- a) Ja en ik identificeer mij nog steeds met dezelfde religie → *ga naar vraag 24*
- b) Ja, en ik identificeer mij nu niet meer met een religie → *ga naar vraag 21 en 22*
- c) Ja, en ik identificeer mij nu met een andere religie → *ga naar vraag 21 en 22*
- d) Nee en ik identificeer mij ook niet met een religie → *ga naar vraag 25*
- e) Nee, en ik identificeer mij nu wel met een religie → *Ga naar vraag 24*
- f) Weet ik niet → *ga naar vraag 25*

21. Met welke religie bent u opgevoed? *(alleen als 20 = b,c)*

- a) Islam
- b) Hindoeïsme
- c) Boeddhisme
- d) Jodendom
- e) Katholiek
- f) Christendom: Rooms-Katholiek
- g) Christendom: Protestants (PKN)
- h) Christendom: Gereformeerd
- i) Christendom: Pinkstergemeente of Evangelische gemeente
- j) Anders, namelijk:

22. Heeft uw LHBTIQ+-achtergrond ermee te maken dat u zich niet meer identificeert met de religie van uw opvoeding? *(alleen als vraag 20 antwoord =b/c)*

- a) Ja → *ga door naar vraag 23*
- b) Gedeeltelijk → *ga door naar vraag 23*
- c) Nee → *ga door naar vraag 24 als antwoord 20=c. ga door naar 25 als antwoord 23=b*
- d) Weet ik niet → *ga door naar vraag 23.*

23. Wilt u uw antwoord bij de vorige vraag toelichten? *Deze vraag is niet verplicht en kunt u overslaan.*

.....

24. Met welke religie identificeert u zich op dit moment? *(alleen als 20 = a, c, e)*

- k) Islam
- l) Hindoeïsme
- m) Boeddhisme
- n) Jodendom
- o) Katholiek
- p) Christendom: Rooms-Katholiek
- q) Christendom: Protestants (PKN)
- r) Christendom: Gereformeerd
- s) Christendom: Pinkstergemeente of Evangelische gemeente
- t) Anders, namelijk:

25. Hoe vaak bezoekt u een religieuze bijeenkomst? Ook bijeenkomsten die u bezoekt als genodigde/gast tellen mee.

- a) Nooit → *einde domein religie als 20d*
- b) 1-2 keer per jaar
- c) 3-11 keer per jaar
- d) 1 keer per maand
- e) 2 tot 3 keer per maand
- f) Iedere week
- g) Meerdere keren per week

Einde domein religie voor de respondenten die bij vraag 20 antwoord b/d/f hadden. De volgende vragen worden dus alleen beantwoord door 20=a/c/e.

26. Kunt u aangeven in welke mate uw religie belangrijk is voor wie u bent?

U kunt hiervoor een rapportcijfer geven van 1 tot en met 10. [1=Heel onbelangrijk; 10=heel belangrijk] *(alleen als antwoord bij vraag 20 = a/c/e)*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

27. Kunt u aangeven in welke mate u het moeilijk of juist makkelijk vindt om uw religieuze identiteit en uw gender- en of seksuele identiteit positief met elkaar te verenigen? [1=heel moeilijk; 10= heel makkelijk]

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

28. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met de volgende stellingen?

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet/n.v.t.
Kan ik mezelf zijn						
Kan ik bij iemand terecht als ik me niet geaccepteerd voel						
Is er ruimte om andere meningen te hebben dan mijn geloofsgenoten						
Wordt er positieve aandacht besteed aan de acceptatie LHBTIQ+						

29. Denkt u dat de mensen in uw geloofsgemeenschap in de afgelopen 2 jaar negatiever of positiever zijn komen te staan tegenover (omgang met) mensen met een: niet-heteroseksuele identiteit of een niet-cisgender identiteit?

	Veel negatiever	Iets negatiever	Gelijk gebleven	Iets positiever	Veel positiever	Weet ik niet
Lesbisch, homoseksueel, biseksueel, aoseksueel, panseksueel, of andere seksuele identiteit dan heteroseksueel						
Transgender, intersekse of andere genderidentiteit dan cisgender						

30. Wilt u iets vertellen hoe u de relatie tussen uw religie en LHBTIQ+ ziet en wat volgens u de emancipatie van LHBTIQ+’ers zou helpen? *Heeft u niet direct een idee, klikt u gerust door naar de volgende vraag, maar heeft u wel een suggestie dan horen we het graag.*

VEILIGHEID

De volgende vragen gaan over uw ervaren (on)veiligheid.

31. In welke mate voelt u zich in het algemeen onveilig?

- a) Nooit
- b) Zelden
- c) Soms
- d) Vaak

32. Hoe vaak voelt u zich als LHBTIQ+’er onveilig op de volgende plekken in de gemeente waar u woont?

Als u nooit op de genoemde plekken komt, kunt u aangeven dat die vraag niet op u van toepassing is.

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Weet ik niet/ n.v.t.
In uw eigen buurt					
Op straat					
In horecagelegenheden					
In het winkelcentrum					
In het openbaar vervoer					

33. Bent u zich als LHBTIQ+’er de laatste twee jaar, over het geheel genomen, meer of minder veilig gaan voelen in uw

	Veel minder veilig	Iets minder veilig	Gelijk gebleven	Veel veiliger	Weet ik niet/ n.v.t.
Buurt/ wijk					
Stad/ dorp					

Slachtofferschap, handelingsperspectief en meldingsbereidheid

In de volgende vragen gaan we u verschillende vormen van ongewenst gedrag voorleggen. We willen graag weten of u dit heeft meegemaakt met betrekking tot uw seksuele oriëntatie en/of genderidentiteit, en wat u vervolgens gedaan heeft.

Mocht u discriminatie willen melden, dan kunt u altijd terecht bij Vizier. Heeft u naar aanleiding van deze ervaringen behoefte aan persoonlijke ondersteuning dan is ook uw huisarts een van de aanspreekpunten.

34. In welke mate bent u de afgelopen twee jaar slachtoffer geworden van ongewenst gedrag vanwege uw seksuele voorkeur of genderidentiteit?

	Nooit	Weleens	Regelmatig	Vaak	Weet ik niet
1 Afkeurende blikken					
2 Moeilijkdoenerij					
3 Uitschelden, uitlachen of pesten					
4 Cyberpesten (via mail, sociale media, datingapps, etc.)					
5 Ongelijke behandeling					
6 Bedreiging					
7 Bekladding/ vernieling van eigendommen					
8 Lichamelijke mishandeling					
9 Seksuele mishandeling					

Als 34=1 wel eens, regelmatig, vaak.

35. Wat heeft u gedaan naar aanleiding van de afkeurende blikken? [meerdere antwoorden mogelijk]

- Ik ben zelf het gesprek aangegaan met de dader(s)
- Ik heb hulp gezocht bij omstanders
- Ik heb hulp gezocht bij familie/ vrienden
- Ik heb het gemeld bij een betrokken instantie (bijv. school, leidinggevende, bestuur)
- Ik heb gemeld bij een onafhankelijke instantie (bijv. gemeente, antidiscriminatiebureau, buurtbemiddeling)
- Ik heb het gemeld bij een LHBTIQA+ belangenorganisatie (bijv. COC, Transgender Netwerk)
- Ik heb het gemeld bij de politie
- Ik heb aangifte gedaan bij de politie
- * Ik heb er niks mee gedaan
- Anders, namelijk:

Als 35 wel aangifte of melding bij de politie

36a. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stelling: Ik voelde mij serieus genomen en gehoord door de politie

- a) Helemaal mee oneens
- b) Mee oneens
- c) Niet mee oneens, niet mee eens
- d) Mee eens
- e) Helemaal mee eens

Als 34=2 wel eens, regelmatig, vaak.

36. Wat heeft u gedaan naar aanleiding van de moeilijkdoenerij? [meerdere antwoorden mogelijk]

- Ik ben zelf het gesprek aangegaan met de dader(s)
- Ik heb hulp gezocht bij omstanders
- Ik heb hulp gezocht bij familie/ vrienden
- Ik heb het gemeld bij een betrokken instantie (bijv. school, leidinggevende, bestuur)
- Ik heb gemeld bij een onafhankelijke instantie (bijv. gemeente, antidiscriminatiebureau, buurtbemiddeling)
- Ik heb het gemeld bij een LHBTIQ+ belangenorganisatie (bijv. COC, Transgender Netwerk)
- Ik heb het gemeld bij de politie
- Ik heb aangifte gedaan bij de politie
- * Ik heb er niks mee gedaan
- Anders, namelijk:.....

Als 36 wel aangifte of melding bij de politie

36a. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stelling: Ik voelde mij serieus genomen en gehoord door de politie

- f) Helemaal mee oneens
- g) Mee oneens
- h) Niet mee oneens, niet mee eens
- i) Mee eens
- j) Helemaal mee eens

Als 34=3 wel eens, regelmatig, vaak.

37. Wat heeft u gedaan naar aanleiding van het uitschelden, uitlachen of pesterijen?

[meerdere antwoorden mogelijk]

- Ik ben zelf het gesprek aangegaan met de dader(s)
- Ik heb hulp gezocht bij omstanders
- Ik heb hulp gezocht bij familie/ vrienden
- Ik heb het gemeld bij een betrokken instantie (bijv. school, leidinggevende, bestuur)
- Ik heb gemeld bij een onafhankelijke instantie (bijv. gemeente, antidiscriminatiebureau, buurtbemiddeling)
- Ik heb het gemeld bij een LHBTIQ+ belangenorganisatie (bijv. COC, Transgender Netwerk)
- Ik heb het gemeld bij de politie
- Ik heb aangifte gedaan bij de politie
- * Ik heb er niks mee gedaan
- Anders, namelijk:.....

Als 37 wel aangifte of melding bij de politie

37a. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stelling: Ik voelde mij serieus genomen en gehoord door de politie

- a) Helemaal mee oneens
- b) Mee oneens
- c) Niet mee oneens, niet mee eens
- d) Mee eens
- e) Helemaal mee eens

Als 34=4 wel eens, regelmatig, vaak.

38. Wat heeft u gedaan naar aanleiding van het cyberpesten (via mail, sociale media, datingapps, etc.)?

[meerdere antwoorden mogelijk]

- Ik ben zelf het gesprek aangegaan met de dader(s)
- Ik heb hulp gezocht bij omstanders
- Ik heb hulp gezocht bij familie/ vrienden
- Ik heb het gemeld bij een betrokken instantie (bijv. school, leidinggevende, bestuur)
- Ik heb gemeld bij een onafhankelijke instantie (bijv. gemeente, antidiscriminatiebureau, buurtbemiddeling)
- Ik heb het gemeld bij een LHBTIQA+ belangenorganisatie (bijv. COC, Transgender Netwerk)
- Ik heb het gemeld bij de politie
- Ik heb aangifte gedaan bij de politie
- * Ik heb er niks mee gedaan
- Anders, namelijk:

Als 38 wel aangifte of melding bij de politie

38a. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stelling: Ik voelde mij serieus genomen en gehoord door de politie

- a) Helemaal mee oneens
- b) Mee oneens
- c) Niet mee oneens, niet mee eens
- d) Mee eens
- e) Helemaal mee eens

Als 34=5 wel eens, regelmatig, vaak.

39. Wat heeft u gedaan naar aanleiding van de ongelijke behandeling? [meerdere antwoorden mogelijk]

- Ik ben zelf het gesprek aangegaan met de dader(s)
- Ik heb hulp gezocht bij omstanders
- Ik heb hulp gezocht bij familie/ vrienden
- Ik heb het gemeld bij een betrokken instantie (bijv. school, leidinggevende, bestuur)
- Ik heb gemeld bij een onafhankelijke instantie (bijv. gemeente, antidiscriminatiebureau, buurtbemiddeling)
- Ik heb het gemeld bij een LHBTIQA+ belangenorganisatie (bijv. COC, Transgender Netwerk)
- Ik heb het gemeld bij de politie
- Ik heb aangifte gedaan bij de politie
- * Ik heb er niks mee gedaan
- Anders, namelijk:

Als 39 wel aangifte of melding bij de politie

39a. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stelling: Ik voelde mij serieus genomen en gehoord door de politie

- a) Helemaal mee oneens
- b) Mee oneens
- c) Niet mee oneens, niet mee eens
- d) Mee eens
- e) Helemaal mee eens

Als 34=6 wel eens, regelmatig, vaak.

40. Wat heeft u gedaan naar aanleiding van de bedreiging? [meerdere antwoorden mogelijk]

- Ik ben zelf het gesprek aangegaan met de dader(s)
- Ik heb hulp gezocht bij omstanders
- Ik heb hulp gezocht bij familie/ vrienden
- Ik heb het gemeld bij een betrokken instantie (bijv. school, leidinggevende, bestuur)
- Ik heb gemeld bij een onafhankelijke instantie (bijv. gemeente, antidiscriminatiebureau, buurtbemiddeling)
- Ik heb het gemeld bij een LHBTIQA+ belangenorganisatie (bijv. COC, Transgender Netwerk)
- Ik heb het gemeld bij de politie
- Ik heb aangifte gedaan bij de politie
- * Ik heb er niks mee gedaan
- Anders, namelijk:.....

Als 40 wel aangifte of melding bij de politie

40a. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stelling: Ik voelde mij serieus genomen en gehoord door de politie

- a) Helemaal mee oneens
- b) Mee oneens
- c) Niet mee oneens, niet mee eens
- d) Mee eens
- e) Helemaal mee eens

Als 34=7 wel eens, regelmatig, vaak.

41. Wat heeft u gedaan naar aanleiding van de bekladding/ vernieling van eigendommen? [meerdere antwoorden mogelijk]

- Ik ben zelf het gesprek aangegaan met de dader(s)
- Ik heb hulp gezocht bij omstanders
- Ik heb hulp gezocht bij familie/ vrienden
- Ik heb het gemeld bij een betrokken instantie (bijv. school, leidinggevende, bestuur)
- Ik heb gemeld bij een onafhankelijke instantie (bijv. gemeente, antidiscriminatiebureau, buurtbemiddeling)
- Ik heb het gemeld bij een LHBTIQA+ belangenorganisatie (bijv. COC, Transgender Netwerk)
- Ik heb het gemeld bij de politie
- Ik heb aangifte gedaan bij de politie
- * Ik heb er niks mee gedaan
- Anders, namelijk:.....

Als 41 wel aangifte of melding bij de politie

41a. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stelling: Ik voelde mij serieus genomen en gehoord door de politie.

- a) Helemaal mee oneens
- b) Mee oneens
- c) Niet mee oneens, niet mee eens
- d) Mee eens
- e) Helemaal mee eens

Als 34=8 wel eens, regelmatig, vaak.

42. Wat heeft u gedaan naar aanleiding van de lichamelijke mishandeling? [meerdere antwoorden mogelijk]

- Ik ben zelf het gesprek aangegaan met de dader(s)
- Ik heb hulp gezocht bij omstanders
- Ik heb hulp gezocht bij familie/ vrienden
- Ik heb het gemeld bij een betrokken instantie (bijv. school, leidinggevende, bestuur)
- Ik heb gemeld bij een onafhankelijke instantie (bijv. gemeente, antidiscriminatiebureau, buurtbemiddeling)
- Ik heb het gemeld bij een LHBTIQA+ belangenorganisatie (bijv. COC, Transgender Netwerk)
- Ik heb het gemeld bij de politie
- Ik heb aangifte gedaan bij de politie
- * Ik heb er niks mee gedaan
- Anders, namelijk:.....

Als 42 = geen aangifte bij de politie

43a. Waarom heeft u geen melding gemaakt of aangifte gedaan bij de politie? [meerdere antwoorden mogelijk]

- a) Ik vond het niet nodig
- b) Ik heb het probleem zelf opgelost door de mensen erop aan te spreken
- c) Er zou toch niets mee gebeuren of door veranderen
- d) Het was toch niet te bewijzen
- e) Ik wilde er geen tijd aan besteden
- f) Ik wist niet hoe of waar ik het kon melden of aangifte kon doen
- g) Ik had angst voor de dader(s)
- h) Ik was bezorgd over andere negatieve gevolgen
- i) Ik heb het probleem op een andere manier opgelost; namelijk:

Als 42 wel aangifte of melding bij de politie

43b. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stelling: Ik voelde mij serieus genomen en gehoord door de politie

- a) Helemaal mee oneens
- b) Mee oneens
- c) Niet mee oneens, niet mee eens
- d) Mee eens
- e) Helemaal mee eens

Als 34=9 wel eens, regelmatig, vaak.

44. Wat heeft u gedaan naar aanleiding van de seksuele mishandeling? [meerdere antwoorden mogelijk]

- Ik ben zelf het gesprek aangegaan met de dader(s)
- Ik heb hulp gezocht bij omstanders
- Ik heb hulp gezocht bij familie/ vrienden
- Ik heb het gemeld bij een betrokken instantie (bijv. school, leidinggevende, bestuur)
- Ik heb gemeld bij een onafhankelijke instantie (bijv. gemeente, antidiscriminatiebureau, buurtbemiddeling)
- Ik heb het gemeld bij een LHBTIQA+ belangenorganisatie (bijv. COC, Transgender Netwerk)
- Ik heb het gemeld bij de politie
- Ik heb aangifte gedaan bij de politie
- * Ik heb er niks mee gedaan
- Anders, namelijk:

Als seksuele mishandeling niet gemeld/aangifte bij de politie.

45a. Waarom heeft u geen melding gemaakt of aangifte gedaan bij de politie? [meerdere antwoorden mogelijk]

- a) Ik vond het niet nodig
- b) Ik heb het probleem zelf opgelost door de mensen erop aan te spreken
- c) Ik vond het niet de moeite waard (er zou toch niets mee gebeuren of door veranderen)
- d) Ik vond het niet de moeite waard (het was toch niet te bewijzen)
- e) Ik vond het te veel moeite/ ik had geen tijd
- f) Ik wist niet hoe of waar ik het kon melden of aangifte kon doen
- g) Ik had angst voor de dader(s)
- h) Ik was bezorgd over andere negatieve gevolgen
- i) Ik heb het probleem op een andere manier opgelost; namelijk:

Als 44 wel aangifte of melding bij de politie

45b. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stelling: Ik voelde mij serieus genomen en gehoord door de politie

- a) Helemaal mee oneens
- b) Mee oneens
- c) Niet mee oneens, niet mee eens
- d) Mee eens
- e) Helemaal mee eens

Aan iedereen die iets van ongewenst gedrag heeft meegemaakt

46. Kun u aangeven waar u behoefte aan had na de ervaring(en) van ongewenst gedrag?

[Meerdere antwoorden mogelijk]

- Ik had geen behoefte
- Verhaal kwijt kunnen
- Gesprek aangaan met de dader
- Hulp bij het verwerken van de gebeurtenis
- Melden bij een onafhankelijke organisatie
- Advies over wat te doen
- Dat het ongewenste gedrag ophoudt
- Dat de dader wordt gestraft
- Anders, namelijk:

47. Heeft u als LHBTIQA+'er de laatste 2 jaar, over het geheel genomen, meer of minder te maken gekregen met ongewenst gedrag?

- a) Veel minder
- b) Iets minder
- c) Gelijk gebleven
- d) Iets meer
- e) Veel meer
- f) Weet ik niet/ niet van toepassing

48. Wat zou u helpen om uw veiligheid te vergroten of de gevolgen van discriminatie te verminderen?

Heeft u niet direct een idee, klikt u gerust door naar de volgende vraag, maar heeft u wel een suggestie dan horen we het graag.

.....

LEEFOMGEVING EN OVERHEIDSBELEID

De volgende vragen gaan over uw leefomgeving en uw mening over ondersteuning vanuit de overheid.

49. Kunt u aangeven of u binnen uw gemeente in een stad, dorp of het buitengebied woont? Kies het antwoord wat het best past.

- a) Stad (centrum)
- b) Stad (buitenwijk)
- c) Dorp
- d) Buitengebied/ platteland

50. Hoelang woont u al in uw woonplaats (stad, dorp of kern)?

- a) 0-5 jaar
- b) 6-10 jaar
- c) 11-15 jaar
- d) Langer dan 15 jaar

50a. Bent u wel eens verhuisd vanwege uw seksuele en/of genderidentiteit?

- a) Ja
- b) Nee, maar overweeg ik wel
- c) Nee, overweeg het ook niet

51. In hoeverre voelt u zich in het algemeen verbonden met uw woonplaats (stad, dorp of kern)?

U kunt hiervoor een rapportcijfer geven van 1 tot en met 10. [1=helemaal niet verbonden; 10=heel erg verbonden]

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

52. In welke mate voelt u zich gegeven uw seksuele gerichtheid of genderidentiteit eenzaam in uw woonplaats (stad, dorp of kern)?

- a) Altijd
- b) Vaak
- c) Wel eens
- d) Nooit

53. Doet u vrijwilligerswerk voor een stichting of vereniging in uw woonplaats (stad, dorp, kern)?

- a) Nee → naar 40
- b) Ja, op het thema LHBTIQ+
- c) Ja, niet op het thema LHBTIQ+

55. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met de volgende stellingen?

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet/n.v.t.
Ik vind dat de gemeente genoeg doet voor acceptatie van seksuele diversiteit						
Ik vind dat de gemeente genoeg doet voor acceptatie van genderdiversiteit						
Ik vind dat naast landelijk beleid, lokaal beleid belangrijk is voor de aanpak van LHBTIQ+-discriminatie						
Ik weet waar ik terecht kan in de gemeente als ik te maken krijg met discriminatie						

56. In hoeverre vindt u het belangrijk dat uw gemeente het volgende regelt en betaalt?

	Heel onbelangrijk	Onbelangrijk	Niet belangrijk, niet onbelangrijk	Belangrijk	Heel belangrijk	Weet ik niet
Een beleidsplan om acceptatie van LHBTIQA+'ers te stimuleren						
De vlag uithangen bij regenbooggelegenheden zoals coming-out-dag?						
Evenementen voor de zichtbaarheid en acceptatie van LHBTIQA+'ers						
Genderneutrale toiletten in het gemeentehuis en andere openbare ruimten						
Apart politie-aangifte loket voor LHBTIQA+-geweld						
Een beleidsadviescommissie LHBTIQA+-beleid met mensen uit de gemeenschap						
Safe spaces zoals een roze huis						
Ontmoetingsgroepen						
Een website met alle LHBTIQ+ informatie voor uw gemeente						
Voorlichting in zorghuizen						
Voorlichting op scholen						
Homo-ontmoetingsplekken/ cruisearea						
Gratis geslacht aanpassen in identificatie-documenten						

57. Hieronder ziet u dezelfde beleidsmaatregelen als in de vorige vraag. Kunt u aangeven welke (maximaal)

vier voor u het belangrijkste zijn?

- Beleidsplan om acceptatie van LHBTIQa+'ers te stimuleren
- De vlag uithangen bij Regenbooggelegenheden
- Evenementen ondersteunen ten behoeve van zichtbaarheid en acceptatie van LHBTIQa+'ers.
- Genderneutrale toiletten in het gemeentehuis en andere openbare ruimten
- Apart politie-aangifte loket voor LHBTIQa+-geweld
- Beleidsadviescommissie LHBTIQa+-beleid met mensen uit de gemeenschap
- Safe spaces zoals een roze huis
- Ontmoetingsgroepen
- Een website met alle LHBTIQa+ informatie voor uw gemeente
- Voorlichting in zorghuizen
- Voorlichting op scholen
- Homo-ontmoetingsplekken/ cruisearea
- Gratis geslacht aanpassen in identificatie-documenten
- * Van mij hoeven al deze beleidsmaatregelen niet

58. Zijn er faciliteiten/events waarvoor u als LHBTIQa+'er naar een andere gemeente gaat die u liever in uw eigen gemeente zou zien?

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

Als 58 is ja

59. Kunt u aangeven om welke faciliteiten/events dat gaat? (niet verplicht)

.....

60. Wat zou uw gemeente volgens u (nog meer) kunnen doen om uw welzijn als LHBTIQa+ inwoner te bevorderen?

Heeft u niet direct een idee, klikt u gerust door naar de volgende vraag, maar heeft u wel een suggestie dan horen we het graag.

.....

ACHTERGRONDVRAGEN

U hebt bijna de hele vragenlijst ingevuld. We hebben nog een paar inhoudelijk vragen voor u. En u krijgt nog de mogelijkheid om mee te loten naar één van de 25 bonnen van €50, maar zouden u eerst nog een aantal vragen over uw persoonlijke situatie voorleggen die erg belangrijk zijn om het onderzoek representatief te maken.

61. Wat is uw hoogst behaalde opleiding?

- a) Basisonderwijs
- b) VMBO, LBO, MULO, ULU, MAVO
- c) HAVO/ VWO
- d) MBO 1 of 2
- e) MBO 3 of 4
- f) HBO
- g) Universiteit
- h) Anders, namelijk:

62. Welke omschrijving past het beste bij uw voornaamste dagelijkse bezigheid?

- a) Scholier of studerend
- b) Werkend met betaald werk/ zelfstandig ondernemer
- c) Werkloos
- d) Arbeidsongeschikt
- e) Gepensioneerd
- f) Ik doe thuis het huishouden
- g) Vrijwilliger
- h) Geen van deze
- i) Anders, namelijk:

63. Zou u eventueel willen aangeven wat uw bruto inkomen is per maand?

- a) 0-500 euro
- b) 500-1000 euro
- c) 1000 - 2000 euro
- d) 2000 - 3000 euro
- e) 3000 - 4000 euro
- f) 4000 - 5000 euro
- g) 5000 - 7500 euro
- h) 7500 - 10.000 euro
- i) >10.000 euro
- j) Zeg ik liever niet

64. Kunt u aangeven in welk land u geboren bent? En waar uw ouders zijn geboren? Heeft u meer dan twee ouders, beantwoord de vraag bij voorkeur voor uw biologische ouders.

	Uzelf	Ouder1	Ouder2
Nederland			
België			
Duitsland			
Turkije			
Marokko			
Indonesië			
Suriname			
Polen			
Anders			

(Als uzelf anders is bij 64 dan)

64a. Kunt u aangeven in welk land u geboren bent?

.....

(Als Ouder1 anders is bij 64 dan)

64b. Kunt u aangeven in welk land Ouder 1 geboren is?

.....

(Als Ouder 2 anders is bij 64 dan)

64c. Kunt u aangeven in welk land Ouder 2 geboren is?

.....

65. Bij hoeveel familieleden voelt u zich op uw gemak als u het over privé zaken heeft?

.....

66. Bij hoeveel vrienden voelt u zich op uw gemak als u het over privé zaken heeft?

.....

If vrienden is >0 dan

67. Hoeveel vrienden heeft u die ook behoren tot de LHBTIQA+-groep?

.....

76. Wat is de samenstelling van uw huishouden?

- a) Inwonend bij ouders
- b) Met huisgenoten (geen familie of partner)/ vrienden
- c) Alleenstaand, zonder thuiswonende kind(eren)
- d) (On)gehuwd, niet samenwonend, met thuiswonende kind(eren)
- e) (On)gehuwd, niet samenwonend, zonder thuiswonende kind(eren)
- f) (On)gehuwd samenwonend, zonder thuiswonende kind(eren)
- g) (On)gehuwd samenwonend, met thuiswonende kind(eren)
- h) Anders, namelijk:

68. Ben je gediagnosticeerd of heb je zelf een sterk vermoeden dat je een autismespectrumstoornis (ASS) hebt?

Denk aan bijvoorbeeld syndroom van Asperger, PDD-NOS, klassiek-autisme.

We vragen hiernaar omdat vanuit de gemeenschap signalen kwamen dat er specifieke behoeften bestaan.

Daar willen we graag rekening mee houden en goed advies over geven.

- a) Nee
- b) Ik ben gediagnosticeerd met een autismespectrumstoornis (ASS)
- c) Ik ben niet gediagnosticeerd maar ik heb wel een sterk vermoeden

POLITIEKE HOUDINGEN

Tenslotte hebben we voor aanvullend wetenschappelijk onderzoek enkele vragen voor u over politiek en emancipatie(beleid). Deze vragen zullen we dus niet in het rapport voor de provincies opnemen. Het staat u ook nu vrij om op bepaalde vragen geen antwoord te geven. Uiteraard hopen we echter dat u ze wel voor wil beantwoorden omdat die belangrijke inzichten geeft (en ook bij publicaties over deze vragen is uw antwoord niet herleidbaar naar u als persoon).

70. Kunt u aangeven op welke politieke partij heeft gestemd bij de Tweede Kamer verkiezingen in 2021?

- a) Ik mocht toen (nog) niet stemmen
- b) Ik mocht wel stemmen maar dat heb ik niet gedaan
- c) 50-plus
- d) BBB
- e) Bijl
- f) CDA
- g) ChristenUnie
- h) D66
- i) DENK
- j) Forum voor Democratie
- k) GroenLinks
- l) Ja21
- m) Partij voor de Dieren
- n) PvdA
- o) PVV
- p) SGP
- q) SP
- r) VOLT
- s) VVD
- t) Andere partij, namelijk:
- u) Zeg ik liever niet

73. In hoeverre moet de Nederlandse overheid zich bemoeien met positie LHBTIQ+’ers in andere landen (zoals Qatar en Iran), ook als het bijvoorbeeld te koste gaat van handelsrelaties?

[1= helemaal niet mee bemoeien; 5= zeer sterk mee bemoeien]

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

74. In hoeverre moet de overheid asiel aanbieden aan LHBTIQ+--vluchtelingen?

[1= zeer beperk asiel aanbieden en alleen als het echt duidelijk is dat iemand tot de doelgroep behoort; 5= zeer soepel zijn met het toelaten van asielzoekers die met deze reden asiel aanvragen]

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

75. Hieronder leggen we u tenslotte enkele stellingen over LHBTIQA+-emancipatie voor. We zijn benieuwd hoe u denkt over deze onderwerpen, omdat in Nederland de meningen hierover sterk verdeeld zijn. Deze vragen komen dan ook uit algemeen onderzoek en zijn soms wat weinig subtiel geformuleerd. Dat zouden we zelf anders doen, maar voor de vergelijkbaarheid met dat onderzoek hebben we deze formulering overgenomen. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met deze stellingen?

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet/n.v.t.
Als ik iemand ontmoet dan vind ik het belangrijk om te weten of iemand man of vrouw is						
Operaties om van geslacht te veranderen moeten mensen zelf betalen						
Ik geloof dat iedereen van nature óf man óf vrouw is						
De LHBTIQA+ beweging in Nederland focust te veel op de emancipatie van witte homoseksuele cis-mannen						

Hartelijk dank voor uw deelname!

Wij verloten 25 cadeaubonnen van €50,- onder de deelnemers. Daarnaast hebben we naar aanleiding van uitkomsten uit het onderzoek mogelijk nog nieuwe of verdiepende vragen. Wilt u mee loten voor een van de cadeaubonnen en/of eventueel benaderd worden voor vervolgvragen? Laat dan uw e-mailadres achter op de volgende pagina.

Kent u andere mensen die vallen binnen de doelgroep van dit onderzoek? Dan kunt de onderstaande link kopiëren en naar anderen e-mailen, appen of op sociale media delen. Daarmee zou u ons nog extra helpen! Hoe meer mensen de vragenlijst invullen, hoe beter zicht we krijgen op de acceptatie en het welzijn van LHBTIQA+'ers in Gelderland en Overijssel.

<https://vizieroost.nl/onderzoek/lhbtiqua-ervaring/>

Heeft u nog op- of aanmerkingen naar aanleiding van deze vragenlijst?

[Respondenten worden automatisch omgeleid naar een 'nieuwe' enquête]

Ook in de toekomst willen we graag het welzijn van LHBTIQA+'ers in onze provincies in kaart brengen. Mogelijk hebben we naar aanleiding van uitkomsten uit het onderzoek nog nieuwe of verdiepende vragen. Zouden we u daarvoor mogen benaderen, bijvoorbeeld met een nieuwe vragenlijst of voor een kort interview? Uiteraard bepaalt u dan of u met dat vervolg meedoet; u zit nergens aan vast.

a. Ja, mijn e-mailadres is:

b. Nee, ik wil niet benaderd worden met vervolgvragen

Uw contactgegevens worden alleen gebruikt om u uit te nodigen voor bovenbeschreven doel, en apart van de ingevulde vragenlijst opgeslagen en twee jaar na het onderzoek of op uw verzoek direct gewist.

Wij verloten 25 cadeaubon bonnen van €50,- onder de deelnemers. Wilt u mee loten voor één van de bonnen? Laat dan uw e-mailadres achter zodat wij contact met u kunnen opnemen als u de prijs wint.

a. Ja, mijn emailadres is:

b. Nee, ik wil niet mee loten

Uw contactgegevens worden apart van de ingevulde vragenlijst opgeslagen en worden direct na de loting gewist (of als u gewonnen hebt, nadat we met u contact hebben gelegd).

Hartelijk dank voor uw deelname!

Kent u andere mensen die vallen binnen de doelgroep van dit onderzoek? Dan kunt de onderstaande link kopiëren en naar anderen e-mailen, appen of op sociale media delen. Daarmee zou u ons nog extra helpen! Hoe meer mensen de vragenlijst invullen, hoe beter zicht we krijgen op de acceptatie en het welzijn van LHBTIQA+'ers in Gelderland en Overijssel.

<https://vizieroost.nl/onderzoek/lhbtiqua-ervaring/>

BIJLAGE 3 VRAGENLIJST AANVULLENDE INTERVIEWS

Vragen voor interviews

Kort voorstellen

Bedoeling van interview:

- Verhelderen van onduidelijkheden uit de resultaten
- Geven van achtergrond bij de statistiek: om wat voor soort verhalen gaat het?

Antwoordvragen:

- 1) Gaat u akkoord met de opname van het interview?
- 2) Van alle interviews wordt een analyse gemaakt. Daarnaast kunnen korte passages of quotes uit het interview gebruikt worden ter ondersteuning van de analyse in de onderzoeksrapportages. Uiteraard zijn deze altijd geanonimiseerd en niet herleidbaar tot u als persoon. Gaat u daarmee akkoord?

Algemene vragen:

- Hoe identificeert u zichzelf? (Homo/lesbisch/bi/trans/intersekse/aseksueel/queer/non-binair/anders)
- Hoe oud bent u?
- Waar woont u? Stad/dorp?

Korte inleiding:

- Hoe wordt u geaccepteerd door uw omgeving? Hebt u veel/weinig last van niet-acceptatie door anderen? En van welke groepen meer of minder?

Meldingsbereidheid: welke opties gebruiken LHBTIQ+ personen om ervaren ongewenst gedrag te melden? Welke incidenten worden wel/niet gemeld en waarom?

- Ernstig gedrag wel gemeld in de afgelopen 2 jaar (bedreiging, seksuele mishandeling, lichamelijke mishandeling)
 - Welke incidenten maakt u zoal mee? (blikken, discriminatie, pesten, bedreiging, seksuele/lichamelijke mishandeling)?
 - Kunt u zich een ingrijpend incident voor de geest halen? Wat gebeurde er, door wie, waar, hoe lang geleden? [optie openhouden om het niet of beperkt te delen omdat het iemand emotioneert]
 - Hoe hebt u gemeld en hoe hebt u dat ervaren?
 - Niks
 - Gesprek met dader aangaan
 - Hulp zoeken bij omstanders
 - Hulp zoeken bij familie/ vrienden
 - Melden bij betrokken instantie (bv school, leidinggevende, bestuur)
 - Melden bij onafhankelijke instantie (bv gemeente, adb, buurbemiddeling)
 - Melden bij LHBTIQ+-belangenorganisatie (bv COC, TNN)
 - Melden bij politie
 - Aangifte bij politie
 - Melding en/of aangifte bij politie

Was het prettig/onprettig? Voelde u zich begrepen?

Wat werd er concreet met de melding gedaan?

- Hebt u steun gezocht bij vrienden/familie/zorg/psycholoog? Waarom wel/niet?
- Ervaart u nog gevolgen van het incident? Heeft u uw gedrag veranderd?
- Zou u het aanraden aan anderen om wel/niet te melden? Welke tips heeft u om het proces beter te laten verlopen?

- Ernstig gedrag niet gemeld:

- Welke incidenten maakt u zoal mee? (blikken, discriminatie, pesten, bedreiging, seksuele/lichamelijke mishandeling)?
- Kunt u zich een ingrijpend incident voor de geest halen? Wat gebeurde er, door wie, waar, hoe lang geleden? [optie openhouden om het niet of beperkt te delen omdat het iemand emotioneert]
- Waarom heeft u het niet gemeld? Eerdere ervaringen? Angst voor bepaalde zaken?
- Aan welke hulp hadden ze evt. wel behoefte gehad? En hoe hebben ze het opgelost?
- Wat moet er veranderen om het u wel te laten melden?

Veiligheidsgevoel stad/dorp/beleidsadvies

- Voelen LHBTIQ+ inwoners op het platteland zich (on)veiliger in bepaalde settings/ zich vaker eenzaam/"de enige"?
- Welke behoefte aan zichtbaarheid/ondersteuning door gemeenten hebben zij?
- Voor welke zaken reizen LHBTIQ+ naar andere plekken/steden, en zouden zij deze liever in hun eigen gemeente zien (of juist niet)?
- Is er behoefte aan specifieke beleidsmaatregelen/ondersteuning? (Denk aan safe spaces, ontmoetingsgroepen, regenboogbeleidsadvies)

Bedanken voor interview. Optie geven om informatie/verhaal terug te trekken door per mail contact op te nemen.